

«Еуразиялық банк» АҚ
2019 жылғы 31 желтоқсанда
аяқталған жыл үшін
шоғырландырылмаған қаржылық
есептілік

Мазмұны

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

Пайда немесе зиян және басқа жиынтық кіріс туралы
шоғырландырылмаған есеп 10

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылмаған есеп 11

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылмаған есеп 12-13

Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылмаған есеп 14-15

Шоғырландырылмаған қаржылық есептілікке ескертпелер 16-112

«КПМГ Аудит» жауапкершілігі
шектеулі серіктестік
Қазақстан, А25D6Т5, Алматы,
Достық д-лы, 180,
Тел.: +7 (727) 298-08-98

Товарищество с ограниченной
ответственностью «КПМГ Аудит»
Казахстан, А25D6Т5, Алматы,
пр. Достык, 180,
E-mail: company@kpmg.kz

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есепі

«Еуразиялық банк» акционерлік қоғамының акционеріне және директорлар кеңесіне

Пікір

Біз 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есептен, көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша пайда немесе залал және өзге жиынтық кіріс, меншікті капиталдағы және ақша қаражаттары қозғалысындағы өзгерістер туралы шоғырландырылмаған есептерден, сондай-ақ есеп саясатының маңызды қағидаларын қамтитын ескертпелер мен басқа түсіндірмелі ақпараттардан тұратын «Еуразиялық банк» акционерлік қоғамының шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің аудитін жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса берілетін шоғырландырылмаған қаржылық есептілік Банктің 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдайы бойынша шоғырландырылмаған қаржылық жағдайының барлық елеулі аспектілерінен, сондай-ақ көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес оның шоғырландырылмаған қаржылық нәтижелерін және шоғырландырылмаған ақша қаражатының қозғалысын шынайы көрсетеді.

Пікір білдіруге негіздеме

Біз Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес аудит жүргіздік. Осы стандарттар бойынша біздің жауапкершілігіміз одан әрі есебіміздің «Шоғырландырылмаған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық әдеп стандарттары кеңесінің кәсіби бухгалтерлерге арналған әдеп кодексіне (оның ішінде халықаралық тәуелсіздік стандарттарына) және біздің шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің аудитіне тиісті Қазақстан Республикасында қолданылатын әдептілік талаптарға сәйкес Банкке қатысты тәуелсіз болып табыламыз және біз басқа да әдептілік міндеттемелерді осы және Кодексте көрсетілген талаптарға сәйкес орындадық. Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің пікірімізді білдіруге негіздеме болуға жеткілікті және тиісті деп есептейміз.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері – біздің кәсіби пікірімізге сәйкес ағымдағы кезеңде шоғырландырылмаған қаржылық есептілік аудиті үшін ең маңызды болып табылатын мәселелер. Бұл мәселелер шоғырландырылмаған қаржылық есептілік аудитінің мәтінінде және осы есептілік туралы біздің пікірімізді қалыптастыру кезінде тұтастай қаралды және біз осы мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдар («ККЗ»)

Шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің 2(д), 3(ж) және 15 к ескерпесін қараңыз

Аудиттің негізгі мәселесі	Аудиттің негізгі мәселесіне қатысты аудиторлық шаралар
Клиенттерге берілген кредиттер активтер мөлшерінің 62% - ын құрайды және тұрақты негізде бағаланатын және пайдаланылатын жол берулерге сезімтал күтілетін кредиттік шығындарға арналған қорды шегере отырып көрсетіледі. Банк басшылықтан кәсіби пайымдауды қолдануды және жорамалдарды пайдалануды талап ететін күтілетін кредиттік залалдарды бағалау моделін мынадай негізгі аспектілерге қатысты қолданады: - клиенттерге берілген кредиттерге қатысты кредиттік тәуекел мен дефолт оқиғаларының едәуір артуын уақтылы анықтау (ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес 1, 2 және 3 кезеңдеріне жатқызу); - дефолт ықтималдығын (PD), дефолт жағдайында шығын шамасын (LGD) бағалау; - болжамды ақпаратты есепке алу мақсатында түзетуді бағалау және 3-кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша күтілетін ақша ағындарын бағалау. Клиенттерге берілген кредиттердің едәуір көлеміне, сондай-ақ ККЗ үшін қордың құнын бағалауға тән белгісіздікке байланысты, бұл мәселе аудиттің негізгі мәселесі болып табылады.	Біз банктің ҚЕХС (IFRS) 9 талаптарына сәйкестігі тұрғысынан ККЗ-ны бағалауға қатысты әдістеме мен саясатының негізгі аспектілерін, оның ішінде қаржылық тәуекелдерді басқару саласындағы мамандарымызды талдауға тарту арқылы талдадық. ККЗ үшін қорды есептеу кезінде басшылық жасаған кәсіби пайымдаулар мен болжамдарды талдау үшін біз келесі шараларды жүргіздік: — Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер үшін біз кредиттерді тиісті кезеңдерге уақтылы жатқызуға қатысты бақылауды ұйымдастыруды және операциялық тиімділігін тексердік. — Шоғырландырылмаған қаржылық есептілікке елеулі әсер етуі мүмкін корпоративтік клиенттерге берілген кредиттерді іріктеу, ККЗ-ны бағалаудың әлеуетті өзгеруі бойынша біз қаржылық және қаржылық емес ақпаратты, сондай-ақ банктің кәсіби пайымдаулары мен болжамдарын талдау арқылы кезеңдерді айқындаудың дұрыстығын тексердік. — Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттерді іріктеу арқылы біз PD есептеу кезінде қолданылатын бастапқы деректердің дұрыстығын тексердік. — 3-кезеңге жатқызылған корпоративтік клиенттерге берілген кредиттерді іріктеу бойынша, жеке бағаланатын ККЗ қорлары біз болашақ ақша ағындарын есептеу кезінде банк пайдаланатын болжамдарды, оның ішінде өтеу процесін жақсарту бөлігінде реттеушімен және қолжетімді нарықтық ақпаратпен келісілген, біздің түсінуімізді және жоспарланған шараларды негізге ала отырып, іске асырылатын кепілдіктердің құнын бағалауды және оларды іске асыру мерзімдерін сыни бағаладық.

	— Жекелеген клиенттерге берілген кредиттерге қатысты біз тиісті жүйелердегі олқылықтарды уақтылы көрсетуге қатысты бақылауды ұйымдастыруды және операциялық тиімділікті тексердік. — Іріктемелі түрде біз жекелеген клиенттерге берілген кредиттер бойынша ККЗ бағалау үшін пайдаланылатын модельдің бастапқы деректерін бастапқы құжаттармен салыстырдық және осы кредиттердің тиісті кезеңдерге дұрыс бөлінуін тексердік. — Біз 2019 жылдың 1 қаңтарында жасалған бағалауды 2019 жылғы нақты нәтижелермен салыстыру арқылы банктің ККЗ есептеу үшін қолданатын модельдерінің жалпы болжамды қабілетін бағаладық. Біз екінші дәрежелі банктердің қаржылық жағдайының ашықтығын қамтамасыз ету мақсатында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі жүргізген банк активтерінің сапасын бағалау (АСБ) нәтижелеріне ерекше назар аудардық. Біз АСБ нәтижелерін талдадық және АСБ нәтижелері АСБ үшін қорлардың мөлшерін қайта қарау қажеттілігін көрсететіндігін қарастырдық. Біз сондай-ақ банктің шоғырландырылмаған қаржылық есептілігін ашу банктің кредиттік тәуекелге ұшырағыштығын тиісті түрде көрсетуін бағалауды тексердік.
Коронавирус инфекциясы індетімен байланысты Банктің қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалау	
Шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің 2(д) ескертпесін қараңыз.	
Аудиттің негізгі мәселесі	Аудиттің негізгі мәселесіне қатысты аудиторлық шаралар
Банктің шоғырландырылмаған қаржылық есептілігі қызметтің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде дайындалды. 2020 жылдың 11 наурызында Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы жаңа коронавирустық инфекцияның таралуы індет сипатына ие болды деп жариялады.	Аудит аясында келесі шараларды орындадық: Біз басшылықпен қызметтің үздіксіздігі туралы болжамын, оның ішінде коронавирустық инфекцияның таралуына байланысты операциялық қызмет пен өтімділік тәуекелдерін бағалауды, сондай-ақ анықталған тәуекелдерді азайту үшін жоспарланған әрі қарайғы іс-қимыл бағдарламасын талдадық. Осы шара шеңберінде Банк басқармасының төрағасына сауалнама жүргіздік.

Қазақстан Республикасының Үкіметі шекараны жабу, карантин, ішкі және сыртқы тасымалдарға қатаң шектеулер, әлеуметтік, мәдени, демалыс немесе спорттық іс-шараларды өткізуге тыйым салуды қоса алғанда, коронавирустық инфекцияның таралуын тежеу жөнінде бірқатар шаралар қабылдады. Осыған байланысты Банк қызметкерлердің бір бөлігін уақытша үйден жұмыс істеуге ауыстыруға және операциялық жоспарларын түзетуге мәжбүр болды. Банк қызметінің үздіксіздігі туралы болжамды бағалау ақша қаражатының қозғалысын болжау негізінде жүргізілді, басшылықтың пікірінше, банктің жақын болашақта қызметін жалғастыру үшін ресурстар жеткілікті. Осы талдау аясында басшылық операциялық қызметті бұзу салдарын жеңілдетуге және Банктің өтімділігін қолдауға бағытталған бірқатар шараларды қарастырды. Осы талдау 2(д) ескертпеде көрсетілген бірқатар сценарийлерді көрсетеді. Коронавирустық инфекцияның індеті әлемдік экономика үшін бұрын-соңды болмаған сынақ болып табылады. Шоғырландырылмаған қаржылық есептілікті дайындау күніне оның салдарын бағалау елеулі белгісіздікке ұшыраған. Банктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды пайдалануы осы жорамалды талдау кезінде қажетті басқарушылық пайымдаулардың жоғары деңгейіне, сондай-ақ банк жоспарлаған қызмет жүргізудің ағымдағы шарттары мен шараларының қаржылық көрсеткіштеріне әсерін болжау және бағалауға тән белгісіздікке байланысты аудиттің негізгі мәселесі болып табылады.	Біз індет салдарын жеңілдетуге бағытталған осы жоспарлардың негізділігі мен орындылығын келесі шараларды жүргізе отырып бағаладық: — Жағдайдың дамуының түрлі сценарийлері мен олардың капиталдың жеткіліктілік коэффициентіне әсеріне болжалды қаржылық ақпараттар қалыптастыру кезінде қолданылған негізгі жорамалдарды тестілеу; — Есепті күннен бастап шоғырландырылмаған қаржылық есептілікке қол қойылған күнге дейінгі кезеңде кредиттік портфельдің және клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттерінің нақты өзгеруін және оның банктің өтімділік позициясына әсерін талдау; — Банктің жоғарыда көрсетілген негізгі жорамалдардағы өзгерістерге өз қызметін үздіксіз жалғастыру мүмкіндігін бағалаудың сезімталдығын талдау. Біз қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды, сондай-ақ банктің шоғырландырылмаған қаржылық есептілігіндегі осыған байланысты белгісіздікті бағалауға қатысты ақпаратты ашудың дәлдігі мен толықтығын бағаладық.
---	---

Шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін басшылықтың және басқару өкілеттілігіне ие тұлғалардың жауапкершілігі

Басшылық ХҚЕС сәйкес көрсетілген шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің дайындалуы мен әділ ұсынылуына және де алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбаған шоғырландырылмаған қаржылық есептілікті дайындау үшін басшылық қажет деп анықтайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Шоғырландырылмаған қаржылық есептілікті дайындаған кезде басшылық Банктің үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетін бағалау, сәйкес жағдайларда үздіксіз қызметке қатысты мәселелерді ашып көрсету және басшылық Банкті таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниеттеніп отырған немесе тарату не болмаса қызметін тоқтатудан басқа, қайсыбір басқа нақты балама нұсқасы болмаған жағдайларды қоспағанда, үздіксіз қызмет етуі туралы жорамал негізінде есептіліктің жасалуы үшін жауапты.

Басқару өкілеттілігіне ие тұлғалар Банктің шоғырландырылмаған қаржылық есептілігін дайындауды қадағалауға жауапты.

Шоғырландырылмаған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің толығымен алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбағандығы туралы ақылға қонымды сенімді алу және де біздің пікіріміз енетін аудиторлардың есебін шығару. Ақылға қонымды сенімділік жоғары дәрежедегі сенімділікті білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит бар болған кездегі елеулі бұрмалануларды әрқашан табатындығына кепіл болып табылмайды. Бұрмаланулар алаяқтық әрекеттер немесе қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін және де егер олар жеке немесе жиынтық түрінде осы шоғырландырылмаған қаржылық есептілік негізінде қабылданатын қолданушылардың экономикалық шешімдеріне ықпал етуі негізді түрде жорамалданса, маңызды болып саналады.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит шеңберінде біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және аудит бойы кәсіби күмәншілдікті сақтаймыз. Одан бөлек біз келесілерді орындаймыз:

- алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және өткіземіз; біздің пікірімізді білдіру үшін негіз болатын жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Алаяқтық әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелі қателіктер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені алаяқтық әрекеттер сөз байласу, жалғандық, қасақана өткізу, ақпаратты немесе әрекетті бұрмалап көрсетулерді немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтуді қамтуы мүмкін;
- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатымен, бірақ Банктің ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатынсыз, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесінің түсінігін аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін және басшылық дайындаған ақпараттың тиісті ашып көрсетілуін бағалаймыз;

- басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз және де алынған аудиторлық дәлелдер негізінде Банктің үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетіне елеулі күмән туғызуы мүмкін оқиғалар немесе шарттарға байланысты елеулі белгісіздіктің бар-жоқтығы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздік бар деген қорытындыға келсек, біздің аудиторлардың есебінде шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктегі сәйкес ашып көрсетілген ақпаратқа назар аудартуымыз керек немесе осындай ашып көрсетілген ақпарат орынсыз болса, пікірімізді түрлендіруіміз керек. Біздің қорытындыларымыз біздің аудиторлардың есебінің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, болашақ оқиғалар немесе шарттар Банктің үздіксіз қызметті жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкелуі мүмкін;
- шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте ақпараттық толық ашылып ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын және де шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды әділ ұсынылуын қамтамасыз етілетіндей көрсетуін бағалаймыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғалармен ақпараттық өзара іс-қимылды жүзеге асырамыз, олардың мәліметтеріне, басқаларымен қатар, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер, оның ішінде аудит барысында анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы ақпаратты жеткіземіз.

Біз сондай-ақ корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағанымызды және осы тұлғаларға аудиторлардың тәуелсіздігіне негізді түрде әсер ететін деп санауға болатын барлық өзара қатынастар мен басқа да мәселелер, ал қажет болған жағдайда тиісті сақтық шаралары туралы ақпарат бердік.

Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалардың назарына жеткізген сұрақтардың ішінен біз ағымдағы кезең үшін шоғырландырылмаған қаржылық есептілік аудиті үшін неғұрлым маңызды болған және, демек, аудиттің негізгі мәселелері болып табылатын мәселелерді анықтаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есепте сипаттаймыз, егер осы мәселелер туралы ақпаратты жария етуге заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынса немесе өте сирек жағдайларда біз қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есепте хабарланбауы керек деген қорытындыға келсек, өйткені мұндай ақпаратты таратудың кері салдары оны жариялаудан қоғамдық маңызды пайдасынан да жоғары деп негізді түрде болжауға болады.

«Еуразиялық банк» акционерлік қоғамы
Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі
7 бет

Нәтижелері бойынша осы тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі шығарылған тапсырма жетекшісі:

А. Е. Колосов
Аудит жөніндегі серіктес

М. И. Косаев
Қазақстан Республикасының
сертификатталған аудитору
2003 жылдың 24 желтоқсанындағы
№ 558 аудитордың біліктілік куәлігі

«КПМГ Аудит» ЖШС

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі аудиторлық қызмет жүргізу үшін 2006 жылдың 6 желтоқсанында берген мемлекеттік лицензия №0000021

С. А. Дементьев
«КПМГ Аудит» ЖШС Жарғы негізінде әрекет
ететін Бас директоры

30 маусым 2020 жыл

	Ескертпе	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалану арқылы есептелген пайыздық кірістер	4	123,190,616	114,339,270
Басқа да пайыздық кірістер	4	953,226	626,188
Пайыздық шығыстар	4	(63,367,112)	(64,490,079)
Таза пайыздық кіріс	4	60,776,730	50,475,379
Комиссиялық кірістер	5	35,409,385	27,918,479
Комиссиялық шығыстар	5	(6,128,088)	(3,461,614)
Таза комиссиялық кіріс		29,281,297	24,456,865
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен жүргізілетін операциялардан түсетін таза (зиян)/пайда	6	(2,684,176)	1,613,603
Шетел валютасымен жүргізілетін операциялардан түсетін таза пайда/(зиян)	7	5,508,827	(2,297,309)
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерімен жүргізілетін операциялардан түсетін таза пайда/(зиян)		184,156	(1,498)
Басқа да операциялық таза шығыстар		(1,945,533)	(3,396,236)
Операциялық кіріс		91,121,301	70,850,804
Борыштық қаржылық активтердің құнсыздануының зияндары	8	(50,093,701)	(27,228,185)
Кредиттер мен қаржылық кепілдік шарттарын ұсыну бойынша міндеттемелерге қатысты зияндарды қалпына келтіру/ (құнсызданудың зияндары)		968,535	(997,185)
Еншілес кәсіпорындарға салынған инвестициялардың құнсыздануынан болған зияндар		(3,504,487)	-
Бағалау міндеттемелерін құру бойынша шығыстар		(25,616)	-
Қызметкерлерге жұмсалатын шығыстар	9	(20,300,381)	(18,047,144)
Басқа да жалпы және әкімшілік шығыстар	10	(13,439,321)	(12,652,685)
Салық салғанға дейінгі пайда		4,726,330	11,925,605
Табыс салығы бойынша шығыстар	11	(1,979,099)	(851,126)
Бір жылдағы пайда		2,747,231	11,074,479
Басқа да жиынтық кіріс / (зиян)			
<i>Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болған немесе болуы мүмкін баптар:</i>			
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін активтерін қайта бағалау резерві:			
- әділ құнның таза өзгерісі		970,792	(6,661)
- пайда немесе зиян құрамына ауыстырылған әділ құнның таза өзгерісі		(184,156)	1,498
Кейінге қалдырылған салықты өзгерту		533	-
<i>Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болған немесе болуы мүмкін баптардың барлығы</i>		787,169	(5,163)
Бір жылдағы басқа да жиынтық кірістің / (зиянның) барлығы		787,169	(5,163)
Бір жылдағы жиынтық кірістің барлығы		3,534,400	11,069,316
Акциядан пайда			
Акцияға базалық және бытыраңқы пайда (теңге)	28	220.76	449.25

10-беттен бастап 112-бетке дейін ұсынылған шоғырландырылмаған қаржылық есепті басшылық 2020 жылғы 30 маусымда бекіткен және басшылық атынан оған қол қойғандар:

В.В. Морозов
 Басқарма төрағасы

Н.М. Дружинина
 Басқарма төрағасының
 орынбасары

Ш.К. Капекова
 Бас бухгалтер

Пайда немесе зиян және басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылмаған есептің көрсеткіштері осы шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылатын ескертпелерімен бірге қарастырылуы тиіс.

	Ескертпе	2019 ж. мың тенге	2018 ж. мың тенге
АКТИВТЕР			
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	12	212,882,228	128,314,467
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары		-	1,073,676
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері	13	103,781,483	173,175,483
Банктердегі шоттар мен депозиттер	14	9,291,007	6,040,077
Клиенттерге берілген кредиттер	15	650,903,848	633,937,631
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар	16	28,813,840	114,454,312
Еншілес кәсіпорындарға инвестициялар	17	5,116,536	8,323,452
Ағымдағы салық активі		529,027	515,809
Негізгі қаражат және материалдық емес активтер	18	19,320,958	20,127,947
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	18	2,984,582	-
Басқа да активтер	19	17,572,021	15,929,993
Активтердің барлығы		1,051,195,530	1,101,892,847
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Банктердің шоттары мен депозиттері	20	1,381,651	520,978
«Репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек	21	-	79,882,889
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	22	795,612,722	759,224,147
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	23, 25	32,043,765	43,711,582
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	24, 25	63,437,257	70,735,198
Басқа да тартылған қаражат	25	33,571,380	35,479,720
Жалдау бойынша міндеттемелер	25	3,177,932	-
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелер	11	5,851,126	3,872,560
Басқа да міндеттемелер	26	18,447,229	14,327,705
Міндеттемелердің барлығы		953,523,062	1,007,754,779
МЕНШІКТІ КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	27	57,135,194	57,135,194
Эмиссиялық кіріс		2,025,632	2,025,632
Жалпы банктік тәуекелдер бойынша резерв		8,234,923	8,234,923
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін активтерін қайта бағалау резерві		559,967	(227,202)
Бөлінбеген пайда		29,716,752	26,969,521
Меншікті капиталдың барлығы		97,672,468	94,138,068
Міндеттемелердің мен меншікті капиталдың барлығы		1,051,195,530	1,101,892,847
Бір жай акцияның баланстық құны (теңге)	27 (б)	4,489.63	4,302.96

* Топ түрлендірілген ретроспективті тәсілді пайдалана отырып, ХҚЕС (IFRS) 16 қолдануды 2019 жылғы 1 қаңтардан бастады. Осы тәсілге сәйкес салыстырмалы ақпарат қайта есептелмейді. 2(е) ескертуді қараңыз.

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылмаған есептің көрсеткіштері осы шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылатын ескертпелерімен бірге қарастырылуы тиіс.

	2019 ж. мың тенге	2018 ж.* мың тенге
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Пайыздық кірістер	120,511,771	107,380,767
Пайыздық шығыстар	(61,279,722)	(60,218,098)
Комиссиялық кірістер	34,713,058	28,064,214
Комиссиялық шығыстар	(6,128,088)	(3,461,614)
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын, қаржы құралдарымен жүргізілетін операциялар бойынша таза төлемдер	(1,511,089)	(481,861)
Шетел валютасымен жүргізілетін операциялар бойынша таза түсімдер	5,252,767	3,189,554
Басқа да төлемдер	(2,510,971)	(3,152,097)
Қызметкерлерге жұмсалатын шығыстар	(20,712,055)	(17,223,347)
Басқа да жалпы және әкімшілік шығыстар	(10,277,241)	(8,841,522)
Операциялық активтердің (ұлғаюы)/азаюы		
Банктердегі шоттар мен депозиттер	(3,414,584)	(2,051,972)
Клиенттерге берілген кредиттер	(61,208,964)	(43,063,055)
Басқа да активтер	(2,111,336)	(6,116,694)
Операциялық міндеттемелердің ұлғаюы/(азаюы)		
Банктердің шоттары мен депозиттері	841,962	214,930
«Репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек	(79,825,002)	37,572,996
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	40,833,246	31,113,759
Басқа да міндеттемелер	6,178,563	1,857,766
Табыс салығын төленгенге дейін операциялық қызметтен түскен (операциялық қызметте пайдаланылатын) ақша қаражатының таза ағындары	(40,647,685)	64,783,726
Төленген табыс салығы	(13,218)	(400,000)
Операциялық қызметтен түсетін (операциялық қызметте пайдаланылатын) ақша қаражатының ағыны	(40,660,903)	64,383,726
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Еншілес кәсіпорынның акционерлік капиталына салым	(297,571)	(715,000)
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін сатып алу	(145,612,467)	(308,978,413)
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін сату және өтеу	214,367,629	188,445,796
Асыл металдарды сатып алу	(350,590)	(282,410)
Асыл металдарды сату	364,972	285,844
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестицияларды сатып алу	(565,725,706)	(556,051,991)
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестицияларды өтеу	651,613,158	566,482,426
Негізгі қаражатты және материалдық емес активтерді сатып алу	(2,492,051)	(2,135,448)
Негізгі қаражатты және материалдық емес активтерді сату	70,630	128,234
Инвестициялық қызметте қолданылатын (қызметтен түсетін) ақша қаражатының ағыны	151,938,004	(112,820,962)

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылмаған есептің көрсеткіштері осы шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылатын ескертпелерімен бірге қарастырылуы тиіс.

	2019 ж. мың тенге	2018 ж.* мың тенге
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Шығарылған борыштық бағалы қағаздардан түскен түсім	8,859,480	22,156,342
Шығарылған борыштық бағалы қағаздарды өтеу	(1,459,300)	-
Шығарылған борыштық бағалы қағаздарды өтеуін төлеп алу	(19,481,744)	-
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздардан түскен түсім	(9,995,000)	-
Басқа да тартылған қаражаттың түсімі	2,000,000	10,368,580
Басқа да тартылған қаражатты өтеу	(3,877,500)	(13,225,081)
Жалдау шарттары бойынша төлемдер	(1,100,115)	-
Қаржылық қызметтен түсетін (қызметте пайдаланылатын) ақша қаражатының ағындары	(25,054,179)	19,299,841
Ақша қаражаты мен олардың баламаларының таза ұлғаюы / (азаюы)	86,222,922	(29,137,395)
Айырбастау бағамдарының өзгеруінің ақша қаражаты мен олардың баламаларының мәніне әсері	(1,603,642)	13,043,457
Күтілетін кредиттік зияндардың өзгеруінің әсері	(51,519)	-
Жыл басындағы жағдай бойынша ақша қаражаты мен олардың баламалары	128,314,467	144,408,405
Жыл соңындағы жағдай бойынша ақша қаражаты мен олардың баламалары (12-ескертпе)	212,882,228	128,314,467

Топ түрлендірілген ретроспективті тәсілді пайдалана отырып, ХҚЕС (IFRS) 16 қолдануды 2019 жылғы 1 қаңтардан бастады. Осы тәсілге сәйкес салыстырмалы ақпарат қайта есептелмейді. 2(е) ескертуді қараңыз.

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылмаған есептің көрсеткіштері осы шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылатын ескертпелерімен бірге қарастырылуы тиіс.

	Акционерлік капитал	Эмиссиялық кіріс	Жалпы банктік тәуекелдер бойынша резерв	Динамикалық резерв	Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалау резерві	Бөлінбеген пайда	Барлығы
мың теңге							
2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	57,135,194	2,025,632	8,234,923	7,594,546	(222,039)	22,010,243	96,778,499
ҚЕХС (IFRS) 9 қолдану әсері	-	-	-	-	-	(13,709,747)	(13,709,747)
2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қайта есептелген қалдық	57,135,194	2,025,632	8,234,923	7,594,546	(222,039)	8,300,496	83,068,752
Жиынтық кірістің барлығы							
Бір жылдағы пайда	-	-	-	-	-	11,074,479	11,074,479
Басқа да жиынтық зиян							
Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болуы мүмкін баптар:							
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін активтерінің әділ құнның таза өзгерісі	-	-	-	-	(6,661)	-	(6,661)
Пайда немесе зиян құрамына ауыстырылған, басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнның таза өзгерісі	-	-	-	-	1,498	-	1,498
Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болуы мүмкін баптардың барлығы	-	-	-	-	(5,163)	-	(5,163)
Басқа да жиынтық зиянның барлығы	-	-	-	-	(5,163)	-	(5,163)
Бір жылдағы жиынтық кірістің барлығы	-	-	-	-	(5,163)	11,074,479	11,069,316
Меншікті капиталдағы басқа да қозғалыстар							
Динамикалық қорды тарату	-	-	-	(7,594,546)	-	7,594,546	-
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық	57,135,194	2,025,632	8,234,923	-	(227,202)	26,969,521	94,138,068

Меншікті капиталдағы өзгерістер шоғырландырылмаған есептің көрсеткіштері осы шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылатын ескертпелерімен бірге қарастырылуы тиіс.

	Акционерлік капитал	Эмиссиялық кіріс	Жалпы банктік тәуекелдер бойынша резерв	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалау резерві	Бөлінбеген пайда	Барлығы
мың теңге						
2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	57,135,194	2,025,632	8,234,923	(227,202)	26,969,521	94,138,068
Жиынтық кірістің барлығы						
Бір жылдағы пайда	-	-	-	-	2,747,231	2,747,231
Басқа да жиынтық кіріс						
<i>Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болуы мүмкін баптар:</i>						
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнының таза өзгеруі	-	-	-	970,792	-	970,792
Пайда немесе зиян құрамына ауыстырылған басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнының таза өзгеруі	-	-	-	(184,156)	-	(184,156)
Кейінге қалдырылған салықты өзгерту	-	-	-	533	-	533
<i>Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болуы мүмкін баптардың барлығы</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>787,169</i>	<i>-</i>	<i>787,169</i>
Басқа да жиынтық кірістің барлығы	-	-	-	787,169	-	787,169
Бір жылдағы жиынтық кірістің барлығы	-	-	-	787,169	2,747,231	3,534,400
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық	57,135,194	2,025,632	8,234,923	559,967	29,716,752	97,672,468

Меншікті капиталдағы өзгерістер шоғырландырылмаған есептің көрсеткіштері осы шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылатын ескертпелерімен бірге қарастырылуы тиіс.

1 Жалпы ережелер

(а) Негізгі қызмет

«Еуразиялық банк» АҚ («Банк») Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жабық акционерлік қоғам ретінде Қазақстан Республикасында 1994 жылы құрылды. 2003 жылы заңнамаға енгізілген өзгерістердің салдарынан Банк 2003 жылғы 2 қыркүйекте акционерлік қоғам ретінде қайта тіркелді. Банк өз қызметін 2007 жылғы 28 желтоқсанда берілген №237 жалпы банктік лицензия негізінде жүзеге асырады. Сондай-ақ Банктің брокерлік-дилерлік және кастодиандық қызметті жүзеге асыруға мүмкіндік беретін №0401100623 және №0407100189 лицензиялары бар. Депозиттер тарту және клиент шоттарын жүргізу, кредиттер мен кепілдіктер беру, кастодиандық және есеп айырысу-кассалық қызмет көрсетуді жүзеге асыру, бағалы қағаздармен және шетел валюталарымен операциялар жүргізу Банк қызметінің негізгі түрлері болып табылады.

Банк қызметі Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкімен («ҚРҰБ») реттеледі.

Банк Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қорының мүшесі болып табылады.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің Қазақстан Республикасының аумағында өз қызметін жүзеге асыратын 17 өңірлік филиалы (2018 жылы: 17) мен 114 есеп айырысу-кассалық бөлімшесі бар (2018 жылы: 114).

Банктің бас офисінің заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Қонаев к-сі, 56. Банктің активтері мен міндеттемелерінің басым бөлігі Қазақстан Республикасында орналасқан.

Банк 2010 жылғы 1 сәуірде еншілес кәсіпорын, «Еуразиялық банк» ААҚ-ты (Ашық Акционерлік Қоғамы) сатып алды, ол Ресей Федерациясы, Мәскеу қ. орналасқан. 2015 жылы 29 қаңтарда еншілес кәсіпорынның аты «Еуразиялық банк» ЖАҚ (Жария акционерлік қоғамы) болып өзгертілді (17-ескертпе).

2015 жылы 30 желтоқсанда Қазақстан Республикасы, Алматы қ. орналасқан еншілес кәсіпорын «БанкПозитив Казахстан» АҚ-ты сатып алып, оның аты «EU Bank («Еуразиялық банк» АҚ-тың ЕБ)» АҚ болып өзгерді. 2015 жылы 31 желтоқсанда Банктің жалғыз акционері қайта ұйымдастыру жоспарын мақұлдады, осыған сәйкес «EU Bank («Еуразиялық банк» АҚ-тың ЕБ)» АҚ Банкпен біріктірілді. 2016 жылғы 3 мамырда «EU Bank («Еуразиялық банк» АҚ-тың ЕБ)» АҚ Банкпен нақты түрде біріктірілді.

2017 жылғы 21 тамызда Банктің еншілес кәсіпорындары – «Еуразиялық жоба 1» ЖШС мен «Еуразиялық жоба 2» ЖШС тіркелді. Аталған кәсіпорындардың негізгі қызметі Банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алу және басқару болып табылады.

2020 жылғы 3 ақпанда Қазақстан Республикасының қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Банкке бағалы қағаздар нарығында банктік және өзге операцияларды және қызметті жүзеге асыруға № 1.2.68/242/40 лицензия берді.

(ә) Акционерлер

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Еуразиялық қаржылық компания» АҚ («ЕҚК») Банктің бас компаниясы болып табылады және Банктің 100% акциясына ие (2018 жылы: «ЕҚК» 100% акцияға ие болды).

(б) Қазақстан Республикасында шаруашылық қызметін жүзеге асыру талаптары

Банк өз қызметінің басым бөлігін Қазақстан аумағында жүзеге асырады. Осыған сәйкес Банктің бизнесіне дамушы нарықтың ерекшеліктеріне тән Қазақстан Республикасының экономикалық және қаржылық нарықтары ықпал етеді. Заң, салық және әкімшілік жүйелер үнемі жетілдірілуде, алайда олардың талаптары тәуекелмен әртүрлі түсінікте ұғынылады және құқықтық және фискальды жүйенің басқа да кемшіліктерімен қосылып өз қызметтерін Қазақстанда жүзеге асыратын кәсіпорындар үшін қосымша қиындықтар туындататын өзгерістер жиі енгізіледі. Сонымен қатар, 2020 жылдың алғашқы айлары коронавирустың өршуіне байланысты әлемдік нарықтағы айтарлықтай тұрақсыздыққа байланысты болды. Басқа факторлармен бірге бұл мұнай бағасы мен қор индекстерінің күрт төмендеуіне алып келді, сондай-ақ қазақстандық теңгенің құнсыздануын қиындатты. Бұл оқиғалар Қазақстанда шаруашылық қызметті жүзеге асыру шарттарының белгісіздік деңгейін одан әрі арттырады.

Берілетін шоғырландырылмаған қаржылық есептілік Банк басшылығының қаржылық-шаруашылық қызметін жүзеге асырудың қазіргі талаптарының Банктің қызметі мен қаржы ережелерінің нәтижесіне әсер етуі мүмкін бағасын көрсетеді. Шаруашылық қызметін жүзеге асыру талаптарының бұдан кейінгі дамуы басшылықтың бағасынан өзгеше болуы мүмкін.

2 Шоғырландырылмаған қаржылық есептілікті дайындаудың қағидалары

(а) Қолданылатын стандарттар

Ұсынылып отырған шоғырландырылмаған қаржылық есептілік Қаржылық есептілік халықаралық стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес дайындалған.

Банк сондай-ақ ХҚЕС сәйкес, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Қонаев к-сі 56 мекенжайында орналасқан Банктің бас офисінен алуға болатын 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауда.

(ә) Қаржылық көрсеткіштерді бағалау қағидалары

Шоғырландырылмаған қаржылық есептілік өзгерістері әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарын қоспағанда, нақты шығындар бойынша есептеу ұстанымдарына сәйкес дайындалған.

(б) Функционалдық валюта және шоғырландырылмаған қаржылық есептілік деректерін беру валютасы

Қазақстанның теңгесі («теңге») Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы бола тұрып, Банктің жүргізген операцияларының және оның қызметіне әсер ететін, онымен байланысты жайттардың басым бөлігінің экономикалық маңызын барынша көрсететін Банктің функционалдық валютасы болып табылады.

Сондай-ақ осы шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің деректерін беру валютасы теңге болып табылады.

Шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің барлық деректері бүтін мың теңгеге дейінгі дәлдікпен дөңгелектенген.

(в) Пікірлер мен бағалауларды пайдалану

Шоғырландырылмаған қаржылық есептілікті ХҚЕС сәйкес дайындау басшылықтың есеп саясатының ережелері қалай қолданылуына және активтер, міндеттемелер, кірістер мен шығыстар қандай сомада көрсетілетіне әсер ететін кәсіби пікірлерді, жорамалдар мен есептеме бағалауларды пайдалануды талап етеді. Нақты нәтижелер көрсетілген бағалаулардан өзгеше болуы мүмкін.

Бағалаулар мен олардың негізінде жасалған жорамалдар әрдайым талданып отырады. Бағалаулардағы түзетулер осы бағалаулар қайта қарастырылған есепті кезеңде және көрсетілген өзгерістермен қозғалған барлық келесі кезеңдерде де танылады.

Бұдан әрі көрсетілген Ескертпелер есеп саясатының ережелерін қолдану кезіндегі айтарлықтай тұрлаусыз бағалауларға және дәлелденген сыни пікірлерге қатысты ақпаратты білдіреді:

- қаржы активтерінің жіктеуі: бизнес-модельді бағалау, осының аясында қаржы активтері ұсталады және қаржы активтерінің шарт талаптарымен тек негізгі сома мен негізгі соманың өтелмеген қалдығының пайыздарын ғана төлеу қарастырылғанын бағалау – 3 (в)(і)-ескерту;
- қаржы активі бойынша кредит тәуекелінің оны бастапқы таныған мезеттен бастап едеуір өсуі орын алған-алмағанын бағалау өлшемін белгілеу, күтілетін кредиттік зияндарды бағалауға болжамды ақпаратты қосу бойынша әдістемелерін анықтау, сондай-ақ күтілетін кредиттік зияндарды бағалау үшін қолданылатын модельдерді бекіту – 3 (д)(іі)-ескерту;

- қаржы құралдарының құнсыздануы: күтілетін кредиттік зияндарды бағалау моделі үшін бастапқы деректерді анықтау – 3 (д)(ii)-ескертпе;
- агенттік қызметтерден түсетін комиссиялық кірісті тану – 3 (к)-ескертпе;
- қаржы активтері мен міндеттемелерінің әділ құнын бағалау – 35-ескертпе;
- еншілес кәсіпорындарға салынған инвестициялардың құнсыздануы – 3(а)-ескертпе.

(г) Банк қызметінің үздіксіздігін бағалау

Қоса беріліп отырған шоғырландырылмаған қаржылық есептілік Банк қызметінің үздіксіздігі туралы жорамалдарға сүйене отырып дайындалды.

2020 жылдың наурыз айында "COVID-19" коронавирустық инфекциясы пандемия болып жарияланды. Бұл вирустың таралуын тежеу және төмендету бойынша жауап шаралар ретінде әлемнің көптеген елдерінде шектеу және кейбір жағдайларда шекараларды жабу және карантин жариялау бойынша шаралар қабылданды.

2020 жылдың 15 наурызында Қазақстан Республикасының Үкіметі COVID-19 вирусының жаһандық пандемиясына жауап ретінде 2020 жылдың 11 мамырына дейін ұзартылған төтенше жағдай жариялады. Вирустың таралуын төмендету мақсатында бірқатар шектеулер енгізілді, бұл елдің көптеген кәсіпорындарының қалыпты экономикалық қызметінің төмендеуіне әкелді. Әлемнің басқа елдерінің үкіметтері вирустың әсерін шектеу мақсатында ұқсас шектеулер енгізді, бұл жаһандық экономикалық белсенділіктің айтарлықтай төмендеуіне әкелді.

Төтенше жағдай режимі мен карантин, бірінші кезекте, ең ірі қалаларда – Алматы мен Нұр-Сұлтанда жарияланды, кейіннен осы режимді Қазақстанның барлық аумағына енгізілді. Атқарушы билік органдары тарапынан білім беру мекемелерінің, сауда орталықтарының, қоғамдық тамақтану орындарының, кинотеатрлардың, спорт объектілерінің, сондай-ақ өнеркәсіптік кәсіпорындардың, құрылыс пен қаржы нарығы субъектілерінің және т. б. жұмысын уақытша тоқтату жолымен адамдардың қозғалысы мен байланысын шектеу бойынша шаралар енгізілді. Бұл оқиғалар жалпы ел экономикасына белгілі бір түрде әсер етеді, бұл оның орта мерзімді перспективада өсуінің бәсеңдеуіне әкелуі мүмкін.

Ағымдағы экономикалық жағдайда Қазақстан Республикасының Үкіметі елдегі бизнестің іскерлік белсенділігін ынталандыру және тұтынуды арттыру мақсатында бірқатар қолдау шараларын қабылдады:

- "Қарапайым заттардың экономикасы" қаржыландыру бағдарламасы, сондай-ақ бизнестің түрлі түрлеріне карантин енгізуден зардап шеккендерді қолдау үшін 8 % сыйақы мөлшерлемесімен экономиканы жеңілдікпен кредиттеуге жаңа мемлекеттік бағдарлама шеңберінде 1 трлн. теңге бөлінді;
- шағын және орта бизнес субъектілері үшін салықтық жеңілдіктер мен тексерулерге шектеулер енгізілді;
- өз бетінше жұмыспен айналысушыларды, сондай-ақ халықтың әлеуметтік осал топтарын қоса алғанда, жұмысынан айырылған жеке тұлғалар үшін 42,500 теңге мөлшерінде әлеуметтік төлемдер;
- COVID-19 пандемиясы нәтижесінде қызметі зардап шеккен жеке тұлғаларға да, экономика субъектілеріне де төлемдер бойынша кейінге қалдыру жөнінде шаралар көзделген.

ҚРҰБ Басқармасының 2002 жылғы 19 наурыздағы № 39 қаулысымен коронавирустық инфекция пандемиясының таралуына байланысты елде төтенше жағдайды енгізу нәтижесінде зардап шеккен шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері мен жеке кәсіпкерлерге қолдау шараларын көздейтін жеңілдікті кредит беру бағдарламасы бекітілді.

Экономика мен Банктегі ағымдағы қалыптасқан жағдайды, сондай-ақ COVID-19 таралуының күтілетін теріс салдарын ескере отырып, Банк келесі сценарийлер бойынша қаржылық жағдайға талдау жүргізді:

- 1-Сценарий: 2020 жылы ЖІӨ-нің 2,1% - ға, жұмыссыздық деңгейі 9,2% - ға, Brent маркалы мұнай бағасы 34.7 АҚШ доллары, теңгенің долларға шаққандағы валюталық бағамы 1 АҚШ доллары үшін 443,33 теңге.
- 2-Сценарий: 2020 жылы ЖІӨ-нің 6,3% - ға, жұмыссыздық деңгейі 11,4% - ға, Brent маркалы мұнайдың бағасы 28,3 АҚШ доллары, теңгенің долларға шаққандағы валюталық бағамы 1 АҚШ доллары үшін 455,56 теңге.

Жоғарыда көрсетілген сценарийлер бойынша жүргізілген есептеулер негізінде Банк басшылығы осы пікірді қалыптастыру кезінде талданған оқиғалардың теріс дамуы кезінде ықтимал нәтижелердің ауқымы Банктің өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне айтарлықтай күмән тудыруы мүмкін елеулі белгісіздіктің болуын көрсетпейді деген қорытындыға келді.

Активтердің сапасын бағалау (бұдан әрі «АСБ»)

2019 жылы ҚРҰБ Қазақстан Республикасының банк секторы активтерінің сапасына баға берді. АСБ-ны тексеру банк секторы активтерінің жалпы көлемінің 87% үлесіне келетін 14 ірі екінші деңгейдегі банк бойынша жүзеге асырылды.

Бағалаудың ашықтығы мен объективтілігін қамтамасыз ету үшін ҚРҰБ АСБ-ны халықаралық кеңесшімен және тәуелсіз аудиторлық компаниялармен бірлесіп өткізді. АСБ Еуропалық орталық банктің әдіснамасына сәйкес, сондай-ақ бухгалтерлік есеп және пруденциалдық реттеу саласындағы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес жүзеге асырылды.

АСБ нәтижелері бойынша Банкке бизнес-үдерістерді жақсарту бойынша ескертулер мен ұсынымдарды қамтитын есеп берілді, олардың негізінде іс-шаралардың толық жоспары әзірленетін болады.

АСБ нәтижелері бойынша, банк секторының қаржылық тұрақтылығын арттыру бағдарламасы шеңберінде мемлекеттің бес жылдық кепілдігін көздейтін активтерді қорғаудың қосымша құралы енгізілді.

Қосымша, Банк акционерлері тарапынан 2020 жылғы сәуірде 4,000,000 мың теңге көлемінде қосымша капиталдандыру жүргізілді. 2020 жылғы 16 сәуірдегі акционерлердің жалпы жиналысының нәтижелеріне сәйкес, 612,314 дана жай акцияларды қосымша шығару жолымен жарияланған акциялар санын ұлғайту туралы шешім қабылданды.

(д) Есеп саясаты мен деректерді беру тәртібінің өзгерістері

Жасалуы кезінде ХҚЕС (IFRS) 16 «Жалдау» қолданылған Банктің жылдық шоғырландырылмаған қаржылық есептілігінің бірінші жиынтығы. Есеп саясатының негізгі ережелерінің өзгерістері 3-ескертпеде көрсетілген.

Осы шоғырландырылмаған қаржылық есептілікті жасау кезінде ХҚЕС (IFRS) 16 ауысудың таңдалған әдістеріне сәйкес салыстырмалы ақпарат қайта саналмады.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері

Есеп саясатының өзгерістеріне қатысты 2(ғ)-ескертпеде көрсетілген белгілі бір ерекшеліктерді қоспағанда, бұдан әрі сипатталатын есеп саясатын Банк кәсіпорындары осы шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте ұсынылған барлық есепті кезеңдерде ретімен қолданды.

(а) Шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте еншілес ұйымдарға инвестицияларды есепке алу

Еншілес кәсіпорындар дегеніміз – Банктің бақылауындағы инвестиция объектілері болып табылады. Банк инвестиция объектілерін бақылайды, егер инвестиция объектілеріне қатысудың ауысымды кірісіне байланысты тәуекелге ұшыраса немесе аталған пайданы алуға құқығы бар, сондай-ақ аталған пайда көлеміне әсер ете алады, бұл әсер инвестиция объектісіне қатысты өз құзыреттілігін пайдалану арқылы байқалады. Еншілес ұйымдарға инвестициялар Банктің шоғырландырылмаған қаржылық есептілігінде нақты құны бойынша есепке алынады.

Еншілес компанияларға салынған инвестициялардың құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Банк еншілес компанияларға салынған инвестициялардың ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын анықтайды. Мұндай белгілер болған кезде немесе егер құнсыздануға инвестициялардың жыл сайынғы тестілеуін өткізу талап етілсе, Банк инвестициялардың өтелетін сомасына бағалау жүргізеді. Инвестициялардың өтелетін сомасы – бұл мынадай шамалардың ең үлкені: істен шығуға жұмсалған шығындарды шегергендегі активтің әділ құны және активті пайдалану құндылығы.

Өтелетін сома актив негізінен басқа активтермен немесе активтер топтарымен генерацияланатын ағындардан тәуелсіз ақша ағындарын генерацияламайтын жағдайларды қоспағанда, жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе генерациялайтын ақша қаражаты бірлігінің баланстық құны оның өтелетін сомасынан асып кетсе, актив құнсызданған болып есептеледі және өтелетін сомаға дейін есептен шығарылады. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде есептік болашақ ақша ағындары ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және активке тән тәуекелдерді көрсететін салық салынғанға дейінгі дисконттау ставкасы бойынша келтірілген құнға дейін дисконтталады. Шығып кетуге арналған шығындарды шегергендегі әділ құнды айқындау кезінде таяудағы нарықтық операциялар ескеріледі. Олар болмаған кезде бағалаудың тиісті моделі қолданылады. Бұл есептеулер бағалау коэффициенттерімен, акциялар нарығында еркін айналыстағы бағалардың баға белгілеулерімен немесе әділ құнның басқа да қол жетімді көрсеткіштерімен расталады. Банк жекелеген активтер жатқызылған ақша қаражатын генерациялайтын әрбір бірлік үшін жеке дайындалатын егжей-тегжейлі жоспарлар мен болжамды есептеулерді негізге ала отырып, құнсыздану сомасын айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжамды есептеулер, әдетте, бес жылға жасалады. Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны бесінші жылдан кейін болжанатын болашақ ақша ағындарына қатысты есептеледі және қолданылады.

Еншілес компанияларға инвестициялардың құнсыздануынан болған зияндар пайда немесе зиян туралы Шоғырландырылмаған есепте және "еншілес компанияларға инвестициялардың құнсыздануынан болған зияндар" құрамында өзге де жиынтық кірісте танылады. Әрбір есепті күнге банк гудвилді қоспағанда, инвестициялардың құнсыздануынан бұрын танылған шығындардың бұдан былай жоқ немесе қысқарған белгілері бар-жоғын анықтайды. Егер мұндай белгі болса, банк инвестициялардың өтелетін сомасын есептейді. Құнсызданудан болған бұрын танылған зияндар, егер инвестицияның өтелетін сомасын айқындау үшін пайдаланылған жол берулерде өзгеріс болған жағдайда ғана, құнсызданудан болған зиянды соңғы тану уақытынан бастап қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру инвестицияның баланстық құны оның өтелетін сомасынан аспайтындай, сондай-ақ егер өткен жылдары құнсызданудан болған зиян танылмаған жағдайда осы инвестиция танылатын баланстық құннан аспайтындай етіп шектелген. Құнды мұндай қалпына келтіру пайда немесе зиян туралы Шоғырландырылмаған есепте және өзге де жиынтық табыста танылады.

(ә) Шетел валютасы

Шетел валютасындағы операциялар осы операциялар жасалған күні қолданыста болған валюта бағамдары бойынша Банктің қызметтік валютасына сәйкес аударылады.

Есеп берілетін күнгі жағдай бойынша шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есеп берілетін күнгі қолданыстағы валюта бағамдары бойынша қызметтік валютаға аударылады. Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтермен және міндеттемелермен жүргізілетін операциялардың пайдасы немесе зияны есеп берілетін кезең соңындағы жағдай бойынша валюталық бағаммен қызметтік валютаға аударылған шетел валютасының амортизацияланған құны және кезең ішінде төленген төлемдер мен тиімді мөлшерлеме бойынша есептелінген шамаға түзетілген кезең басындағы жағдай бойынша қызметтік валютаның амортизацияланған құны арасындағы айырмашылықтарды білдіреді. Әділ құны бойынша бағаланатын шетел валютасында көрсетілген монетарлық емес активтер мен міндеттемелер әділ құнын белгілеу күнгі қолданыстағы валюталық бағам бойынша қызметтік валютаға аударылады. Нақты шығындары бойынша белгіленіп, шетел валютасында көрсетілген монетарлық емес активтер мен міндеттемелер операция аяқталған күнгі қолданыстағы валюталық бағам бойынша қызметтік валютаға аударылады.

Шетел валютасына аудару нәтижесінде туындайтын бағам айырмалары, басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін, олар бойынша бағам айырмалары танылмайтын үлестік қаржы құралдарын қоспағанда, пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

Төменде Банктің шоғырландырылмаған қаржылық есептілікті жасау кезінде қолданған жыл соңындағы валюта айырбастау бағамы көрсетілген:

	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Теңге/еуро	429.00	439.37
Теңге/АҚШ доллары	382.59	384.20

(б) Ақша қаражаты мен олардың баламалары

Ақша қаражаты мен олардың баламаларына әділ құнының елеулі өзгеру тәуекеліне ұшырамайтын және Банк қысқа мерзімді міндеттемелерді орындауға қолданатын, қолма-қол ақша банкноттар мен монеталар, ҚРҰБ-ғы және басқа банктердегі бос қалдықтар («Ностро» түріндегі шот), сондай-ақ 3 айдан кем болмайтын өтеудің бастапқы мерзімімен өтімділігі жоғары қаржы активтері кіреді. Ақша қаражаты мен олардың баламалары амортизацияланған құны бойынша қаржы жағдайы туралы шоғырландырылмаған есепте көрсетіледі.

(в) Қаржы құралдары

(і) Қаржы құралдарын жіктеу

ХҚЕС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» сәйкес қаржы активтері Банктің ақша ағынын өндіру мақсатымен өзінің қаржы активтерін басқару үшін қолданатын бизнес-модельдеріне байланысты келесі санаттарға жіктеледі:

SPPI («solely payments of principal and interest») өлшеміне сәйкес келетін «Шарттық ақша ағынын алу және/немесе сату үшін ұстап қалу» бизнес-моделі аясындағы **басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы құралдары**. Аталған бизнес-модель шартпен қарастырылған ақша қаражатының ағынын алу арқылы, сондай-ақ активтерді сату арқылы мақсатқа жетуге болатынын көрсетеді. Аталған модельдің аясында сату деңгейі «шарттық ақша ағынын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі аясына қарағанда әдетте жоғары болып келеді (активтермен жасалатын мәмілелердің жиілігі мен көлемі бойынша).

«Шарттық ақша ағынын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі аясындағы **амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржы құралдары**. Аталған бизнес-модель аясында көзделген мақсат:

- шартпен қарастырылған ақша қаражаты ағынын алу мақсатында активтерді ұстап қалу;
- аталған модельдің мақсаттарында сату екінші кезекте болып есептеледі;

- аталған модель аясында сату деңгейі әдетте басқа бизнес-модельдермен салыстырғанда ең төменгі деңгейге ие (активтермен жасалатын мәмілелердің жиілігі мен көлемі бойынша).

SPPI өлшеміне сәйкес келмейтін «Әділ құны негізінде активтерді басқару және активтерді сату арқылы ақша қаражаты ағынын барынша көбейту» бизнес-моделі аясындағы **пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары**.

Аталған бизнес-модель аясында «алу үшін ұстап қалу» мақсаты да, «алу және/немесе сату үшін ұстап қалу» мақсаты да көзделмейді. Шартпен қарастырылған ақша қаражаты ағынын алу аталған модельдің мақсаттарына қатысты екінші кезекте.

Нақты қаржы активтері үшін бизнес-модельдерді анықтау үшін Банк келесі ақпараттарға талдау жасайды:

- бизнес-модельдердің (және осы бизнес-модель аясында ұсталатын қаржы активтердің) нәтижелілігі қалай бағаланады және аталған ақпарат негізгі басқарушы қызметкерлерге қалай хабарланады;
- бизнес-модельдердің (және осы бизнес-модель аясында ұсталатын қаржы активтердің) нәтижелілігіне ықпал етуші тәуекелдер және осы тәуекелдерді басқару қалай жүзеге асырылады;
- Банктің топ-менеджментіне сый қалай беріледі, мәселен, осы сый беру олардың басқаратын активтерінің әділ құнына немесе шартпен қарастырылған ақша қаражаты ағыны активтеріне байланысты ма;
- бұрынғы кезеңдегі сатудың жиілігі, көлемі мен мерзімдері, осындай сатудың себептері, сондай-ақ сатудың болашақтағы деңгейіне қатысты болжал. Бұл ретте сату деңгейлері туралы ақпарат басқа деректерден оқшау түрде емес, Банктің қаржы активтерін басқару мақсаттарына қалай жеткені және ақша қаражаты ағыны қалай іске асып жатқаны жайындағы бірыңғай тұтас талдау аясында қарастырылады. Бұл ретте бұрынғы сатулар туралы, осы сатулардың себептері мен ағымдағы талаптармен салыстыра келе сол мезеттегі талаптар туралы ақпарат талданады.

Банк қаржы құралын оны бастапқы тану кезінде қай санатқа жататындығын анықтайды.

Бастапқы тану кезінде Банк өз қалауы бойынша амортизацияланған құны бойынша немесе жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағалау үшін өлшемдерге сәйкес келетін қаржы активін пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағалау санатына жатқыза алады, бұл есептік сәйкессіздікті жоюға немесе едеуір түрде азайтуға мүмкіндік береді.

Саудаға арналған, оң әділ құнға ие барлық туынды қаржы құралдары, сондай-ақ сатып алынған опциондық келісімшарттар шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте активтер болып көрсетіледі. Саудаға арналған, теріс әділ құнға ие барлық туынды қаржы құралдары, сондай-ақ шығарылған опциондық келісімшарттар шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте міндеттемелер болып көрсетіледі.

Банк қарды активтерін басқару үшін қолданатын бизнес-модельді өзгерткенде ғана аталған қаржы активтерін қайта жіктейді. Қайта жіктеу сол қайта жіктеу күнінен басталады.

Банк өз қаржы активтерін келесідей жіктейді:

- *кредиттер мен дебиторлық берешектер* SPPI өлшеміне сәйкес келетін «Шарттық ақша ағынын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі аясында басқарылатындықтан амортизацияланған құн бойынша бағаланатын активтер ретінде жіктеледі;
- *корреспонденттік шоттардағы қалдықтар, банкаралық кредиттер мен депозиттер, РЕПО операциялары* SPPI өлшеміне сәйкес келетін «Шарттық ақша ағынын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі аясында басқарылатындықтан амортизацияланған құн бойынша бағаланатын активтер ретінде жіктеледі;
- *борыштық бағалы қағаздар* таңдалған бизнес-модельдерге байланысты және SPPI өлшеміне сәйкес үш жіктеу санатының кез-келгеніне жіктеле алады;

- *үлестік бағалы қағаздар* әдетте кезең үшін пайда немесе зиян құрамындағы өзгерістерін көрсетумен әділ құны бойынша бағаланатын құралдар санатына жіктеледі;
- *туынды қаржы құралдары* кезең үшін пайда немесе зиян құрамындағы өзгерістерін көрсетумен әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері санатына жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттемелер бастапқы тану кезінде келесі құралдары қоспағанда, амортизацияланған құн бойынша бағаланатын болып жіктеледі:

- пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер (ҚЕХС (IFRS) 9 Банктің қаржылық міндеттемені бастапқы тану кезінде келесі қайта жіктеу құқығынсыз, пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын түрінде жіктеу мүмкіндігін қарастырады);
- қаржылық активті беру тануды тоқтату талаптарына сәйкес келмегенде немесе активке жалғасып жатқан қатысу тәсілі қолданылғанда туындаған қаржылық міндеттемелер;
- қаржылық кепілдік шарттары;
- өзіне қабылдаған нарықтықтан төмен пайыз мөлшерлемесі бойынша қарыз беру міндеттемелері;
- бизнесті біріктіру бойынша мәміледегі иеленушінің мойындаған шартты өтеуі.

(ii) Қаржы құралдарын шоғырландырылмаған қаржылық есептілігінде тану

Қаржылық активтер мен міндеттемелер қаржы жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте Банктің аталған қаржы құралдары шартқа отырудың нысаны болып табылған жағдайда көрсетіледі. Қаржылық активтерінің стандартты сатып алуларының басқа барлық жағдайлары есеп жүргізілетін күні көрсетіледі.

(iii) Қаржы құралдарының құнын бағалау

Қаржы активтері немесе міндеттемелері, өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланбайтын жағдайда, қаржы активтерін немесе міндеттемелерін сатып алуға немесе шығаруға тікелей жатқызылатын мәміле шығындарын қосқанда, бастапқы әділ құны бойынша бағаланады.

Бастапқы танудан кейін қаржы активтері, оған қоса актив болып табылатын туынды қаржы құралдары сату немесе басқа шығарып тастау нәтижелеріне байланысты келтірілген мәміле жөніндегі кез келген шығындары қосылмаған әділ құны бойынша бағаланады, оларға мыналар жатқызылмайды:

- тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалану арқылы амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер мен дебиторлық берешектер;
- тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалану арқылы амортизацияланған құны бойынша бағаланатын «Шарттық ақша ағынын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі аясындағы инвестициялар.

(iv) Амортизацияланған құн және жалпы баланстық құн

Қаржы активінің немесе міндеттемесінің амортизацияланған құны актив немесе міндеттеме бастапқы тану кезінде бастапқы тану құны мен өтеу кезіндегі құн арасындағы айырманың жинақталған амортизацияның өлшеміне түзетілген берешектің, тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып айқындалған негізі сомасының төлемін шегере отырып, сондай-ақ зияндарға арналған бағалау резервін шегере отырып бағаланған құнды білдіреді. Сыйлықақылардың және дисконттардың шамасы, сондай-ақ мәмілелер бойынша шығындар сомасы тиісті құралдың баланстық құнына кіреді және осы құралдың тиімді сыйақы мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланады.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активінің жалпы баланстық құны – зияндар бойынша бағалау резервінің шамасына түзетілгенге дейінгі қаржы активінің амортизацияланған құны.

Нарықтық мөлшерлемелерден өзгеше мөлшерлеме бойынша алынған/берілген қаржы активтері немесе міндеттемелері, берешектің пайызы және негізгі сомасы (негізгі сомалары) бойынша болашақтағы соманы білдіретін, осыған ұқсас құралдар бойынша нарықтық сыйақы мөлшерлемесіне дисконтталған әділ құны бойынша алу/беру сәтіне қайта бағаланады. Туындаған айырмасы пайда немесе зиян құрамында, нарықтық мөлшерлемеден өзгеше мөлшерлемелер бойынша қаржы құралдарын алудан/беруден келген пайда немесе зиян ретінде көрсетіледі. Салдарынан осындай активтер мен міндеттемелердің баланстық құны алу/беру сәтіндегі пайда/зиянның амортизациясы сомасына түзетіледі және тиісті кірістер/шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдаланып, пайда немесе зиян құрамында пайыздық кіріс/шығыс құрамында көрсетіледі.

(v) Әділ құны бойынша бағалау қағидаттары

Әділ құн дегеніміз активті сату кезінде алынған немесе операция талаптарымен міндеттемелерді беру кезінде төленген, негізгі нарықта бағалау күні қатысушылар арасында ұйымдастырылған нарықта немесе ол болмаған жағдайда аталған күні Банктің қолжетімділігі бар едәуір пайдалы нарықта жүргізілетін құнды білдіреді. Міндеттемелердің әділ құны оны орындамау тәуекелін көрсетеді.

Банк мүмкіндігінше, белсенді нарықтағы аталған құралдардың баға белгілеуін пайдалану арқылы құралдардың әділ құнын бағалайды. Нарық, егер актив немесе міндеттемелер бойынша жиілікпен жүргізіліп, жеткілікті көлемде тұрақты негізде баға белгілеуді анықтау үшін жүргізілетін болса, белсенді деп танылады.

Белсенді нарықта ағымдағы баға белгілеу жоқ болған жағдайда, Банк байқалмайтын шығыс деректерін аз пайдаланып және байқалатын шығыс деректерін көп пайдаланатын бағалау әдісін пайдаланады. Таңдап алынған бағалау әдісіне аталған жағдайларда нарық қатысушылары оны назарға алатын барлық факторлар кіреді.

Бастапқы тану кезінде қаржы құралдарының әділ құнының жақсы куәсі мәміле бағасы болып табылады, яғни ол орын толтырудың төленген немесе алынған әділ құны. Егер Банк бастапқы тану кезінде әділ құны мәміле бағасынан ерекшеленетінін анықтаса, онда әділ құны ұқсас активтер немесе міндеттемелерге қатысты белсенді нарықтағы ағымдағы баға белгілеуге түспейді және тек қана шығыс деректемелерін пайдаланатын бағалау әдістеріне негізделмейді, қаржы құралдары басында әділ құны бойынша бағаланады, ол бастапқы тану кезі мен баға мәмілесі кезіндегі әділ құны арасында түзетілген. Бастапқы танудан кейін арасындағы айырмашылықтар пайда немесе зиян құрамында құралдың өмір сүруінің барлық кезеңінде тиісті үлгіде көрсетіледі, бірақ бағалау толығымен бақылайтын шығыс деректерімен расталып немесе операция аяқталғаннан кейінгі сәттен кешіктірілмеуі керек.

Егер әділ құны бойынша бағаланатын актив немесе міндеттемелердің сұраныс бағасы мен ұсыныс бағасы болса, онда активтер мен ұзақ жайғасымдар (позициялар) сұраныс бағасы негізінде бағаланады, міндеттемелер мен қысқа жайғасымдар (позициялар) ұсыныс бағасы негізінде бағаланады.

Нарық және кредит тәуекеліне ұшырған және Банк нарықтық немесе кредит тәуекеліне ұшыраудың таза мәні негізінде басқаратын қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің портфельдері анықталған тәуекел мәні үшін таза ұзақ позицияларды сату кезінде алынатын (немесе таза қысқа позицияны беру кезінде төленетін) сомалар негізінде бағаланады. Портфель деңгейіндегі түзетулер, жеке активтер мен міндеттемелер арасында портфельдегі әрбір жеке құралдың тәуекелін ескеріп бөлінеді.

Банк деңгейлер арасындағы аударымдарды өзгертулер жүргізілген есептік кезеңнің соңындағы жағдай бойынша әділ құнның иерархиясында таниды.

(vi) Кейінгі бағалау кезінде туындайтын пайда немесе зияндар

Қаржы активтері немесе міндеттемелерінің әділ құнын өзгерту кезінде туындайтын пайда немесе зиян мына үлгіде көрсетіледі:

- қаржы құралдары бойынша пайда немесе зиян әділ құны бойынша бағаланатындар санатына жіктеледі, олардың өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі және пайда немесе зиян құрамына енгізіледі;

- басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері бойынша пайда немесе зиян активті тану тоқтатылған сәтке дейінгі меншікті капиталдағы басқа да жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі (болжалды кредит зияндары мен құнсызданудан шеккен қалпына келтірілген зиян сомаларынан немесе басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін борыштық қаржы құралдары бойынша шетел валютасының қалдықтары аударымынан келетін зияндардан басқа), басқа да жиынтық табыс құрамында бұрын көрсетілген жинақталған пайда немесе зиян, пайда немесе зиян құрамына аударылады. Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері бойынша пайыздық кірістер туындау сәтінде пайыздық құрамындағы тиімді сыйақы мөлшерлеме әдісін пайдаланумен пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша пайда немесе зиян қаржы активтері немесе міндеттемелері танылуын тоқтатқанда немесе құнсызданғанда, сондай-ақ тиісті амортизацияны есептеу үдерісінде пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

(vii) Тануды тоқтату

Банк қаржы активін тануды ол осы қаржы активі бойынша ақша қаражаты ағындарына шартта көзделген құқығын жоғалтқан кезде, не ол қаржы активін осы қаржы активін меншіктеу құқығына байланысты барлық тәуекелдер және пайдалар іс жүзінде басқа тарапқа берілетін мәмілені жүзеге асыру нәтижесінде берген немесе Банк осы қаржы активін меншіктеу құқығына байланысты барлық тәуекелдер мен пайдалардың айтарлықтай бөлігін өткізбеген және сол сияқты сақтамаған, бірақ қаржы активін бақылауды сақтамаған кезде жоғалтады. Тануды тоқтатуға арналған талаптар сақталатын, өткізілетін қаржы активтеріндегі Банк құрған немесе ол үшін сақталған кез келген қатысу үлесі қаржы жағдайы туралы шоғырландырылмаған есепте бөлек актив немесе міндеттеме ретінде танылады. Банк қаржы міндеттемесін тануды ол бойынша шарттық міндеттемелер орындалып жатқан, жойылған немесе олардың әрекет ету мерзімі аяқталған кезде тоқтатады.

Банк мәмілелер жасайды, соның талаптары бойынша активтердің қаржы жағдайлары туралы шоғырландырылмаған есепте танылғандарды тапсырады, сонымен бірге тапсырылған активтерде меншік құқығынан туындайтын пайданың және тәуекелдің бір бөлігін немесе барлығын сақтайды. Банк барлық тәуекелдер мен пайданың барлығын сақтау кезінде тапсырылған активтерді тануды тоқтатпайды.

Мәмілелер жасау кезінде, олардың талаптары бойынша Банк қаржы активтеріне меншік құқығымен туындайтын барлық тәуекелдер мен пайданы өзіне қалдырмайды және тапсырмайды, егер Банк активтерді бақылаудан айырылса, осы активтерді тану тоқтатылады.

Егер активтерді тапсыру кезінде Банк оларды бақылау құқығын сақталса, оның құны өзгерумен Банктің бейімделген деңгейі ретінде анықталатын активке қатысуды өзіне қалдырған сол деңгейде активтерді тануды жалғастырады.

Егер Банк меншікті борыштық міндеттемелерді сатып алса, онда ол қаржы жағдайы туралы шоғырландырылмаған есептен алынады және міндеттемелердің баланстық құны және төленген өтемдер арасындағы айырмашылық міндеттемелерді мерзімінен бұрын өтеуден түскен пайда немесе зиян құрамына ендіріледі.

Банк өндіріп алуға үмітсіз деп танылған активтерді есептен шығарады.

(viii) «Репо» және «кері репо» мәмілелері

Кері өтеуін төлеп алу міндеттемесімен («репо» мәмілелері) сату туралы келісімдер шеңберінде сатылған бағалы қағаздар, бағалы қағаздар кепілімен қамтамасыз етілген қаржыландыру тарту бойынша операциялар ретінде көрсетіледі, бұл ретте қаржы жағдайы туралы шоғырландырылмаған есепте бағалы қағаздарды көрсету жалғаса береді, ал контрагенттер алдындағы міндеттемелер «репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек құрамына ендіріледі. Сату бағасы мен кері өтеуін төлеп алу бағасының арасындағы айырма пайыздық шығынды білдіреді және тиімді сыйақы мөлшерлемесі әдісін пайдаланып, «репо» мәмілелерінің әрекет ету кезеңіндегі пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

Кері сату міндеттемесімен («кері репо» мәмілелері) сатып алу туралы келісімдер шеңберінде сатып алынған, «кері репо» мәмілелері бойынша дебиторлық берешек құрамына ендірілген бағалы қағаздар. Сатып алу бағасы мен кері сату бағасының арасындағы айырма пайыздық кірісті білдіреді және тиімді сыйақы мөлшерлемесі әдісін пайдаланып, «репо» мәмілелерінің әрекет ету кезеңіндегі пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

Егер кері сату міндеттемесімен сатып алу туралы келісімдер шеңберінде сатып алынған активтер үшінші тараптарға сатылатын болса, бағалы қағаздарды қайтару міндеттемесі саудаға арналған міндеттеме ретінде көрсетіледі және әділ құны бойынша бағаланады.

(ix) Туынды қаржылық құралдар

Туынды қаржылық құралдар өзіне «своп» мәмілелері, форвардтық келісімшарттар және фьючерстік мәмілелер, «спот» мәмілелері және пайыздық мөлшерлемелерге опциондар, шетел валютасы, асыл металдар және бағалы қағаздар, сондай-ақ ертеректе атап көрсетілген құралдардың кез келген құрамдастырылымын қосады.

Туынды қаржылық құралдар бастапқыда мәміле жасалған күнгі әділ құны бойынша бағаланады және соңында әділ құны бойынша қайта бағаланады. Барлық туынды құралдар, егер олардың әділ құны оң болып табылатын болса, активтер ретінде және егер олардың әділ құны кері болып табылатын болса, міндеттемелер ретінде бейнеленеді.

Туынды құралдардың әділ құнындағы өзгерістер дереу пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

Банк тәуекелдерді хеджирлеу мақсатында туынды қаржы құралдарымен сауда операцияларын жүзеге асырса да, көрсетілген құралдар хеджирлеу операцияларын есепке алудың қағидаларын қолдану өлшемдеріне жауап бермейді.

(x) Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу

Егер ол үшін заңдық тұрғыдан негіздеме болса және тараптардың берешектерді өзара есепке алу немесе активтерді сату және міндеттемелерді бір уақытта орындау арқылы реттеу ниеті болған жағдайда Банктің қаржы активтері мен міндеттемелері өзара есепке алынады және ықшамдалған түрде қаржы жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте көрсетіледі. Егер осы құқық болашақта оқиғамен шарттаспаған болса және әдеттегі қызметтер барысында болсын, Банктің немесе контрагенттердің кез келгені міндеттерін орындамауы, дәрменсіздігі немесе банкроттығы жағдайында болсын заңды түрде орындауға болатын болса, Банктің қазіргі уақытта өзара есеп айырысуды жүзеге асыруға заңды қорғаумен қамтамасыз етілген құқығы бар.

(г) Негізгі қаражат

(i) Менишк активтер

Негізгі құралдардың объектілері шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған зияндарды шегерумен нақты шығындар бойынша көрсетіледі.

Егер негізгі қаражат объектісінің пайдалы қолдану мерзімі әр түрлі бірнеше құрамдас бөліктерден тұрса, ондай құрамдас бөліктер негізгі қаражаттың жеке объектілері ретінде көрсетіледі.

(ii) Амортизация

Негізгі қаражат бойынша амортизация оларды пайдалы қолдану болжанған мерзімі аралығында тозуды бірқалыпты есептеу әдісі бойынша есептелінеді және пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі. Амортизация объектіні сатып алған күннен бастап есептелінсе, ал шаруашылық әдіспен салынған негізгі құрал объектілері – объекті құрылысы аяқталып және пайдалануға жарамды болған кезеңнен бастап есептелінеді. Жер учаскелері бойынша амортизация есептелінбейді. Негізгі қаражаттың әртүрлі объектілерінің пайдалы қолдану мерзімдері төменде көрсетілген үлгі бойынша көрсетілуі мүмкін:

- Ғимарат	40 - 100 жыл
- Компьютер және банк құрал-жабдықтары	5 жыл
- Көлік құралдары	7 жыл
- Жиназ	8 - 10 жыл
- Жалға алынған жылжымайтын мүлікті жақсарту	5 жыл

(ғ) Материалдық емес активтер

Сатып алынған материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданған шығындарды қоспай өлшенетін іс жүзіндегі шығындар бойынша шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Арнайы бағдарламалық жасақтауға лицензия сатып алуға және оны ендіруге жұмсалатын шығындар тиісті материалдық емес активтер құнында капиталдандырылады.

Материалдық емес активтер бойынша амортизация оларды пайдалы қолданудың болжанған мерзімі аралығында тозуды бірқалыпты есептеу әдісі бойынша есептелінеді және пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі. Негізгі қаражаттың әртүрлі объектілерінің пайдалы қолдану мерзімдері төменде көрсетілген үлгі бойынша көрсетілуі мүмкін:

- Сауда белгісі	10 жыл
- Бағдарламалық жасақтау және басқа материалдық емес активтер	15 жылға дейін

(д) Активтердің құнсыздануы

ХҚЕС (IAS) 9 "болжалды кредиттік зияндар" моделі қолданылады. Құнсыздануды бағалаудың аталған моделі кредиттер беру жөніндегі кейбір міндеттемелерге және қаржылық кепілдік шарттарына да қолданылады, бірақ үлестік құралдарға инвестицияларға қолданылмайды.

(і) Құнсыздану

Банк пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын мынадай қаржы құралдары бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған бағалау резервін таниды:

- борыштық құралдар болып табылатын қаржы активтері;
- құжаттамалық есеп айырысулар мен кепілдіктер бойынша дебиторлық берешек;
- шығарылған қаржылық кепілдік шарттары, өтелмеген аккредитивтер, шығарылған немесе расталған кепілдіктер бойынша шартты міндеттемелер;
- кредиттер беру бойынша шығарылған міндеттемелер.

Банк резерв сомасы 12 айлық болжалды кредиттік зиянға тең болатын мынадай құралдарды қоспағанда, барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зиянға тең сомада болжалды кредиттік зиянға арналған бағалау резервтерін таниды:

- есепті күнгі жағдай бойынша төмен кредиттік тәуекелі бар борыштық инвестициялық бағалы қағаздар және басқа да қаржы активтер; және
- кредиттік тәуекелдің бастапқы танылған сәтінен бастап айтарлықтай көтерілмеген басқа да қаржы құралдары.

Банктің пайымдауынша:

- егер борыштық бағалы қағаздың кредиттік рейтингі әлемде жалпы қабылданған "инвестициялық сапа" рейтингісіне сәйкес келсе, онда ол төмен кредиттік тәуекелге ие;
- егер кредиттік мәміле S&P агенттігінен халықаралық шәкілі бойынша BBB - тен асатын немесе тең кредиттік қабілеттілік рейтингісі бар контрагентпен жасалса немесе Moody's және Fitch агенттіктерінің осыған ұқсас рейтингтері немесе кредиттік мәміле Қазақстан Республикасының Үкіметіне тиесілі компаниямен жасалса, қаржы активінің төмен кредиттік тәуекелге ие.

12 айлық болжалды кредиттік зиян – бұл есепті күннен кейін 12 ай ішінде ықтимал, қаржы құралы бойынша дефолт оқиғаларының салдарынан болжалды кредиттік зиянның бір бөлігі.

(ii) Кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы

Қаржы активі бойынша кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюын айқындау үшін Банк:

- бастапқы тану күніне дефолттың басталу тәуекелімен қаржы активі бойынша дефолттың басталу тәуекелін салыстыру арқылы қаржы активінің болжалды әрекет ету мерзімі ішінде дефолттың басталу тәуекелінің өзгеруін бағалайды;
- шамадан тыс шығынсыз және күш салусыз қол жетімді негізді және расталатын ақпаратты талдайды, ол бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюын көрсетеді.

Қаржы активіне кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы төменде келтірілген бір немесе бірнеше жағдайлардың басталуы болып табылады:

- белгілі бір қаржы активі немесе осындай болжалды қолданылу мерзімі бар ұқсас қаржы активтері үшін кредиттік тәуекел көрсеткіштерінің елеулі өзгерістері (қаржы активін бастапқы тану сәтінен бастап LTPD PIT мәнінің 80% ұлғаюы);
- контрагенттің сандық және сапалық көрсеткіштерінің жиынтығы негізінде қаржы мониторингін жүзеге асыру кезінде айқындалатын қарыз алушының ішкі кредиттік рейтингінің нақты немесе күтілетін төмендеуі;
- міндеттеме немесе кепілдік сапасы бойынша қамтамасыз ету құнының елеулі өзгерістері (қаржы активін бастапқы тану сәтіндегі құнның 50%- дан астамы);
- мерзімі отыз күнтізбелік күн және одан көп мерзімі өткен төлемдердің болуы.

Мониторинг қаржы активінің жай-күйін және Банк пен контрагент арасындағы барлық өзара қарым-қатынасты бақылау және талдау жөніндегі жұмысты білдіреді және олар келесідей:

- қаржы активі бойынша төлем тәртібінің орындалуын бақылау;
- мерзімдік негізде контрагенттің қаржылық есептілігін талдау;
- шоттар бойынша айналымдардың мониторингі;
- Банк қаржыландыратын жобаны іске асыру барысын мониторингілеу.

(iii) Кредиттік-құнсызданған қаржы активтері

Әрбір есепті күнге Банк амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін және басқа жиынтық кіріс (облигациялар) арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық қаржы активтерін олардың кредиттік құнсыздануы тұрғысынан бағалауды жүргізеді. Қаржы активі осындай қаржы активі бойынша ақша қаражатының болашақ есептік ағындарына теріс әсер ететін бір немесе бірнеше оқиға болған кезде "кредиттік-құнсызданды" болып табылады.

Қаржы активінің кредиттік құнсыздануының куәсі, атап айтқанда, мынадай байқалатын деректер болып табылады:

- қарыз алушының немесе эмитенттің елеулі қаржылық қиындықтары;
- жеке қаржы активтері бойынша дефолт немесе мерзімі 60 күннен астам және біртекті қаржы активтері бойынша 90 күннен астам төлем мерзімін өткізіп алу сияқты шарт талаптарын бұзу;
- қарыз алушының қаржылық қиындықтарына байланысты Банктің кредитті қайта құрылымдауы;
- қарыз алушының банкроттығы немесе өзге де қаржылық қайта ұйымдастырылуы ықтималдығының туындауы; немесе

- қаржылық қиындықтар нәтижесінде бағалы қағаз үшін белсенді нарықтың жоғалуы, бағалы қағаздың делистингі.

Қарыз алушының қаржылық жай-күйінің нашарлауы салдарынан талаптары қайта қаралған Кредит, егер шартта көзделген ақша қаражатының ағындарын алмау тәуекелі айтарлықтай төмендегені және құнсызданудың басқа белгілері жоқ екендігі туралы куәлік болмаса ғана кредиттік-құнсызданған болып есептеледі.

Мемлекет борышкер болып табылатын мемлекеттік облигацияларға инвестициялардың кредиттік құнсыздануы мәніне бағалау кезінде Банк мынадай факторларды қарайды:

- Standard&Poor's халықаралық рейтинг агенттігінің "B" деңгейінен төмен немесе басқа рейтинг агенттіктерінің бірінің осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар облигациялардың ұзақ мерзімді тәуелсіз рейтингін төмендету;
- ішкі экономикалық себептер (мемлекет аумағындағы әскери іс-қимылдар, мемлекет экономикасына елеулі әсер ететін жаһандық табиғи және/немесе техногендік апаттар, билікті қайта басып алу және мемлекеттік міндеттемелерге қызмет көрсетуден бас тарту және мемлекет экономикасына елеулі әсер ететін басқа да осындай оқиғалар);
- облигацияларды сатып алу бойынша міндеттемелерді қайта құрылымдауды жүргізу туралы шешім.

(iv) Болжалды кредиттік зиянды бағалау

Болжалды кредиттік зияндар дефолттың басталу ықтималдығы бойынша мөлшерленген кредиттік зиянның есептік бағасын білдіреді. Олар келесідей бағаланады:

- *есепті күнгі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын қаржы активтеріне қатысты:* Шартқа сәйкес Банкке тиесілі ақша қаражатының ағындары мен Банк алуға күтілетін ақша қаражатының ағындары арасындағы айырманың келтірілген құны ретінде;
- *есепті күнгі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылатын қаржы активтеріне қатысты:* қаржылық активтің жалпы баланстық құны мен ақша қаражатының есепті болашақ ағындарының келтірілген құны арасындағы айырма ретінде;
- *кредиттер беру бойынша міндеттемелердің пайдаланылмаған бөлігіне қатысты:* егер қарыз алушы кредит алу құқығын пайдаланса, шарт бойынша Банкке тиесілі ақша қаражатының шартта көзделген ағындары мен егер бұл кредит берілетін болса, Банк алуды күтілетін ақша қаражатының ағындары арасындағы айырманың келтірілген құны ретінде; және
- *қаржылық кепілдік шарттарына қатысты:* Банк өтеуді күткен соманы шегере отырып, шарт ұстаушысына оларға келтірілген кредиттік зиянды өтеу үшін болжалды төлемдердің келтірілген құны ретінде.

Болжалды кредиттік зияндарды бағалау кезінде негізгі бастапқы деректер мынадай ауыспалы болып келеді:

- дефолт ықтималдығы (PD көрсеткіші);
- дефолт жағдайында зиян мөлшері (LGD көрсеткіші);
- дефолт жағдайында тәуекелдің сомасы (EAD шамасы).

Қаржы ұйымдарымен мәмілелер жасау салдарынан туындаған борыштық бағалы қағаздар және қаржы активтері бойынша:

- PD анықтамасы S&P агенттігі беретін контрагенттің кредиттік қабілеттілігі рейтингінің Moody's және Fitch агенттіктерінің осыған ұқсас рейтингінің деңгейіне байланысты S&P агенттігі жариялайтын PD жаһандық корпоративтік және жаһандық егеменді орташа кумулятивтік мәндері туралы деректер негізінде жүзеге асырылады;

- LGD анықтамасы Moody's агенттігі жариялайтын қамтамасыз етілмеген облигациялар бойынша Recovery Rate туралы деректерді ескере отырып жүзеге асырылады;
- LGD эмитенттерінің қамтамасыз етілмеген корпоративтік облигациялары бойынша 70% мөлшерінде анықталған.

Жеке және біртекті қаржы активтеріне жататын кредиттер бойынша PD және LGD көрсеткіштері Банк пайдаланатын статистикалық модельдер және макроэкономикалық көрсеткіштер бойынша болжамды ақпаратты ескере отырып, басқа да Тарихи деректер негізінде айқындалады.

Жеке қаржы активтері

Жеке қаржы активтеріне жататын кредиттер бойынша PD бағалау қаржыландыру туралы мәселені қарау кезінде және тоқсан сайынғы мониторинг жүргізу кезінде айқындалатын қарыз алушылардың рейтингісі бойынша Тарихи деректер және қадағалау кезеңінде кемінде 5 жыл қарыз алушылардың дефолттары бойынша Тарихи деректер негізінде жүзеге асырылады.

Қарыз алушының рейтинг деңгейіне сәйкес келетін PD деңгейін бағалау дефолтқа шыққан қарыз алушылар бойынша жиынтық баланстық берешектің жиынтық баланстық берешекке (бір жылғы орташа), қарыз алушы рейтингінің белгілі бір деңгейіне, 1 күнтізбелік жылдың уақытша аралығына, қадағалау кезеңінің әрбір есепті күніне, бақылау кезеңіне қатынасын айқындау жолымен жүзеге асырылады.

Біртекті қаржы активтері

Біртекті қаржы активтеріне жататын кредиттер бойынша PD бағалау кредиттік өнімнің түрі мен кепілде бар қамтамасыз етудің түрін қамтитын тәуекелдің жалпы сипаттамалары негізінде біртекті активтер топтарына бөлуді ескере отырып, әрбір беру буынының (айына) қарыз алушыларының кем дегенде 5 жыл бақылау кезеңінде дефолттары бойынша Тарихи деректер негізінде жүзеге асырылады.

Біртекті активтер тобы бойынша PD деңгейі дефолтқа шыққан кредиттер санының бақылау кезеңінің әрбір айы үшін біртекті активтер тобы бойынша дефолттың орташаланған ықтималдығын кейіннен айқындауды ескере отырып, кейіннен мәнін жылдық өрнекке келтіре отырып, әрбір беру буынының дефолтты емес кредиттерінің санына қатынасы ретінде айқындалады.

Макроэкономикалық көрсеткіштердің әсері

Макроэкономикалық көрсеткіштердің PD деңгейіне әсерін есепке алу үшін PD есептік мәндері PIT (Point-in-Time) коэффициентіне калибрленеді. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдаланылатын экономикалық сценарийлерге Қазақстан Республикасы үшін негізгі көрсеткіштердің келесі мағыналары кіреді:

- жеке қаржы активтері бойынша: инфляция, ЖІӨ өсімі, Республикалық бюджеттің кірістері, Қазақстан Республикасының CDS индексі (жылдық):

Кезең	Инфляция, %-бен	ЖІӨ, өсімі %-бен	CDS индексі (1 жыл), базалық тармақтарда, жыл соңына
2020 жылға болжам	6.0	3.8	18.7

- біртекті қаржы активтері бойынша: тұтыну бағаларының индексі (кезеңнің соңына, алдыңғы жылдың желтоқсанына пайызбен), өнеркәсіптің өсу қарқыны, бөлшек сауданың нақты көлемінің индексі, Қазақстан Республикасының CDS индексі (жылдық), талданатын кезеңде жыл ішінде дефолтқа шыққан жеке/біртекті қаржы активтерінің деңгейіне:

Кезең	Тұтыну бағаларының индексі (кезеңнің соңына, алдыңғы жылдың желтоқсанына пайызбен)	Өнеркәсіптің өсу қарқыны, алдыңғы жылға %-бен	Бөлшек сауданың нақты көлемінің индексі	CDS индексі, базалық тармақтарда, жыл соңына
2020 жылға болжам	105.3	103.3	103.9	18.7

Ықпалды бағалау сызықтық регрессия әдісімен жүзеге асырылады, ρ коэффициенті дефолттар деңгейінің болжамды мәнінің (D) талданатын кезеңдегі D орташа мәніне қатынасы ретінде анықталады (5 жылдан кем емес).

Банк LGD көрсеткіштерін активтің баланстық құны мен дефолтқа шығу сәтіндегі берешекке қатысты дефолт сәтінен бастап дефолтты кредиттер бойынша қайтару деңгейінің жиынтығы (ақша қаражатын қайтару коэффициенті – Recovery Rates) арасындағы айырма ретінде және қаржы активі бойынша пайыздың бастапқы тиімді мөлшерлемесі (яғни бастапқы тану кезінде есептелген пайыздың тиімді мөлшерлемесі) бойынша дисконтталған қамтамасыз етуді іске асырудан түсетін ақша қаражатының есепті болашақ ағындарының келтірілген құны ретінде бағалайды.)

Дефолт жағдайында тәуекелдің сомасы дефолт басталған күні кредиттік тәуекелге ұшыраған шаманың есептік бағасын білдіреді. Осы көрсеткішті Банк амортизацияны қоса алғанда, шарттың талаптарына сәйкес осы шамадағы күтілетін өзгерістерді ескере отырып, есепті күнгі ағымдағы шамаға сүйене отырып есептейді. Біртекті қаржы активтері үшін EAD шамасы жалпы баланстық құн болып табылады.

(v) Құнсызданудан болған шығындарды тану

Кредиттер мен дебиторлық берешектің құнсыздануынан болған барлық зияндар (құнсызданудан болған зиянды немесе құнсызданудан болған пайданы қалпына келтіруді қоса алғанда) пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін борыштық қаржы активтерінің залалына арналған бағалау резерві қаржылық жағдай туралы жеке есепте танылмайды, өйткені осы активтердің баланстық құны олардың әділ құны болып табылады. Алайда зияндарға арналған бағалау резервінің шамасы ашылады және әділ құнның өзгерістері резервінің құрамында танылады.

(vi) Есептен шығару

Кредиттер мен борыштық бағалы қағаздар оларды өтеудің негізді күтулері болмаған кезде есептен шығаруға жатады (ішінара немесе толық сомада). Әдетте, бұл Банк қарыз алушыда есептен шығаруға жататын берешек сомасын өтеу үшін жеткілікті көлемде ақша қаражатының ағындарын түрлендіретін активтер немесе кіріс көздері жоқ екенін анықтаған жағдайда болады. Алайда есептен шығарылған қаржы активтеріне қатысты Банк тиесілі сомаларды өтеу жөніндегі саясатқа сәйкес берешекті өндіріп алу жөніндегі қызметті жүзеге асыруды жалғастыра алады.

(vii) Қаржылық емес активтер

Кейінге қалдырған салықтардан басқа өзге қаржылық емес активтер құнсыздану белгілері болу мәніне әр есептілік күнгі жағдай бойынша бағаланады. Гудвиллдің өтелетін құны әрбір есептік күнгі жағдай бойынша бағаланады. Қаржылық емес активтердің өтелетін құны сату және қолданудан түскен құндылықтар бойынша шығындарды шегерумен әділ құнының ең үлкен шамасы болып табылады. Болашақта күтілетін пайдалану құндылықтарын есептеу кезінде ақша ағыны оның келтірілген құнына дейін осы активке немесе ақша қаражатын

өндіруші бірлікке («АҚӨБ») тән, ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасы мен тәуекелдерді көрсететін, салыққа дейінгі дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып дисконтталады. Құнсызданудан болған залал активтің баланстық құны немесе оған сәйкес келетін АҚӨБ оның есептік өтем құнынан жоғары болған кезде мойындалады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған барлық залалдар пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі және өтелетін құнын анықтауда пайдаланылатын бағалауда өзгерістер болған жағдайда ғана қалпына келтіріледі.

Активтердің құнсыздануынан болған кез келген залал сол мөлшерде қалпына келтіріледі, ол бойынша активтің баланстық құны осы баланстық құннан аспайды (амортизацияны шегергенде), егер құнсызданудан болған шығын шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте көрсетілмесе жинақталатын еді.

(e) Резервтер

Резерв қаржы жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте Банкте заңдық тұрғыдан немесе болған оқиғалар нәтижесінде негізделген міндеттемелер туындағанда және осы міндеттемелерді орындау үшін қаражаттарды басқа аудару қажеттілігі болу мүмкін жағдайларда көрсетіледі. Егер осы міндеттемелер сомасы көп болса, онда резервтер салық салынғанға дейінгі дисконтталған мөлшерлемені қолданумен ұсынылатын болашақтағы ақша қаражаттары ағымдарын дисконттау арқылы анықталады, ақшаның уақытша құнын ағымдағы нарықтық бағалауды және қолданылатын жерде, осы міндеттемеге тиесілі тәуекелді көрсетеді.

Қайта құрылымдау бойынша резерв Банк қайта құрылымдаудың ресми толық жоспарын бекітетін және оны жүргізуге кірісетін немесе алда болатын қайта құрылымдау туралы көпшілікке жариялайтын кезеңде мойындалады. Болашақ операциялық шығыстар бойынша резерв құрылмайды.

(ж) Кредит сипатындағы шартты міндеттемелер

Банк ағымдағы шаруашылық қызметін жүзеге асыру барысында пайдаланылмаған кредит желілері, аккредитивтер мен кепілдіктер кіретін кредит сипатындағы шартты міндеттемелер қабылдайды және кредиттік сақтандырудың басқа нысандарын ұсынады.

Қаржы кепілдіктері – Банкті қаржы кепілдігін ұстаушыға белгілі бір дебитордың төлемдерді борыштық құралдар талаптарында белгіленген мерзімде жүргізе алмауы нәтижесінде шеккен шығындарының орнын толтыратын белгілі бір төлемдерді жүзеге асыруға міндеттейтін шарттар.

Шығарылған қаржы кепілдігінің шарттары немесе қарыз беру жөніндегі міндеттемелер нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша бастапқыда әділ құн бойынша бағаланады. Кейіннен олар екі шаманың ең үлкені бойынша бағаланады: ХҚЕС (IFRS) 9-ке сәйкес айқындалған және тиісті жағдайларда ХҚЕС (IFRS) 15-ке сәйкес танылған табыстың жинақталған сомасын шегергендегі бастапқы танылған сомаға зияндар бойынша бағалау резервінің сомасы.

Қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелер және кредит сипатындағы басқа міндеттемелер бойынша резервтер басқа міндеттемелер құрамына кіргізіледі.

Кредит ұсыну бойынша міндеттемелер қаржылық есептілікте, төмендегі жағдайларды қоспағанда мойындалмайды:

- Банктің өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері санатына айқындайтын кредиттер беру бойынша міндеттемелері;
- Банкте туынды қаржы құралдары ретінде қарастырылатын құралдар класына жататын кредиттер беру бойынша осыған ұқсас міндеттемелері туындағаннан соң кредит беру бойынша міндеттемелеріне байланысты сатып алған активтерді бұрын сатқан тәжірибесі болған жағдайда;
- ақша қаражатының нетто-көлеміне немесе басқа қаржы құралдарын беру немесе шығару арқылы есептеулері шартқа сәйкес жүзеге асырылатын кредиттер беру бойынша міндеттемелері;
- кредитті нарықтағыдан төмен мөлшерлеме бойынша беру міндеттемелері.

(3) Акционерлік капитал

(i) Кәдімгі акциялар

Кәдімгі акциялар меншікті капитал ретінде топтастырылады. Кәдімгі акциялар шығаруға және акцияларға опциондармен байланысты тікелей шығындар, кез келген салықтық тиімділікті шегерумен меншікті капиталдың азаюы ретінде танылады.

(ii) Дивидендтер

Банктің дивидендтерді жариялау және төлеу мүмкіндіктері Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасымен реттеледі.

Кәдімгі акциялар бойынша дивидендтер шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте оларды жариялау бойынша бөлінбеген табысты қолдану ретінде көрсетіледі.

(и) Салық салу

Табыс салығының сомасына ағымдағы салық сомасы мен кейінге қалдырылған салық сомасы кіреді. Табыс салығы толық көлемде пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі, басқа да жиынтық кіріс баптарында және тікелей меншікті капитал құрамында көрсетілетін акционерлермен жүргізілетін операцияларға қатысты сомаларды қоспағанда, олар әрине, басқа да жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей меншікті капитал құрамында көрсетіледі.

(i) Ағымдағы салық

Ағымдағы табыс салығы есепті күндегі жағдай бойынша қолданылған табыс салығы бойынша мөлшерлемелерді ескерумен бір жылдағы салық салынатын пайда мөлшеріне, сондай-ақ алдыңғы есепті жылдар үшін табыс салығының сомасын анықтау нәтижесінде туындаған міндеттемелер сомасына қарай есептеледі.

(ii) Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық оларды шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте көрсету мақсаттары үшін айқындалатын активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен олардың салық базасы арасында туындайтын уақытша айырмаларға қатысты танылады. Кейінге қалдырылған салық келесі көрсетілген мезгілдік айырма қатысында мойындалмайды:

- бизнесті біріктіру бойынша мәміле болып табылмайтын және бухгалтерлік та, салық салынатын пайдаға немесе салық шығынына әсер етпейтін мәмілені жүзеге асыру нәтижесінде активтер мен міндеттемелерді бастапқы тану кезінде туындайтын айырмалар;
- еншілес кәсіпорындарға салынған инвестицияларға байланысты уақытша айырмашылықтар Банктің көрсетілген айырмаларды іске асыру уақытын бақылау мүмкіндігі бар шамада және олардың жақын болашақта іске асырылмайтынына сенім бар.

Кейінге қалдырылған салық активтері пайдаланылмаған салық шығындарына, пайдаланылмаған салық кредиттеріне және шегерілетін уақытша айырмашылықтарға қатысты олар есебінен іске асырылуы мүмкін болашақ салық салынатын пайданы алу мүмкін шамада ғана танылады. Болашақ салық салынатын пайданың шамасы қалпына келтіруге тиісті салық салынатын уақытша айырмалардың шамасының негізінде айқындалады. Кейінге қалдырылған салық активін толық көлемде тану үшін тиісті салық салынатын уақытша айырмалардың жеткілікті сомасы болмаған кезде банктің бизнес-жоспарлары негізінде жеке айқындалатын болашақ салық салынатын пайда қосымша назарға алынады.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің шамасы әрбір есепті күнгі жағдай бойынша талданады және тиісті салық пайдасын өткізу одан әрі ықтимал болып табылмайтын шамада азаяды. Мұндай есептен шығару болашақ салық салынатын пайданың болуы ықтималдығы артқан жағдайда қалпына келтіріледі.

Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта бағаланады және болашақ салық салынатын пайда осы кейінге қалдырылған салық активін өтеуге мүмкіндік беретін шамада танылады.

Кейінге қалдырылған салықтың шамасы есепті күнгі жағдай бойынша қолданыстағы немесе қолданысқа енгізілген заңдарды негізге ала отырып, уақытша айырмаларды қалпына келтіру сәтінде болашақта қолданылатын салық мөлшерлемелеріне сүйене отырып айқындалады. Кейінге қалдырылған салықты бағалау Банк есепті кезеңнің соңында активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын өтеуді немесе өтеуді жоспарлайтын тәсілге байланысты салықтық салдарды көрсетеді.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері, егер ағымдағы салық активтерін ағымдағы салық міндеттемелеріне қарсы есепке алуды жүргізу заңды түрде бекітілген құқығы болған жағдайда есептеледі және осы активтер мен міндеттемелер бір салық органы сол бір салық салынатын кәсіпорыннан не әртүрлі салық салынатын кәсіпорындардан өндіріп алатын пайдаға салынатын салықтарға жатады., бірақ бұл кәсіпорындар ағымдағы салық міндеттемелері мен активтерін нетто-негізде реттеуге немесе осы кәсіпорындардың салық активтерін сату олардың салық міндеттемелерін өтеумен бір мезгілде жүзеге асырылатын болады.

(к) Шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте кірістер мен шығыстарды тану

(i) Тиімді пайыздық мөлшерлеме

Пайыздық кірістер мен шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, пайданың немесе зиянның құрамында көрсетіледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме - бұл дисконтталатын болашақ есептік ақша төлемдері немесе қаржы құралының күтілетін әрекет ету мерзімі ішінде түскен ақша мөлшерлемесі:

- қаржы активінің жалпы баланстық құны; немесе
- қаржылық міндеттеменің амортизацияланған құны.

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған активтер болып табылмайтын қаржы құралдары бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемені есептеу кезінде Банк осы қаржы құралының барлық шарттық талаптарын назарға ала отырып, бірақ болжалды кредиттік зияндарды есепке алмай, ақша қаражатының болашақ ағындарын бағалайды.

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері үшін кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме болжалды кредиттік зияндарды қоса алғанда, ақша қаражатының болжалды болашақ ағындарының шамасын пайдалана отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемені есептеу мәміле бойынша шығындарды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын төленген немесе алынған сыйақылар мен сомаларды қамтиды. Мәміле бойынша шығындар қаржы активін немесе қаржылық міндеттемені сатып алуға немесе шығаруға тікелей қатысты қосымша шығындарды қамтиды.

(ii) Пайыздық кірістер мен шығыстарды есептеу

Қаржылық актив немесе қаржылық міндеттеме бойынша тиімді пайыздық мөлшерлеме қаржылық активті немесе қаржылық міндеттемені бастапқы тану кезінде есептеледі. Пайыздық кіріс пен Шығысты есептеген кезде тиімді пайыздық мөлшерлеме активтің жалпы баланстық құнының (актив кредиттік-құнсызданды болып табылмағанда) немесе міндеттеменің амортизацияланған құнының шамасына қолданылады. Тиімді пайыздық мөлшерлеме нарықтық пайыздық ставкалардың өзгеруін көрсету мақсатында өзгермелі пайыздық мөлшерлемесі бар құралдар бойынша ақша қаражаты ағындарын мерзімді қайта бағалау нәтижесінде қайта қаралады. Тиімді пайыздық мөлшерлеме, сондай-ақ тиісті түзету амортизациясының басталу күніне әділ құнды хеджирлеуге байланысты түзетулерді көрсету үшін қайта қаралады.

Алайда бастапқы танылғаннан кейін кредиттік-құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс қаржы активінің амортизацияланған құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы есептеледі. Егер қаржы активі бұдан былай кредиттік-құнсызданған болып табылмаса, онда пайыздық кірісті есептеу жалпы баланстық құн негізінде қайтадан жүргізіледі.

Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлемені қаржы активінің амортизацияланған құнының шамасына қолдану арқылы есептеледі. Мұндай активтер бойынша пайыздық кірісті есептеу, тіпті егер олар бойынша кредиттік тәуекел кейіннен азайтылса да, жалпы баланстық құн негізінде жүзеге асырылмайды.

Кредит беруге байланысты және мәміле бойынша тікелей шығыстарды ескере отырып, пайыздың тиімді мөлшерлемесінің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық сыйақылар Банк берген кредиттер бойынша дисконт ретінде көрсетіледі. Шарттың қолданылу мерзімі шегінде дисконт сомасы амортизацияланады және пайыздың тиімді мөлшерлемесі әдісін қолдана отырып, Банктің табысына жатқызылады. Жасалатын шарттардың талаптарында көзделген өзге де қызметтерді ұсынуға байланысты және қызмет көрсету шамасына қарай алынатын комиссиялық кірістер, егер шартта өзгеше көзделмесе, есептелген комиссиялық сыйақы бойынша қарыз алушының берешек шоттарында бір мезгілде көрсетілуі мүмкін және тиісті қызметтер көрсетілуіне қарай кірістер шоттарында танылады.

(iii) Ақпаратты ұсыну

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша пайыздық кіріс пайда және зиян туралы шоғырландырылмаған есепте "Басқа пайыздық кірістерге" енгізіледі.

(к) Комиссиялық кірістер

Комиссиялық кірістер Банк көрсетілетін қызметтерге айырбасқа алуды күткен сомада көрсетіледі және Банк клиенттерге қызмет көрсеткен кезде немесе шамасына қарай танылады.

Банк бөлшек кредиттерді сату нүктелерінде әртүрлі сақтандыру компанияларының өмірді сақтандыру полистерін ұсына отырып, сақтандыру агентінің қызметтерін көрсетеді және ресімделген сақтандыру сыйақыларына үйлесімді агенттік комиссияны алады. Өмірді сақтандыру полисін сатып алу ерікті болып табылатындықтан және кредит алудың шарты болып табылмайтындықтан, ол кредит бойынша пайыздық мөлшерлемеге әсер етпейді. Демек, агенттік қызметтер бойынша комиссиялық кірістер тиімді пайыздық мөлшерлеменің бөлігі болып саналмайды. Қызмет сақтандыру полисін (сақтандыру шартын) ресімдегеннен кейін толық көрсетілген болып есептеледі, сондықтан Банк орындау міндеті орындалған кезде комиссияны бір сәттік деп таниды, яғни сақтандыру полисі (сақтандыру шарты) жасалады.

Кредиттерді ұйымдастыру үшін комиссиялар, кредиттерге қызмет көрсету үшін комиссиялар және кредиттер бойынша жалпы кірістіліктің ажырамас бөлігі ретінде қаралатын басқа да комиссиялар, сондай-ақ мәмілелер бойынша тиісті шығындар алдағы кезеңдердің кірістері ретінде көрсетіледі және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, қаржы құралының болжамды қолданылу мерзімі ішінде пайыздық кірістер ретінде амортизацияланады.

Төлем карталарына қызмет көрсету үшін комиссиялық кірістер сауда және сервис кәсіпорындарында жүзеге асырылған кредиттік және дебеттік карталар бойынша операциялардан өзара алмасу алымын (interchange fee) қамтиды және төлем жүйелерінен өтем алғаннан кейінгі уақыт кезінде танылады. Төлем карталарымен байланысты өзге комиссиялар транзакция аяқталған кезде танылады.

Ақша қаражатын алу үшін комиссиялық кірістер клиенттердің шоттарына қызмет көрсету үшін комиссияларды, сондай-ақ кассалық операциялар үшін комиссияларды қамтиды. Клиенттердің шоттары бойынша қызметтер үшін төлем әдетте ай сайынғы негізде қызмет көрсетілетін кезеңде танылады. Кассалық операциялар үшін алынатын төлем қызмет көрсету сәтінде танылады.

Есеп айырысу операциялары үшін комиссиялар операция жасалған кезде алынатын төлемдер мен аударымдар үшін комиссиялық кірістер болып табылады.

Кепілдіктер бергені үшін комиссиялық сыйақы түріндегі кірістер, сондай-ақ аккредитивтерді беруге және оларға қызмет көрсетуге байланысты комиссиялар кірістер шоттарына күнделікті амортизациялаумен есептеу әдісі бойынша есепте көрсетіледі.

(л) Сегменттік есептілік

Операциялық сегмент Банктің одан табыс түсіретін немесе зияндар шегетін, коммерциялық қызметпен айналысатын Банктің құрамдарын білдіреді, жауапты тұлғамен сегменттер арасында ресурстарды бөлу кезінде және олардың қызметтерінің қаржылық нәтижесін бағалау кезінде операциялық шешімдерді қабылдау үшін олардың қызметтерінің нәтижелеріне әрдайым талдау жүргізіледі, және оған барлық қаржылық ақпараттар қолжетімді болады.

(м) ХҚЕС (IFRS) 16

2019 жылғы 1 қаңтардан бастап Банк алғаш рет "Жалдау" ХҚЕС (IFRS) 16 қолданды, ол жалға алуға қатысты бұрын болған басшылықты алмастырды, оның ішінде ХҚЕС (IAS) 17 "Жалдау", КРМФО (IFRIC) 4 "Келісімде жалдау белгілерінің болуын анықтау", ПКР (SIC) 15 "Операциялық жалдау – ынталандыру" түсіндірмесін және ПКР (SIC) 27 "Жалдаудың заңды нысаны бар операциялардың мәнін анықтау" түсіндірмесін түсіндіру.

Банк модификацияланған ретроспективті тәсілді пайдалана отырып, ХҚЕС (IFRS) 16 қолданды, оған сәйкес стандартты бастапқы қолданудың жиынтық әсері 2019 жылғы 1 қаңтардағы бөлінбеген пайда құрамында танылады, сондықтан салыстырмалы ақпарат қайта есептелмеді. Бұдан басқа, ХҚЕС (IFRS) 16 қамтылған ақпаратты ашуға қойылатын талаптар жалпы салыстырмалы ақпаратқа қолданылмайды.

Жалдау анықтамасы

ХҚЕС (IFRS) 16-ға көшу кезінде Банк жалдауды анықтау мақсатында операцияларға бұрын жүргізілген бағалау нәтижелерін қайта қарауға мүмкіндік беретін практикалық сипаттағы оңайлатуды пайдалануды шешті. Банк ХҚЕС (IFRS) 16 бұрын жалдау шарты ретінде сәйкестендірілген шарттарға ғана қолданды. ХҚЕС (IAS) 17 және КРМФО (IFRIC) 4 сәйкес жалдау шарты ретінде анықталмаған шарттар қайта бағаланбады. Тиісінше, ХҚЕС (IFRS) 16 сәйкес жалдау анықтамасы тек 2019 жылдың 1 қаңтарында немесе осы күннен кейін жасалған немесе өзгертілген шарттарға ғана қолданылды.

Бұрын шарт жасалған күні Банк келісім жалдау болып табылатындығын немесе КРМФО (IFRIC) 4 "Келісімде жалдау белгілерінің болуын анықтауға" сәйкес жалдау қатынастарын қамтитынын анықтады. Енді Банк ХҚЕС (IFRS) 16 сәйкес жалдау шартын айқындауды негізге ала отырып, шарт тұтастай немесе оның жекелеген компоненттері жалдау шарты болып табылатындығын бағалайды.

Келісімшарт жалдау шарты болып табылады немесе егер осы Келісім бойынша белгілі бір уақыт кезеңі ішінде сәйкестендірілген активті өтеу орнына пайдалануды бақылау құқығы берілсе, жалдау компонентін қамтиды.

Банк жалға алушы ретінде

ХҚЕС (IFRS) 16 жалға алушылардың жалдау шарттарын есепке алудың бірыңғай моделін енгізеді, бұл олардың жалға алушының балансында көрсетілуін болжайды. Нәтижесінде Банк жалға алушы ретінде базалық активті пайдалану құқығын білдіретін пайдалану құқығы нысанындағы активтерді және жалдау төлемдерін жүзеге асыру міндетін білдіретін жалдау бойынша міндеттемелерді мойындайды. Бұдан басқа, жалдау шарттарына қатысты танылатын шығыстардың сипаты өзгерді: шарттың қолданылу мерзімі ішінде біркелкі танылатын жалдау бойынша шығыстардың орнына Банк пайдалану құқығы нысанындағы активтердің амортизациясы бойынша шығыстарды және жалдау бойынша міндеттемелерге жататын пайыздық шығыстарды көрсетеді.

Бұрын Банк жылжымайтын мүлік объектілерін жалдауды ХҚЕС (IAS) 17 сәйкес операциялық жалдау ретінде жіктеген. Жаңа есеп саясатына көшу кезінде жалдау бойынша міндеттемелер 2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдалана отырып дисконтталған қалған жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланды. Пайдалану құқығы түріндегі активтер алдын-ала жасалған немесе есептелген жалдау төлемдерінің мөлшерін түзете отырып, жалдау міндеттемесіне тең мөлшерде бағаланды.

ХҚЕС (IFRS) 16 бұрын ХҚЕС (IAS) 17 сәйкес операциялық жалдау ретінде жіктелген жалдау шарттарына қатысты қолданған кезде Банк практикалық сипаттағы бірқатар оңайлатуларды пайдаланды. Атап айтқанда, Банк:

- жалдау мерзімі стандартты бастапқы қолдану күніне 12 айдан аз болған жағдайда пайдалану құқығы мен міндеттеме түріндегі активтерді танымады;
- пайдалану құқығы түріндегі активтерді және құны төмен активтерге қатысты жалдау бойынша міндеттемелерді мойындамады;
- стандартты бастапқы қолдану күніне пайдалану құқығы түріндегі активті бағалаудан бастапқы тікелей шығындарды алып тастады;
- жалдау мерзімін анықтау кезінде кейінгі білімді қолдана отырып, өткен оқиғаларды бағалау мүмкіндігін пайдаланды.

Банк жалға беруші ретінде

Жалға берушілер үшін бухгалтерлік есеп ережелері толығымен сақталған – олар жалдауды қаржылық және операциялық деп жіктеуді жалғастырады, сондықтан Банктің есеп саясатында жалға берушінің тарапынан ешқандай өзгерістер болған жоқ.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке әсері

ХҚЕС (IFRS) 16 көшу кезінде Банк 3,497,699 мың теңге мөлшеріндегі пайдалану құқығы нысанындағы қосымша активтерді және осы барлық жалдау шарттарына қатысты 3,497,699 мың теңге мөлшеріндегі жалдау бойынша тиісті міндеттемелерді мойындады. Операциялық жалдау ретінде жіктелген жалдау шарттарына қатысты жалдау бойынша міндеттемелерді бағалау кезінде Банк 2019 жылғы 1 қаңтарға өзінің қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдалана отырып, жалдау төлемдерін дисконттады. Қолданылған мөлшерлеме 10% құрайды.

мың теңге	2019 жылғы 1 қаңтар
Шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте ашылған ХҚЕС (IAS) 17 сәйкес 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша операциялық жалдау бойынша болашақ жалдау төлемдерінің шамасы	6,041,302
Жалдауды тоқтатуға және ұзартуға арналған опциондарды ескере отырып, болашақ төлемдерді түзету	(1,543,034)
2019 жылғы 1 қаңтарға қосымша Қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдалана отырып дисконттау әсері	(886,536)
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша танылған қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер	
– Төмен құны бар активтерді жалдауды және көшу сәтіндегі жалдау мерзімі 12 айдан кем болатын жалдау шарттарын тануға қатысты босату	(114,033)
– Жалға беруді ұзартуға арналған опциондар, оларға қатысты олардың орындалатынына жеткілікті сенімділік бар	-
2019 жылғы 1 қаңтарға танылған жалдау бойынша міндеттемелер	3,497,699

Бастапқы танудан кейін Банк жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауға түзетумен жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған шығындарды шегере отырып, бастапқы құн бойынша есепке алу моделін қолдана отырып, пайдалану құқығы нысанындағы активтерді бағалайды. Пайдалану құқығы түріндегі активтер жалдау басталған күннен бастап жалдау мерзімі аяқталғанға дейін желілік әдіспен амортизацияланады.

Жалдау басталған күннен кейін жалдау бойынша міндеттемелердің шамасы жалдау бойынша міндеттемелер бойынша пайыздарды көрсету үшін ұлғаяды және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азаяды; сондай-ақ жалдау шарттарының модификациясын, жалдау мерзімін өзгертуді, мәні бойынша тіркелген болып табылатын жалдау төлемдерін қайта қарауды көрсету үшін қайта бағалау жүзеге асырылады.

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер және жалдау жөніндегі міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте жекелеген баптарда ұсынылады.

Пайда мен шығындар туралы шоғырландырылмаған есепте жалға алуға байланысты шығыстар "Өзге жалпы және әкімшілік шығыстар" құрамында тозу мен амортизацияға арналған шығыстар және "Пайыздық шығыстар" құрамында сыйақы төлеу бойынша шығыстар ретінде ұсынылады.

Қысқа мерзімді жалдау (12 айға дейінгі мерзімге) және құны төмен активтерді жалдау шарттары үшін Банк жалдау төлемдерін "Өзге жалпы және әкімшілік шығыстар" құрамында жалдау мерзімі ішінде желілік әдіспен таниды.

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылмаған есепте Банк қаржылық қызмет құрамындағы жалдау бойынша міндеттеменің негізгі сомасына қатысты ақшалай төлемдерді және операциялық қызмет құрамындағы жалдау бойынша міндеттемелер бойынша пайыздарға қатысты ақшалай төлемдерді жеке жіктейді

(н) Қолданысқа ендірілмеген жаңа стандарттар мен түсіндірмелер

Бірқатар жаңа стандарттар, стандартқа енгізілген түзетулер мен түсіндірмелер 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданысқа әлі ендірілген жоқ және осы шоғырландырылмаған қаржылық есептілікті жасау барысында қолданылмады.

Стандарттарға келесі түзетулер мен түсініктемелер Банктің шоғырландырылмаған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде:

- ХҚЕС стандарттарындағы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне сілтемелерге түзетулер;
- "Елеулі" ұғымының анықтамасы (ХҚЕС (IAS) 1 және ХҚЕС (IAS) 8-ге түзетулер);
- ХҚЕС (IFRS) 17 "Сақтандыру шарттары".

4 Пайыздық кірістер және шығыстар

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер		
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер	106,691,436	97,404,020
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	10,236,988	7,130,990
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	4,856,534	9,201,008
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	829,159	240,409
«Кері репо» мәмілелері бойынша дебиторлық берешек	450,131	45,685
Басқа да қаржы активтері	83,066	-
Банктердегі шоттар мен депозиттер	43,302	317,158
	123,190,616	114,339,270
Басқа да пайыздық кірістер		
Клиенттерге берілген, әділ құны бойынша бағаланатын кредиттер	813,151	626,188
Әділ құны бойынша бағаланатын, Банктердегі шоттар мен депозиттер	140,075	-
	124,143,842	114,965,458
Пайыздық шығыстар		
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	(46,072,589)	(44,000,966)
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	(10,754,453)	(10,517,107)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	(3,710,176)	(2,832,518)
Басқа да тартылған қаражат	(1,296,171)	(1,472,944)
«Репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек	(1,202,170)	(5,662,984)
Жалдау бойынша міндеттемелер	(331,553)	-
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	(3,560)
	(63,367,112)	(64,490,079)
	60,776,730	50,475,379

5 Комиссиялық кірістер мен шығыстар

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Комиссиялық кірістер		
Агенттік қызметтер	26,273,578	21,130,882
Төлем карталарына қызмет көрсету	4,729,632	2,994,041
Есеп айырысу операциялары	2,095,419	1,620,422
Ақша қаражатын алу	1,257,560	1,214,205
Кепілдіктер мен аккредитивтер шығару	404,091	589,230
Инкассация қызметтері	32,566	51,996
Кастодиандық қызметтер	32,525	36,589
Басқалары	584,014	281,114
	35,409,385	27,918,479
Комиссиялық шығыстар		
Төлем карталарына қызмет көрсету	(4,568,425)	(2,657,072)
Есеп айырысу операциялары	(749,442)	(523,171)
Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталық пен кредит бюросының қызметтері	(433,247)	-
Ақша қаражатын алу	(208,049)	(163,826)
Кастодиандық қызметтер	(98,868)	(28,411)
Бағалы қағаздармен операциялар	(30,008)	(39,426)
Басқалары	(40,049)	(49,708)
	(6,128,088)	(3,461,614)
	29,281,297	24,456,865

6 Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен жүргізілетін операциялардан түсетін таза пайда / (зиян)

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Әділ құны бойынша бағаланатын, клиенттерге берілген кредиттер құнының өзгеруінен пайда	61,579	989,368
Әділ құны бойынша бағаланатын, банктердегі шоттар мен депозиттер құнының өзгеруінен зиян	(160,990)	-
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша іске асырылған таза зиян	(2,584,765)	(1,461,260)
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша іске асырылмаған таза пайда	-	2,085,495
	(2,684,176)	1,613,603

7 Шетел валютасымен жүргізілетін операциялардан түсетін таза пайда / (зиян)

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Дилингтік операциялар, нетто	5,252,767	3,189,554
Бағамдық айырма, нетто	256,060	(5,486,863)
	5,508,827	(2,297,309)

8 Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған зияндар

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Клиенттерге берілген кредиттер (15-ескертпе)	48,899,459	28,950,534
Басқа да активтер (19-ескертпе)	1,158,327	(1,780,441)
Банктердегі шоттар мен депозиттер (14-ескертпе)	(24,102)	21,998
Ақша қаражаты мен олардың баламалары (12-ескертпе)	51,519	180
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері (13-ескертпе)	4,546	36,611
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар (16-ескертпе)	3,952	(697)
	50,093,701	27,228,185

9 Қызметкерлерге жұмсалатын шығыстар

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Жалақы, сыйлықақы мен тиісті салықтар	19,383,544	17,211,683
Қызметкерлерге жұмсалатын басқа шығыстар	916,837	835,461
	20,300,381	18,047,144

10 Басқа да жалпы және әкімшілік шығыстар

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Тозу және амортизация	3,141,862	3,473,432
Байланыс және ақпараттық қызметтер	2,620,631	2,380,907
Пайдалану құқығы нысанындағы активтердің амортизациясы	1,292,705	-
Табыс салығынан басқа салықтар	1,058,656	932,136
Күзет	776,366	746,399
Жарнама және маркетинг	750,590	728,925
Кәсіби қызметтер	711,301	164,440
Жөндеу және қызмет көрсету	638,245	627,347
Кеңсе тауарлары	273,502	182,706
Инкассация қызметтері	248,812	236,449
Іссапар шығыстары	236,829	200,882
Сақтандыру	178,609	42,444
Операциялық жалдау бойынша шығыстар	172,960	1,656,269
Көлік шығыстары	74,616	52,926
Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталықтың қызметтері	-	204,512
Басқалары	1,263,637	1,022,911
	13,439,321	12,652,685

11 Табыс салығы бойынша шығыс

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыс		
Ағымдағы кезең	-	-
Өткен кезеңдер үшін ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстарды түзету	-	809,454
	-	809,454
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша шығыс		
Мезгілдік айырмалардың туындауы	1,979,099	41,672
Табыс салығы бойынша шығыстың барлығы	1,979,099	851,126

2019 жылы ағымдағы және кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша мөлшерлеме 20% құрады (2018 жылы: 20%).

31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы салықтың тиімді мөлшерлемесінің есебі:

	2019 ж. мың теңге	%	2018 ж. мың теңге	%
Салық салғанға дейінгі пайда	4,726,330	100.00	11,925,605	100.00
Табыс салығы бойынша қолданыстағы мөлшерлемеге сәйкес есептелген табыс салығы	945,266	20.00	2,385,121	20.00
Бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын кірістер	(3,013,901)	(63.77)	(1,205,321)	(10.11)
Өткен есептік кезеңдерде төленбеген	-	-	809,454	6.79
Құнсызданудан болған зияндар	2,034,350	43.04	(1,816,083)	(15.23)
Шегерілмейтін шығыстар	2,013,384	42.60	677,955	5.68
	1,979,099	41.87	851,126	7.14

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері

Шоғырландырылмаған қаржылық есепте көрсетілген активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен салық салынатын базаны есептеу мақсатында пайдаланылатын сомалардың арасындағы туындайтын уақытша айырмалар 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған таза салықтық міндеттемелердің туындауына әкеп соғады.

2017 жылы пайда болған болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығынын пайдалану мерзімі 2027 жылғы 31 желтоқсанда аяқталады. 2019 жыл ішінде Банк 13,600,586 мың теңге (2018 жылы: 271,417 мың теңге) сомасына салық шығынын пайдаланды. Табыс салығы бойынша салық салынатын базаның мөлшерін азайтатын қалған уақытша айырмаларды пайдалану мерзімі қолданыстағы салық заңнамасымен шектелмеген.

2019 жылы және 2018 жылы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде уақытша айырмалардың мәнінің өзгерісі келесі түрде берілуі мүмкін:

2019 ж. мың теңге	2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	Пайда немесе зиян құрамында көрсетілген	Капитал құрамында танылған	ХҚЕС (IFRS) 16 көшу әсері	2019 жылғы 31 желтоқ- сандағы жағдай бойынша қалдық
Клиенттерге берілген кредиттер	-	12,530	-	-	12,530
Негізгі қаражат	(1,067,324)	28,934	-	-	(1,038,390)
Басқа да активтер	21,817	38,277	-	-	60,094
Банктердегі депозиттер мен шоттар бойынша төлеуге сыйақы	17,389	(15,659)	-	-	1,730
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	(20,979,896)	426,340	-	-	(20,553,556)
Басқа да міндеттемелер Кепілдіктер	113,719	211,927	-	-	325,646
Болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығындары	18,021,735	(2,720,118)	-	-	15,301,617
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын және амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	-	-	533	-	533
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	-	102,624	-	(699,540)	(596,916)
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	(63,954)	-	699,540	635,586
	(3,872,560)	(1,979,099)	533	-	(5,851,126)

2018 ж. мың теңге	2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	Пайда немесе зиян құрамында көрсетілген	2018 жылғы 31 желтоқ- сандағы жағдай бойынша қалдық
Клиенттерге берілген кредиттер	(1,518,909)	1,518,909	-
Негізгі қаражат	(1,104,852)	37,528	(1,067,324)
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын және амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар	2,078,300	(2,078,300)	-
Басқа да активтер	(42,250)	64,067	21,817
Банктердегі депозиттер мен шоттар бойынша төлеуге сыйақы	22,006	(4,617)	17,389
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	(21,341,201)	361,305	(20,979,896)
Басқа да міндеттемелер	-	113,719	113,719
Болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық зияндары	18,076,018	(54,283)	18,021,735
	(3,830,888)	(41,672)	(3,872,560)

12 Ақша қаражаты мен олардың баламалары

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Кассадағы ақша қаражаты	36,628,348	35,315,386
ҚРҰБ-ғы «Ностро» түріндегі шоттар	83,717,609	36,560,594
Басқа банктердегі «Ностро» түріндегі шоттар		
- «АА»-дан «АА+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	18,552,020	45,323,916
- «А»-дан «А+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	286,347	1,016,306
- «ВВВ»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	5,140,275	6,090,754
- «ВВ»-дан «ВВ+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	1,227,276	1,291,028
- «В»-дан «В+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	55,227	288,059
- кредит рейтингісі берілмеген	462,292	2,428,613
Басқа банктердегі «Ностро» түріндегі шоттардың барлығы	25,723,437	56,438,676
ҚРҰБ-ғы мерзімді депозиттер	58,572,058	-
Басқа банктердегі мерзімді депозиттер		
- «В»-дан «В+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	4,292,681	-
Басқа банктердегі мерзімді депозиттердің барлығы	4,292,681	-
«Кері репо» мәмілелері бойынша дебиторлық берешек		
- кредит рейтингісі берілмеген*	4,000,001	-
Болжалды кредиттік зияндарға резервті шегергенге дейінгі ақша қаражаты мен олардың баламаларының барлығы	212,934,134	128,314,656
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(51,906)	(189)
Ақша қаражаты мен олардың баламаларының барлығы	212,882,228	128,314,467

* Аталған дебиторлық берешек Қазақстан қор биржасында жүзеге асырылған "кері репо" мәмілелерін білдіреді.

Кредит рейтингілері «Fitch» рейтингілік агенттігінің стандарттарына сәйкес немесе басқа халықаралық рейтингілік агенттіктерінің осыған ұқсас стандарттарына сәйкес ұсынылған.

Барлық ақша қаражаты мен олардың баламалары кредиттік тәуекелдің 1 Деңгейіне жатқызылған.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің 2 банкі бар (2018 жыл: 2 банк), олардың шоттары мен депозиттері бойынша қалдықтары меншікті капиталдың 10%-ынан асады. Аталмыш контрагенттердің қалдықтарының жиынтық көлемі 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 160,841,688 мың теңгені құрайды (2018 жыл: 81,884,510 мың теңге).

2019 және 2018 жылдары Банк Қазақстан қор биржасындағы контрагенттермен «кері репо» келісімін жасасты. Бұл келісімдер Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігінің қазынашылық міндеттемелерімен, ҚРҰБ дисконттық ноталарымен (2018 жыл: ҚРҰБ дисконттық ноталары). 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «кері репо» келісімдерін қамтамасыз ету ретінде жүретін қаржылық активтердің әділ құны 4,193,812 мың теңгені құрайды (2018 жылы: аяқталмаған "кері репо" мәмілелері жоқ).

Минималды резервтерге қойылатын талаптар

Минималды резервті талаптар ҚРҰБ шығарған нормативтік актілерге сәйкес банктердің міндеттемелерінің түрлі топтарының анықталған қатынасының жалпы сомасы ретінде есептеледі. Банктер резервтік активтердің орташа мөлшерін ұстау жолымен (ең төменгі резервтік талаптарды айқындау кезеңіндегі ең төменгі резервтік талаптардың орташа мөлшерінің 50 (елу) пайызынан аспайтын мөлшердегі ұлттық валютадағы кассадағы ақша қаражаты және ҚРҰБ-дағы шоттардағы ұлттық валютадағы қалдықтар) орташа минималдық талаптарға тең немесе асырылатын осы талаптарды орындауға міндетті. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша минималдық резервтің сомасы 12,283,434 мың теңгені (2018 жылы 31 желтоқсанда: 7,766,990 мың теңге) құрады.

13 Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Банктің меншігінде болып табылатындар		
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің мемлекеттік қазынашылық облигациялары	23,271,216	14,121,254
ҚРҰБ дисконттық ноталары	61,219,618	73,226,448
АҚШ мемлекеттік қазынашылық облигациялары	15,797,007	-
<i>Корпоративтік облигациялар</i>		
«BBB-»-дан «BBB+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	1,006,092	978,241
«B-»-дан «B+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	2,487,550	2,478,957
	103,781,483	90,804,900
«Репо» мәмілелері бойынша кепілмен ауыртпалық салынған		
ҚРҰБ дисконттық ноталары	-	82,370,583
	-	82,370,583
	103,781,483	173,175,483

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша болжамды кредиттік зияндарға арналған резерв 41,157 мың теңгені құрады (2018 жылғы 1 қаңтарға: 36,611 мың теңге).

2019 жылғы 31 желтоқсандағы және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын барлық қаржы активтері 1-сатыға жатады.

Кредиттік рейтингтер "Fitch" рейтинг агенттігінің стандарттарына немесе басқа халықаралық рейтинг агенттіктерінің осыған ұқсас стандарттарына сәйкес берілген.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қазынашылық облигациялар мен облигациялардың мерзімі де өтпеді, құнсызданған да жоқ.

14 Банктердегі шоттар мен депозиттер

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Мерзімді депозиттер		
- ҚРҰБ-ғы шартты депозит	2,554,172	2,474,187
- «АА-»-дан «АА+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	838,875	805,426
- «А-»-дан «А+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	2,069,760	1,501,234
- кредит рейтингісі берілмеген	49,000	47,000
Мерзімді депозиттердің барлығы	5,511,807	4,827,847
Банктерге берілген, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер		
- «BBB-»-дан «BBB+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	-	84,956
Банктерге берілген, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттердің барлығы	-	84,956
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резервті шегергенге дейінгі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын банктердегі шоттар мен депозиттердің барлығы	5,511,807	4,912,803
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(1,214)	(25,326)
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резервті шегергенге дейінгі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын банктердегі шоттар мен депозиттердің барлығы	5,510,593	4,887,477
Банктерге берілген, пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын кредиттер		
- кредит рейтингісі жоқ	3,780,414	1,152,600
Банктердегі шоттар мен депозиттердің барлығы	9,291,007	6,040,077

Кредит рейтингілері «Fitch» рейтингілік агенттігінің стандарттарына сәйкес немесе басқа халықаралық рейтингілік агенттіктерінің осыған ұқсас стандарттарына сәйкес ұсынылған.

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын банктердегі барлық шоттар мен депозиттер кредиттік тәуекелдің 1-деңгейінің сатысына жатады.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚРҰБ-ғы шартты депозитке ҚДБ мен ДАМУ-дың арасында жасалған «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-тан (ҚДБ) алған 1,699,449 мың теңге (2018 жылы 31 желтоқсанда: 567,064 мың теңге) мөлшеріндегі және «ДАМУ» «Кәсіпкерлікті дамыту қорынан» («ДАМУ») алған 854,723 мың (2018 жылы 31 желтоқсанда: 1,907,123 мың теңге) теңге мөлшеріндегі қаражат енеді. Қаражат шағын және орташа кәсіпорындарға арнайы жеңілдікті талаптарда бөлінетін болады. Осы қаражат ҚДБ мен ДАМУ мақұлдағаннан кейін ғана тиісінше, шартты депозиттен алынуы мүмкін.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктерге берілген, пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, кредиттік рейтингсіз 3,780,414 мың теңге сомасына кредиттер (2018 жылғы 31 желтоқсан: 1,152,600 мың теңге) "Еуразиялық Банк" ЖАҚ еншілес кәсіпорнына берілген реттелген қарыздар болып табылады.

Келесі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін амортизацияланған құны бойынша бағаланатын банктердегі шоттар мен депозиттер бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резервтің өзгеруіне талдау келтірілген:

Амортизациялық құны бойынша бағаланатын банктердегі шоттар мен депозиттер	1-саты мың, теңге	Барлығы мың, теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	25,326	25,326
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі	(24,102)	(24,102)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	-	-
Бағамдық айырмалар мен басқа да өзгерістер	(10)	(10)
Жыл аяғындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	1,214	1,214

Келесі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін амортизацияланған құны бойынша бағаланатын банктердегі шоттар мен депозиттер бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резервтің өзгеруіне талдау келтірілген:

Амортизациялық құны бойынша бағаланатын банктердегі шоттар мен депозиттер	1-саты мың, теңге	Барлығы мың, теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	821	821
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі	(318)	(318)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	22,316	22,316
Бағамдық айырмалар мен басқа да өзгерістер	2,507	2,507
Жыл аяғындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	25,326	25,326

Банктердегі шоттар мен депозиттерді шоғырландыру

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің шоттары мен депозиттері меншікті капиталдың 10%-ынан асатын банктерде қалдықтары жоқ (2018 жылы: болмаған).

15 Клиенттерге берілген кредиттер

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер		
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер		
Ірі кәсіпорындарға берілген кредиттер	202,252,055	254,471,375
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттер	16,349,132	20,391,971
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	218,601,187	274,863,346
Жеке клиенттерге берілген кредиттер		
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар	336,964,227	262,669,640
Автомобиль сатып алуға кредиттер	173,750,608	134,062,916
Ипотекалық кредиттер	12,370,903	11,928,363
Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер	7,544,532	14,264,503
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер	4,289,175	4,208,378
Жеке клиенттерге берілген кредиттер	534,919,445	427,133,800
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резервті шегергенге дейінгі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер	753,520,632	701,997,146
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(110,696,451)	(80,077,020)
Болжалды кредиттік шығындар резервін шегергендегі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер	642,824,181	621,920,126
Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, клиенттерге берілген кредиттер		
Ірі кәсіпорындарға берілген кредиттер	8,079,667	12,017,505
Клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	650,903,848	633,937,631

Төмендегі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы клиенттерге берілген кредиттердің кластары бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің өзгерістерінің талдауы берілген:

мың теңге	1-саты	2-саты	3-саты	POCI	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер					
Жыл басындағы жағдай					
бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв					
көлемі	15,687,522	1,292,625	63,635,041	(538,168)	80,077,020
1-сатыға ауыстыру	3,290,557	(1,716,270)	(1,574,287)	-	-
2-сатыға ауыстыру	(1,892,955)	2,959,892	(1,066,937)	-	-
3-сатыға ауыстыру	(371,494)	(1,143,292)	1,514,786	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі *	(17,269,929)	327,688	40,625,942	6,630,061	30,313,762
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	20,459,083	-	-	-	20,459,083
Тану тоқтатылған қаржы активтері **	-	-	(1,873,386)	-	(1,873,386)
(Кредиттерді есептен шығару/бұрынырақ есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	-	-	(17,811,195)	(148,578)	(17,959,773)
Болжалды кредиттік зияндардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	1,997,028	778,322	2,775,350
POCI-активтерге аудару	-	-	(3,300,802)	-	(3,300,802)
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	(8,698)	79,275	123,798	10,822	205,197
Жыл соңындағы жағдай					
бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв					
көлемі	19,894,086	1,799,918	82,269,988	6,732,459	110,696,451

* Тәуекел модельдеріндегі/параметрлеріндегі өзгерістерді қоса алғанда, өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсері.

** Өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсерін қоспағанда.

мың теңге	1-саты	2-саты	3-саты	POCI	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Жыл басындағы жағдай					
бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв					
көлемі	1,342,243	524,609	21,109,739	(538,168)	22,438,423
1-сатыға ауыстыру	842,604	(507,520)	(335,084)	-	-
2-сатыға ауыстыру	(738,592)	794,412	(55,820)	-	-
3-сатыға ауыстыру	-	(8,909)	8,909	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі *	(66,702)	(240,260)	25,418,112	6,630,061	31,741,211
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	366,573	-	-	-	366,573
Тану тоқтатылған қаржы активтері **	-	-	(1,930,512)	-	(1,930,512)
(Кредиттерді есептен шығару/бұрынырақ есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	-	-	(13,010,947)	(148,578)	(13,159,525)
Болжалды кредиттік зияндардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	885,280	778,322	1,663,602
POCI-активтерге аудару	-	-	(3,300,802)	-	(3,300,802)
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	34,100	(14,902)	(7,540)	10,822	22,480
Жыл соңындағы жағдай					
бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв					
көлемі	1,780,226	547,430	28,781,335	6,732,459	37,841,450

мың теңге	1-саты	2-саты	3-саты	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер – бөлшек клиенттер					
Жыл басындағы жағдай					
бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв					
көлемі	14,345,279	768,016	42,525,302	-	57,638,597
1-сатыға ауыстыру	2,447,953	(1,208,750)	(1,239,203)	-	-
2-сатыға ауыстыру	(1,154,363)	2,165,480	(1,011,117)	-	-
3-сатыға ауыстыру	(371,494)	(1,134,383)	1,505,877	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі *	(17,203,227)	567,948	15,207,830	-	(1,427,449)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	20,092,510	-	-	-	20,092,510
Тану тоқтатылған қаржы активтері **	-	-	57,126	-	57,126
Кредиттерді есептен шығару	-	-	(4,800,248)	-	(4,800,248)
Болжалды кредиттік зияндардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	1,111,748	-	1,111,748
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	(42,798)	94,177	131,338	-	182,717
Жыл соңындағы жағдай					
бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв					
көлемі	18,113,860	1,252,488	53,488,653	-	72,855,001

* Тәуекел модельдеріндегі/параметрлеріндегі өзгерістерді қоса алғанда, өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсері.

** Өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсерін қоспағанда.

Төмендегі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы клиенттерге берілген кредиттердің кластары бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің өзгерістерінің талдауы берілген:

мың теңге	1-саты	2-саты	3-саты	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер					
Жыл басындағы жағдай					
бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв					
көлемі –ХҚЕС (IFRS) 9	11,399,986	4,517,210	60,462,405	-	76,379,601
1-сатыға ауыстыру	4,101,949	(1,685,568)	(2,416,381)	-	-
2-сатыға ауыстыру	(1,159,377)	2,390,730	(1,231,353)	-	-
3-сатыға ауыстыру	(1,473,334)	(3,732,322)	5,205,656	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі *	(16,641,378)	(404,886)	29,114,900	(688,351)	11,380,285
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	18,528,603	-	-	-	18,528,603
Тану тоқтатылған қаржы активтері **	-	-	(958,354)	-	(958,354)
(Кредиттерді есептен шығару/бұрынырақ есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	-	-	(25,895,431)	-	(25,895,431)
Болжалды кредиттік зияндардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	3,089,650	83,103	3,172,753
РОСІ-активтерге аудару	-	-	(4,034,964)	-	(4,034,964)
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	931,073	207,461	298,913	67,080	1,504,527
Жыл соңындағы жағдай					
бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв					
көлемі	15,687,522	1,292,625	63,635,041	(538,168)	80,077,020

* Тәуекел модельдеріндегі/параметрлеріндегі өзгерістерді қоса алғанда, өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсері.

** Өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсерін қоспағанда.

мың теңге	1-саты	2-саты	3-саты	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Жыл басындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі –ХҚЕС (IFRS) 9	205,319	3,374,678	27,545,918	-	31,125,915
1-сатыға ауыстыру	1,553,092	(21,085)	(1,532,007)	-	-
2-сатыға ауыстыру	-	79,522	(79,522)	-	-
3-сатыға ауыстыру	(23,971)	-	23,971	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі *	(1,312,062)	(2,912,041)	23,774,866	(688,351)	18,862,412
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	807,035	-	-	-	807,035
Тану тоқтатылған қаржы активтері **	-	-	(974,349)	-	(974,349)
(Кредиттерді есептен шығару/бұрынырақ есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	-	-	(25,130,650)	-	(25,130,650)
Болжалды кредиттік зияндардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	1,199,731	83,103	1,282,834
РОСІ-активтерге аудару	-	-	(4,034,964)	-	(4,034,964)
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	112,830	3,535	316,745	67,080	500,190
Жыл соңындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	1,342,243	524,609	21,109,739	(538,168)	22,438,423

* Тәуекел модельдеріндегі/параметрлеріндегі өзгерістерді қоса алғанда, өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсері.

** Өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсерін қоспағанда.

2019 жыл ішінде Банк 17,959,773 мың теңге сомасындағы кредиттерді есептен шығарды, бұл 3-сатыға жатқызылған кредиттер бойынша зияндар бойынша бағалау резервінің азаюына әкелді (2018 жылы: 25,895,431 мың теңге).

Жыл ішінде берілген кредиттердің едәуір көлемі бөлшек кредиттер портфелінің жалпы баланстық құнының 533,197,480 мың теңгеге өсуіне себепші болды (2018 жылы: 414,498,612 мың теңге), 12 айлық негізде бағаланатын залалға резервтің тиісінше ұлғаюы 20,459,083 мың теңгені (2018 жылы: 18,528,603 мың теңге) құрады.

Жыл ішінде өтелген кредиттердің едәуір көлемі кредиттер портфелінің жалпы баланстық құнының есептелген сыйақыны қоса алғанда 583,503,640 мың теңгеге (2018 жылы: 455,045,913 мың теңге) төмендеуіне себепші болды, зиянға арналған резервтің тиісінше төмендеуі 29,292,383 мың теңгені (2018 жылы: 26,944,680 мың теңге) құрады.

2019 жылы танылған құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтерін бастапқы тану кезінде дисконтталмаған күтілетін кредиттік зияндар сомасы 2,852,225 мың теңгені (2018 жылы: 4,034,964 мың теңге) құрады.

Келесі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер бойынша кредиттік өнімдердің түрлері туралы ақпарат берілген:

	Болжалды кредиттік зияндар резервін шегергенге дейінгі кредит көлемі мың теңге	Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв мың теңге	Баланстық құны мың теңге
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер			
Ірі кәсіпорындарға берілген кредиттер	202,252,055	(33,707,548)	168,544,507
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттер	16,349,132	(4,133,902)	12,215,230
Жеке клиенттерге берілген кредиттер			
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар	336,964,227	(55,480,152)	281,484,075
Автомобиль сатып алуға кредиттер	173,750,608	(11,094,205)	162,656,403
Ипотекалық кредиттер	12,370,903	(2,227,840)	10,143,063
Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер	7,544,532	(2,759,203)	4,785,329
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер	4,289,175	(1,293,601)	2,995,574
Клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	753,520,632	(110,696,451)	642,824,181

Келесі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер бойынша кредиттік өнімдердің түрлері туралы ақпарат берілген:

	Болжалды кредиттік зияндар резервін шегергенге дейінгі кредит көлемі мың теңге	Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв мың теңге	Баланстық құны мың теңге
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер			
Ірі кәсіпорындарға берілген кредиттер	254,471,375	(16,214,065)	238,257,310
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттер	20,391,971	(6,224,358)	14,167,613
Жеке клиенттерге берілген кредиттер			
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар	262,669,640	(43,446,847)	219,222,793
Автомобиль сатып алуға кредиттер	134,062,916	(9,661,800)	124,401,116
Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер	14,264,503	(1,337,364)	12,927,139
Ипотекалық кредиттер	11,928,363	(1,870,723)	10,057,640
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер	4,208,378	(1,321,863)	2,886,515
Клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	701,997,146	(80,077,020)	621,920,126

(а) Клиенттерге берілген кредиттердің сапасы

Төмендегі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер сапасы туралы ақпарат берілген:

мың теңге	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Бастапқы тану кезінде кредиттік- құнсызданған активтер	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Кредиттік тәуекелдің тек ішкі градациясы бар:					
Стандартты	10,466,004	-	-	-	10,466,004
Тәуекел деңгейі төмен	50,859,623	-	-	-	50,859,623
Орташа тәуекел деңгейі бар	209,614	90,457,813	-	-	90,667,427
Проблемалық	-	-	4,230,467	13,783,016	18,013,483
Тәуекел деңгейі жоғары, проблемалық	-	-	31,325,633	919,885	32,245,518
Ірі кәсіпорындарға берілген кредиттердің барлығы	61,535,241	90,457,813	35,556,100	14,702,901	202,252,055
Зияндарға арналған бағалау резерві	(1,688,420)	(546,172)	(24,740,497)	(6,732,459)	(33,707,548)
Баланстық құны	59,846,821	89,911,641	10,815,603	7,970,442	168,544,507
мың теңге	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Бастапқы тану кезінде кредиттік- құнсызданған активтер	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – шағын және орта кәсіпорындар					
Кредиттік тәуекелдің тек ішкі градациясы бар:					
Стандартты	3,810,497	87,487	-	-	3,897,984
Тәуекел деңгейі төмен	3,338,932	11,100	-	-	3,350,032
Орташа тәуекел деңгейі бар	125,947	105,270	162,408	-	393,625
Проблемалық	-	-	17,494	-	17,494
Тәуекел деңгейі жоғары, проблемалық	-	-	7,156,692	-	7,156,692
Рейтингсіз	1,162,259	4,386	-	-	1,166,645
Рейтингсіз (ақша кепілімен)	366,660	-	-	-	366,660
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттердің барлығы	8,804,295	208,243	7,336,594	-	16,349,132
Зияндарға арналған бағалау резерві	(91,806)	(1,258)	(4,040,838)	-	(4,133,902)
Баланстық құны	8,712,489	206,985	3,295,756	-	12,215,230

мың теңге	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Барлығы
Автомобиль сатып алуға кредиттер				
- мерзімі кешіктірілмегендер	151,457,692	691,337	2,138,332	154,287,361
- 30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	5,926,528	523,685	1,360,916	7,811,129
- 30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	961,706	631,356	1,593,062
- 90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	2,151	843,241	845,392
- 180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	864,314	864,314
- 360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	8,349,350	8,349,350
	157,384,220	2,178,879	14,187,509	173,750,608
Зияндарға арналған бағалау резерві	(1,455,336)	(135,815)	(9,503,054)	(11,094,205)
Баланстық құны	155,928,884	2,043,064	4,684,455	162,656,403
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер				
- мерзімі кешіктірілмегендер	268,979,725	1,107,206	5,407,295	275,494,226
- 30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	13,905,122	578,753	1,965,850	16,449,725
- 30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	4,765,095	1,618,632	6,383,727
- 90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	42,479	5,993,928	6,036,407
- 180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	8,116,386	8,116,386
- 360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	24,483,756	24,483,756
	282,884,847	6,493,533	47,585,847	336,964,227
Зияндарға арналған бағалау резерві	(16,484,911)	(1,026,474)	(37,968,767)	(55,480,152)
Баланстық құны	266,399,936	5,467,059	9,617,080	281,484,075
Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер				
- мерзімі кешіктірілмегендер	2,428,660	1,220,037	20,140	3,668,837
- 30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	-	-	-	-
- 30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	-	-
- 90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	-	-
- 180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	3,453,275	3,453,275
- 360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	422,420	422,420
	2,428,660	1,220,037	3,895,835	7,544,532
Зияндарға арналған бағалау резерві	(41,964)	(17,325)	(2,699,914)	(2,759,203)
Баланстық құны	2,386,696	1,202,712	1,195,921	4,785,329
Ипотекалық кредиттер				
- мерзімі кешіктірілмегендер	7,884,769	610,063	368,161	8,862,993
- 30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	147,742	96,613	81,328	325,683
- 30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	142,629	299,509	442,138
- 90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	85,291	85,291
- 180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	66,351	66,351
- 360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	2,588,447	2,588,447
	8,032,511	849,305	3,489,087	12,370,903
Зияндарға арналған бағалау резерві	(82,381)	(60,323)	(2,085,136)	(2,227,840)
Баланстық құны	7,950,130	788,982	1,403,951	10,143,063
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер				
- мерзімі кешіктірілмегендер	2,752,689	61,196	7,972	2,821,857
- 30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	31,792	-	-	31,792
- 30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	1,893	-	1,893
- 90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	-	-
- 180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	797	797
- 360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	1,432,836	1,432,836
	2,784,481	63,089	1,441,605	4,289,175
Зияндарға арналған бағалау резерві	(49,268)	(12,551)	(1,231,782)	(1,293,601)
Баланстық құны	2,735,213	50,538	209,823	2,995,574

Төмендегі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер сапасы туралы ақпарат берілген:

мың теңге	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Бастапқы тану кезінде кредиттік- құнсызданған активтер	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Кредиттік тәуекелдің тек ішкі градациясы бар:					
Стандартты	9,842,241	-	-	-	9,842,241
Тәуекел деңгейі төмен	117,462,095	-	42,099	-	117,504,194
Орташа тәуекел деңгейі бар	34,927,293	30,166,435	1,837,675	-	66,931,403
Проблемалық	-	-	28,067,270	12,981,654	41,048,924
Тәуекел деңгейі жоғары, проблемалық	-	-	19,144,613	-	19,144,613
Ірі кәсіпорындарға берілген кредиттердің барлығы	162,231,629	30,166,435	49,091,657	12,981,654	254,471,375
Зияндарға арналған бағалау резерві	(1,331,149)	(520,157)	(14,900,927)	538,168	(16,214,065)
Баланстық құны	160,900,480	29,646,278	34,190,730	13,519,822	238,257,310

мың теңге	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Бастапқы тану кезінде кредиттік- құнсызданған активтер	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – шағын және орта кәсіпорындар					
Кредиттік тәуекелдің тек ішкі градациясы бар:					
Стандартты	3,340,874	55,363	-	-	3,396,237
Тәуекел деңгейі төмен	2,979,254	-	-	-	2,979,254
Орташа тәуекел деңгейі бар	958,349	177,463	48,414	-	1,184,226
Проблемалық	-	-	4,315,680	-	4,315,680
Тәуекел деңгейі жоғары, проблемалық	-	-	7,980,770	-	7,980,770
Рейтингсіз	78,230	-	63,506	-	141,736
Рейтингсіз (ақша кепілімен)	394,068	-	-	-	394,068
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттердің барлығы	7,750,775	232,826	12,408,370	-	20,391,971
Зияндарға арналған бағалау резерві	(11,094)	(4,452)	(6,208,812)	-	(6,224,358)
Баланстық құны	7,739,681	228,374	6,199,558	-	14,167,613

	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Барлығы
мың теңге				
Автомобиль сатып алуға кредиттер				
- мерзімі кешіктірілмегендер	113,475,787	705,101	2,776,538	116,957,426
- 30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	3,708,776	313,885	1,615,634	5,638,295
- 30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	470,630	813,569	1,284,199
- 90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	598,146	598,146
- 180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	839,640	839,640
- 360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	8,745,210	8,745,210
	117,184,563	1,489,616	15,388,737	134,062,916
Зияндарға арналған бағалау резерві	(1,142,520)	(105,767)	(8,413,513)	(9,661,800)
Баланстық құны	116,042,043	1,383,849	6,975,224	124,401,116
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер				
- мерзімі кешіктірілмегендер	210,584,045	500,185	2,654,462	213,738,692
- 30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	10,493,930	431,977	1,798,879	12,724,786
- 30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	3,090,828	1,614,130	4,704,958
- 90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	3,509,595	3,509,595
- 180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	5,044,679	5,044,679
- 360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	22,946,930	22,946,930
	221,077,975	4,022,990	37,568,675	262,669,640
Зияндарға арналған бағалау резерві	(13,000,820)	(628,753)	(29,817,274)	(43,446,847)
Баланстық құны	208,077,155	3,394,237	7,751,401	219,222,793
Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер				
- мерзімі кешіктірілмегендер	7,297,228	-	4,770,076	12,067,304
- 30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	-	-	36,985	36,985
- 30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	69,724	69,724
- 90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	-	-
- 180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	17,358	17,358
- 360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	2,073,132	2,073,132
	7,297,228	-	6,967,275	14,264,503
Зияндарға арналған бағалау резерві	(86,250)	-	(1,251,114)	(1,337,364)
Баланстық құны	7,210,978	-	5,716,161	12,927,139
Ипотекалық кредиттер				
- мерзімі кешіктірілмегендер	7,313,131	592,535	326,763	8,232,429
- 30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	242,654	42,425	131,535	416,614
- 30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	141,987	152,111	294,098
- 90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	65,489	65,489
- 180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	254,030	254,030
- 360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	2,665,703	2,665,703
	7,555,785	776,947	3,595,631	11,928,363
Зияндарға арналған бағалау резерві	(72,389)	(25,053)	(1,773,281)	(1,870,723)
Баланстық құны	7,483,396	751,894	1,822,350	10,057,640
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер				
- мерзімі кешіктірілмегендер	2,582,358	10,656	58,105	2,651,119
- 30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	30,004	-	-	30,004
- 30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	9,509	-	9,509
- 90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	14,894	14,894
- 180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	35,651	35,651
- 360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	1,467,201	1,467,201
	2,612,362	20,165	1,575,851	4,208,378
Зияндарға арналған бағалау резерві	(43,300)	(8,443)	(1,270,120)	(1,321,863)
Баланстық құны	2,569,062	11,722	305,731	2,886,515

(ә) Болжалды кредиттік зияндарды бағалау кезіндегі негізгі жорамалдар мен пайымдаулар**(i) Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер**

Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің мөлшерін анықтау кезінде басшылар келесі жорамалдарды жасаған:

- сатылған жағдайда кепілде тұрған меншіктің бастапқы бағаланған құнының 30% - 60% төмендеуі;
- кепіл массасынан қатты емес кепіл түрлерін алып тастау;
- қамтамасыз етуді сатудан түскен түсімді алу кезінде 36 айға дейін кешіктіру;
- кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1-сатыға жатқызылған кредиттер бойынша PD деңгейі 0.97-27.57% құрады, кредиттік сапаның 2-сатысына жатқызылған кредиттер бойынша – 01.55-33.40%, қарыз алушының ішкі рейтингінің деңгейіне байланысты;
- жалпы баланстық құны меншікті капиталдың 0.2%-нан кем, бірақ 180 млн. теңгеден аспайтын 1, 2 және 3-сатыға жатқызылған кредиттер бойынша LGD деңгейі 0% бастап 75.29% дейін құрады. Меншікті капиталдың жалпы баланстық құны 0.2%-дан асатын 3-кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша LGD деңгейі 0% бастап 100% дейін құрады.

Жоғарыда келтірілген бағалауларды өзгерту болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің көлеміне әсер етуі мүмкін. Мысалы, болжамды ақшалай ағын құнының ағымдағы сәтіне келтірілген таза көлемі плюс/минус бір пайызға өзгергенде корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің болжалды кредиттік зияндарға арналған резервінің мөлшері 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1,807,597 мың теңгеге төмен/жоғары болар еді.

(ii) Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер

Банк бөлшек клиенттерге берілген кредиттер бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің мөлшерін кредиттердің осы түрлері бойынша нақты шеккен шығындардың өткен тәжірибесі негізінде бағалайды. Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің мөлшерін анықтау кезінде басшылық қолданған айтарлықтай жорамалдарға келесілер кіреді:

- зияндардың миграциялық деңгейі тұрақты және соңғы 5-8 жылдағы нақты зияндардың миграциялық моделі негізінде анықталуы мүмкін; кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1 сатыға жататын өнімдер топтары бойынша PD₁₂ ай деңгейі 4.67-15.92% құрады (ең төменгі мәні 4.67% "Автокредиттеу" өніміне сәйкес келеді және ең жоғарғы мәні 15.92% "UnCL" өніміне сәйкес келеді ("Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар")), кредиттік сапаның 2 сатысына жататын PD_{lifeTime} деңгейі бөлшек біртекті портфель өнімдерінің тобына байланысты (ең төменгі мәні 24.36-40.56%) 24.36 - % "Payroll" ("Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар") өніміне сәйкес келеді), және ең жоғарғы мәні 40.56% "UnCL" өніміне сәйкес келеді ("Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар»));
- қамтамасыз етілмеген кредиттерді қайтару коэффициенттері соңғы 5-7 жылдағы ақша қаражатын қайтарудың Тарихи коэффициенттері негізінде есептеледі; 1 және 2-сатыдағы біртекті портфель өнімдері бойынша LGD деңгейі "Car" өнімі бойынша 44.96% - дан (автокредиттеу) "UnCL" өнімі бойынша 52.74% - ға дейін ("қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар") құрады. Біртекті портфель өнімдері бойынша 3 кезең "Ипотека" өнімі бойынша 57.64% - дан "қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар" өнімі бойынша 100% - ға дейін құрады»;
- сатылған жағдайда кепілде тұрған меншіктің жыл сайынғы бағаланған құнының 30% - 60% төмендеуі;
- қамтамасыз етуді сатудан түскен түсімді алу 24 айға кешіктіріледі;

- сату мерзімін күтілетін мерзімнен аса созатын, қамтамасыз ету ретінде кепілге берілген машиналарды алып алу үшін айтарлықтай заңдық қиындықтар жоқ;
- автомобильдер айтарлықтай бүлінусіз алып алынады немесе алынды немесе бүлінуді сақтандыру компаниялары өтейді және қызмет көрсетудің негізделген шығыстары мен жеткіліксіз өтімділік үшін дисконт шегерімімен есепті күнде қолданылатын нарықтық баа бойынша сатылады;

Жоғарыда келтірілген бағалауларды өзгерту болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің көлеміне әсер етуі мүмкін. Мысалы, болжамды ақшалай ағын құнының ағымдағы сәтіне келтірілген таза көлемі плюс/минус үш пайызға өзгергенде бөлшек клиенттерге берілген кредиттер бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің мөлшері 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 13,861,933 мың теңгеге төмен/жоғары болар еді.

2018 жылы Банк дефолтты кредиттер бойынша алымдар статистикасын орташалаңдыру үшін пайдаланылатын уақытша кезеңді нақтылап, бөлшек кредиттер бойынша дисконттау кезеңінің ұзақтығына қатысты пайымдауларды қайта қарады, сондай-ақ РТР моделі бойынша RR-дан LGD моделі бойынша RR-ге көшуді жүзеге асырды. Түзетілмеген тәсілді қолданған жағдайда бөлшек клиенттерге берілетін кредиттер бойынша болжалды кредиттік зияндарға резерв сомасы 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шамамен бағалаулармен 3,7 млрд.теңгеге жоғары болар еді.

Кестеде қамтамасыз ету және корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер бойынша кредиттің сапасын жоғарылатудың басқа құралдары туралы ақпарат келтірілген, қамтамасыз ету түрлері бойынша:

(б) Қамтамасыз етуді талдау

(i) Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер

2019 ж. 31 желтоқсан мың теңге	Клиенттерге берілген кредиттердің баланстық құны	Қамтамасыз етудің әділ құны - есеп беретін күнгі жағдайға сәйкес бағаланған қамтамасыз ету	Қамтамасыз етудің әділ құны - кредит берілген күнгі жағдайға сәйкес бағаланған қамтамасыз ету	Әділ құны анықталмаған
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер				
Кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер				
Жылжымайтын мүлік	106,242,657	104,620,881	1,621,776	-
Көлік құралдары	16,548,054	16,545,282	2,772	-
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингісі жоқ) және жеке тұлғаларға кепілдіктер	9,328,968	-	-	9,328,968
Аяқталмаған құрылыс	3,746,801	3,746,801	-	-
Айналымдағы тауарлар	3,157,676	3,157,676	-	-
Сактандыру	1,806,162	-	-	1,806,162
Құрал-жабдықтар	736,395	736,395	-	-
Ақша қаражаттары және депозиттер	1,063,342	1,063,342	-	-
Жер қойнауын пайдалануға құқықтар	519,586	519,586	-	-
Басқа қамтамасыз етулер	493,397	493,397	-	-
Қамтамасыз етусіз және кредитке қабілеттілікті күшейтудің өзге де құралдарынсыз	15,034,898	-	-	15,034,898
Кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттердің барлығы	158,677,936	130,883,360	1,624,548	26,170,028

2019 ж. 31 желтоқсан мың теңге	Клиенттерге берілген кредиттердің баланстық құны	Қамтамасыз етудің әділ құны - есеп беретін күнгі жағдайға сәйкес бағаланған қамтамасыз ету	Қамтамасыз етудің әділ құны - кредит берілген күнгі жағдайға сәйкес бағаланған қамтамасыз ету	Әділ құны анықтал- маған
Кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер				
Жылжымайтын мүлік	12,781,182	11,908,128	873,054	-
Құрал-жабдықтар	623,502	622,268	1,234	-
Көлік құралдары	258,937	258,920	17	-
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингісі жоқ) және жеке тұлғаларға кепілдіктер	118,472	-	-	118,472
Ақша қаражаттары және депозиттер	24,786	24,786	-	-
Айналымдағы тауарлар	5,725	5,725	-	-
Басқа қамтамасыз етулер	436,468	436,468	-	-
Қамтамасыз етусіз және кредитке қабілеттілікті күшейтудің өзге де құралдарынсыз	7,832,729	-	-	7,832,729
Кредиттік-құнсызданған кредиттердің барлығы	22,081,801	13,256,295	874,305	7,951,201
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	180,759,737	144,139,655	2,498,853	34,121,229
Әділ құны бойынша бағаланатын кредиттер				
Жылжымайтын мүлік	8,041,284	8,041,284	-	-
Қамтамасыз етусіз және кредитке қабілеттілікті күшейтудің өзге де құралдарынсыз	38,383	-	-	38,383
Әділ құны бойынша бағаланатын корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	8,079,667	8,041,284	-	38,383
	188,839,404	152,180,939	2,498,853	34,159,612

Бұрын келтірілген кестелер артық қамтамасыз ету құнын жоққа шығарады.

	Клиенттерге берілген кредиттердің баланстық құны*	Қамтамасыз етудің әділ құны - есеп беретін күнгі жағдайға сәйкес бағаланған қамтамасыз ету	Қамтамасыз етудің әділ құны - кредит берілген күнгі жағдайға сәйкес бағаланған қамтамасыз ету	Әділ құны анықталмаған
2018 ж. 31 желтоқсан мың теңге				
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер				
Кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер				
Жылжымайтын мүлік	89,146,859	79,214,997	9,931,862	-
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингісі жоқ) және жеке тұлғаларға кепілдіктер	23,911,742	-	-	23,911,742
Құрал-жабдықтар	15,161,346	15,161,346	-	-
Көлік құралдары	14,682,314	14,682,314	-	-
Аяқталмаған құрылыс	6,453,587	-	-	6,453,587
Жер қойнауын пайдалануға құқықтар	6,216,632	6,216,632	-	-
Айналымдағы тауарлар	4,635,818	4,635,818	-	-
Сактандыру	1,056,678	-	-	1,056,678
Ақша қаражаттары және депозиттер	855,862	855,862	-	-
Басқа қамтамасыз етулер	776,899	776,899	-	-
Қамтамасыз етусіз және кредитке қабілеттілікті күшейтудің өзге де құралдарынсыз	35,617,076	-	-	35,617,076
Кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттердің барлығы	198,514,813	121,543,868	9,931,862	67,039,083
Кредиттік-құнсызданған кредиттер				
Жылжымайтын мүлік	25,318,682	25,318,682	-	-
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингісі жоқ) және жеке тұлғаларға кепілдіктер	4,244,663	-	-	4,244,663
Аяқталмаған құрылыс	4,091,657	4,091,657	-	-
Көлік құралдары	1,727,530	1,727,530	-	-
Құрал-жабдықтар	1,487,599	1,482,900	4,699	-
Басқа қамтамасыз етулер	1,480,213	1,480,213	-	-
Айналымдағы тауарлар	22,842	22,842	-	-
Жер қойнауын пайдалануға құқықтар	15,802	15,802	-	-
Ақша қаражаттары және депозиттер	12,483	12,483	-	-
Қамтамасыз етусіз және кредитке қабілеттілікті күшейтудің өзге де құралдарынсыз **	15,508,639	-	-	15,508,639
Кредиттік-құнсызданған кредиттердің барлығы	53,910,110	34,152,109	4,699	19,753,302
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	252,424,923	155,695,977	9,936,561	86,792,385
Әділ құны бойынша бағаланатын кредиттер				
Жылжымайтын мүлік	7,855,598	7,855,598	-	-
Қамтамасыз етусіз және кредитке қабілеттілікті күшейтудің өзге де құралдарынсыз	4,161,907	-	-	4,161,907
Әділ құны бойынша бағаланатын корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	12,017,505	7,855,598	-	4,161,907
	264,442,428	163,551,575	9,936,561	90,954,292

* 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған кредиттер санатында қамтамасыз етусіз және кредиттік қабілеттілікті күшейтудің өзге де құралдарынсыз басқа кредит бойынша талап ету құқықтарымен қамтамасыз етілген еншілес ұйымға берілген, әділ құны 13,519,822 мың теңге мөлшеріндегі жылжымайтын мүлік түріндегі кепілмен қамтамасыз етілген кредиттер көрсетілген.

Банктің кредит беру күніне қамтамасыз етудің әділ құны бойынша бағаланған және кейіннен қамтамасыз етудің құнын бағалау жүргізілмеген кредиттері, сондай-ақ қамтамасыз етудің әділ құны анықталмаған кредиттері бар. Кредиттердің бөлігі үшін қамтамасыз етудің әділ құны есептік күнгі жағдай бойынша белгіленген. Қамтамасыз етудің құны туралы ақпарат, егер бағалау жүргізілген болса, қандай күні бағалау жүргізілді, соған байланысты келтірілді.

Қамтамасыз етудің аралас түрлерімен қамтамасыз етілген кредиттер бойынша бағалау үшін барынша маңызды болып табылатын қамтамасыз ету ашылады. ШОБ қарыз алушыларының акционерлері сияқты жеке тұлғалардан алынған кепілдіктер мен кепілдер құнсыздану белгілерін бағалау мақсатында ескерілмейді. Осылайша, аталған кредиттер мен ішінара қамтамасыз етуі бар, қамтамасыз етуі жоқ кредиттердің бөлігі «Қамтамасыз етусіз және басқа нығайту құралдарсыз кредиттің сапасын арттыру» санатына жатқызылады.

Корпоративтік клиенттерге берілген мерзімі кешіктірілмеген және құнсызданбаған кредиттерді өндіру мүмкіндігі қамтамасыз етудің құнына қарағанда, қарыз алушының кредит қабілеттілігі дәрежесіне көбірек байланысты болады және Банк әрбір есептік күнгі жағдай бойынша бағалауды әрдайым жүргізе бермейді.

(ii) Бөлік клиенттерге берілген кредиттер

Ипотекалық кредиттер тиісті тұрғын жылжымайтын мүлікпен қамтамасыз етілген. Шағын бизнес кәсіпорындарының кредиттері жылжымайтын және жылжымалы мүлік кепілімен қамтамасыз етілген. Автомобиль сатып алуға берілген кредиттер тиісті автомобильдердің кепілімен қамтамасыз етілген. Ақшалай қарыздар ақшалай қаражатпен қамтамасыз етілген. Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттердің қамтамасыз етулері жоқ.

Ипотекалық кредиттер

Ипотекалық кредиттер портфелінің құрамына таза баланстық құны 1,519,356 мың теңге (2018 жылы 31 желтоқсанда: 1,882,621 мың теңге), қамтамасыз етудің әділ құны тиісті кредиттердің таза баланстық құнынан аз кредиттер кіреді. Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 349,898 мың теңгені құрайды (2018 жылы 31 желтоқсанда: 491,269 мың теңге).

Басшылық таза баланстық құны 8,623,707 мың теңге (2018 жылы 31 желтоқсанда: 8,175,019 мың теңге) ипотекалық кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны, ең аз дегенде тиісті кредиттердің есептік күнгі жағдай бойынша баланстық құнына тең болады деп есептейді.

Банк кредит берген күнгі қамтамасыз етудің бағалау құнын жылжымайтын мүлік объектілерінің бағдарлы өзгерістерін ескеріп, оның ағымдағы құнына дейін қайта қарайды. Банк құнсыздану белгілері туындаған жағдайда, жекелеген кредиттер бойынша әр жарты жыл сайын қамтамасыз етуді арнайы бағалауды жүргізеді.

Таза баланстық құны 3,703,525 мың теңге (2018 жылы 31 желтоқсанда: 5,708,012 мың теңге) ипотекалық кредиттерге қатысты қамтамасыз етудің әділ құны кредит берілген күні белгіленген болатын және есептік күнгі жағдай бойынша кейінгі өзгерістерді ескеріп түзетілген жоқ.

Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер

Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер құрамына таза баланстық құны 334,604 мың теңге (2018 жылы 31 желтоқсанда: 145,319 мың теңге) кредиттер кіреді, олар жеке қарыздардың таза баланстық құнына қарағанда аз мөлшердегі әділ құнның кепілімен қамтамасыз етілген. Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 13,402 мың теңгені құрайды (2018 жылы 31 желтоқсанда: 7,125 мың теңге).

Жеке кәсіпкерлік қызметкер берілген таза баланстық құны 2,661,270 мың теңге (2018 жылы 31 желтоқсанда: 2,741,196 мың теңге) кредиттерге қатысты басшылық, қамтамасыз етудің әділ құны ең аз дегенде жеке қарыздардың есептік күнгі баланстық құнына тең болады деп есептейді.

Банк кредит берген күнгі қамтамасыз етудің бағалау құнын жылжымайтын мүлік объектілерінің бағдарлы өзгерістерін ескеріп, оның ағымдағы құнына дейін қайта қарайды. Банк құнсыздану белгілері туындаған жағдайда, жекелеген кредиттер бойынша әр жарты жыл сайын қамтамасыз етуді арнайы бағалауды жүргізеді.

Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген таза баланстық құны 123,803 мың теңге (2018 жылы 31 желтоқсанда: 568,382 мың теңге) кредиттерге қатысты қамтамасыз етудің әділ құны кредит берілген күні белгіленген болатын және есептік күнгі жағдай бойынша кейінгі өзгерістерді ескеріп түзетілген жоқ.

Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер

Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер құрамына жекелеген кредиттердің таза баланстық құнына қарағанда аз мөлшердегі әділ құны бар кепілмен қамтамасыз етілген таза баланстық құны 3,358,219 мың теңгеге тең кредиттер енгізілген (2018 жылғы 31 желтоқсан: 9,044,113 мың теңге). Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 2,220,480 мың теңгені құрайды (2018 жылғы 31 желтоқсан: 3,239,427 мың теңге).

Таза баланстық құны 1,427,110 мың теңге (2018 жылғы 31 желтоқсан: 3,883,026 мың теңге) жеке шарттардағы бағдарламалы емес қарыздарға қатысты басшылық қамтамасыз етудің әділ құны есепті күнгі жекелеген кредиттердің баланстық құнына кем дегенде тең деп есептейді.

Банк жылжымайтын мүлік объектілері құнының болжамды өзгерістерін ескере отырып, кредит беру күніне оның ағымдағы құнына дейін қамтамасыз етудің бағалау құнын қайта қарайды. Банк құнсыздану белгілері туындаған жағдайда, әрбір жарты жыл сайын жекелеген кредиттер бойынша қамтамасыз етуге арнайы бағалау жүргізеді.

Таза баланстық құны 36,539 мың теңге (2018 жылғы 31 желтоқсан: 382,357 мың теңге) жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелерге қатысты қамтамасыз етудің әділ құны кредит беру күніне айқындалған және есептік күнгі жағдай бойынша кейінгі өзгерістерді ескере отырып түзетілмеген.

Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер

Автомобильдерді сатып алуға арналған кредиттер портфелінің құрамына таза баланстық құны 75,773 мың теңге (2018 жылғы 31 желтоқсан: 38,169 мың теңге) кредиттер енгізілген, олар бойынша қамтамасыз етудің әділ құны тиісті кредиттердің таза баланстық құнынан төмен. Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 73,939 мың теңгені құрайды (2018 жылғы 31 желтоқсан: 30,941 мың теңге).

Басшылық таза теңгерімдік құны 162,580,630 мың теңге (2018 жылғы 31 желтоқсан: 124,362,947 мың теңге) автомобильдерді сатып алуға арналған кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны кем дегенде есептік күнгі жағдай бойынша тиісті кредиттердің теңгерімдік құнына тең деп санайды.

(в) Кредит портфелін экономика салалары және географиялық өңірлер бойынша талдау

Кредиттер Қазақстан Республикасының аумағында экономиканың келесі салаларында қызмет атқаратын клиенттерге артықшылықпен берілді:

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер		
Көтерме сауда	47,523,754	60,191,968
Құрылыс	45,470,895	59,530,381
Өнеркәсіптік өндіріс	24,502,011	39,304,594
Бөлшек сауда	24,031,231	19,722,886
Жылжымайтын мүлік	14,214,946	13,643,405
Күмәнді және үмітсіз активтерді сатып алу және басқару	13,679,320	12,574,049
Қаржылық делдалдық	13,166,950	12,977,305
Тоқыма бұйымдарын өндіру	9,963,800	18,224,897
Ауыл шаруашылығы, орман өнеркәсібі және ағаш өңдеу кешені	9,794,615	9,250,756
Тағам өнімдерін өндіру	7,915,754	6,573,773
Қызметтер	2,737,424	4,341,538
Тау-кен өнеркәсібі/металлургия	2,588,993	14,529,289
Көлік	1,814,795	963,015
Жалдау, прокат және лизинг	318,261	81,580
Медициналық қызмет көрсету және әлеуметтік сала	144,340	1,674,721
Электр қуатын өндіру және жеткізу	108,767	111,343
Машина жасау	88,301	105,223
Зерттеу қызметі	13,448	-
Басқалары	523,582	1,062,623
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бөлшек клиенттерге берілген кредиттер		
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар	336,964,227	262,669,640
Автомобиль сатып алуға кредиттер	173,750,608	134,062,916
Ипотекалық кредиттер	12,370,903	11,928,363
Жеке шарттардағы бағдарламалық емес ірі несиелер	7,544,532	14,264,503
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер	4,289,175	4,208,378
	753,520,632	701,997,146
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(110,696,451)	(80,077,020)
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	642,824,181	621,920,126
Әділ құны бойынша есепке алынатын корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер		
Тау-кен өнеркәсібі/металлургия	8,079,667	12,017,505
Әділ құны бойынша есепке алынатын корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	8,079,667	12,017,505
	650,903,848	633,937,631

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің 6 қарыз алушысы немесе кредиттері бойынша қалдықтары меншікті капиталдың 10% асатын өзара байланысты қарыз алушы топтары бар (2018 жылы 31 желтоқсанда: 12). Көрсетілген контрагенттердің кредиттерінің жиынтық көлемі (болжалды кредиттік зияндарға арналған резервті шегергенге дейін) 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 110,865,276 мың теңгені құрады (2018 жылы 31 желтоқсанда: 186,604,440 мың теңге).

(г) Кредиттерді өтеу мерзімдері

Есептік күнгі жағдай бойынша кредит портфелін құрайтын кредиттердің өтеу мерзімі 30 (в)-ескертпеде берілген және есептік күннен бастап кредит шарттары бойынша өтеу күніне дейінгі кезең уақытын білдіреді.

(ғ) Қаржы активтерін аудару

2019 жылы "7-20-25" және «Нарықтық ипотекалық өнім» («Баспана хит») мемлекеттік ипотекалық бағдарламасына қатысу аясында Банк "Баспана Ипотекалық ұйымы" АҚ-на 1,653,303 мың теңге сомасында (2018 жылы: 189,730 мың теңге) ипотекалық кредит берді. Банк активтерді сатып алушыға тәуекелдер мен пайданы бермегенін және тиісінше бақылауды сақтап қалғанын және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте кредиттерді тануды жалғастыратынын нақтылады.

Өзге міндеттемелер құрамына енгізілген жалғаспалы қатысудан шығатын тиісті міндеттеме 1,798,934 мың теңгені (2018 жылы: 189,858 мың теңге) құрайды.

2019 жылы Банк үшінші тараптарға басқа тұтынушылық кредиттерді сатпады (2018 жылы Банк үшінші тараптарға басқа тұтынушылық кредиттерді сатпады).

Банк 2013 жылғы желтоқсан айында және 2014 жылғы маусым айында баланстық құны 3,820,407 мың теңге ипотекалық кредиттер портфелін 3,969,928 мың теңгеге сатты және сатып алушыға, егер кредиттердің мерзімі 60 күннен аса кешіктірілсе кері сатып алу немесе жеке кредиттерді айырбастау кепілдігін берді. Кері сатып алу немесе айырбастау сомасы сату күнгі берілген қаржы активтерінің 20% шектеледі. Пайда немесе зиян және басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылмаған есепте танылған таза пайда аударым күні 149,521 мың теңгені құрады. Банк активтерді сатып алушыға тәуекелдер мен пайдалардың барлығын емес, кейбіреуін берді деп анықтады, сондықтан Банк бақылауды сақтайды және кредиттерді аталған ипотекалық кредиттерге қатысуды жалғастырған дәрежесінде тануды жалғастыра береді.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің берген портфельге қатысуды жалғастыра беруі қаржы жағдайы туралы шоғырландырылмаған есептегі басқа да активтер құрамында (19-ескертпе) 1,429,693 мың теңге (2018 жылы 31 желтоқсанда: 1,571,962 мың теңге) мөлшерінде көрсетіледі, бұл ретте басқа да міндеттемелер құрамына кіргізілген қатысуды жалғастырудағы тиісті міндеттеме 809,164 мың теңге (2018 жылы 31 желтоқсанда: 937,339 мың теңге) (26-ескертпе) құрайды, ал кепілдіктің 149,438 мың теңге (2018 жылы 31 желтоқсанда: 159,521 мың теңге) мөлшеріндегі әділ құны басқа міндеттемелер құрамында танылған. Осы активке сондай-ақ 960,942 мың теңге (2018 жылы 31 желтоқсанда: 1,029,126 мың теңге) мөлшердегі пайыздық стрип бойынша дебиторлық берешек жатады, ол қарызды сатып алушыдан сыйақының бір бөлігін алудан сатылған портфель бойынша ипотекалық қарыздарды алу құқығын білдіреді. Банк сатылған портфельден ипотекалық қарыздардың ай сайынғы негізде жылдық 1.7% алуға құқылы.

16 Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын инвестициялар

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Банктің меншігінде болып табылатындар		
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің мемлекеттік қазынашылық облигациялары	13,749,670	15,941,433
ҚРҰБ дисконттық ноталары	9,523,175	92,904,717
Корпоративтік облигациялар «BB-»-дан «BB+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	5,565,573	5,628,918
	28,838,418	114,475,068
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(24,578)	(20,756)
Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	28,813,840	114,454,312

Кредит рейтингілері «Fitch» рейтингілік агенттігінің стандарттарына сәйкес немесе басқа халықаралық рейтингілік агенттіктерінің осыған ұқсас стандарттарына сәйкес ұсынылған.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы және 2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша ескерілетін барлық инвестициялар 1-сатыға жатады.

2019 жылғы және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚРҰБ дисконттық ноталардың немесе облигациялардың мерзімі кешіктірілмеген немесе құнсызданбаған.

17 Еншілес кәсіпорындарға инвестициялар

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің нақты шығындар бойынша ескерілетін үш еншілес кәсіпорны бар (2018 жылғы 31 желтоқсанда: үш еншілес кәсіпорын)

Атауы	Тіркелген елі	Қызметі	Меншік	Баланстық	Меншік	Баланстық
			үлесі, %	құны мың	үлесі, %	құны мың
			2019 жылғы	2019 жылғы	2018 жылғы	2018 жылғы
			31 желтоқсан	31 желтоқсан	31 желтоқсан	31 желтоқсан
«Еуразиялық банк» ЖАҚ, Мәскеу	Ресей Федерациясы	Банк қызметі	99.99	7,097,853	99.99	-
«Еуразиялық жоба 1» ЖШС, Алматы	Қазақстан Республикасы	Күмәнді және үмітсіз активтерді сатып алу және басқару	100.00	1,499,170	100.00	1,221,599
«Еуразиялық жоба 2» ЖШС, Алматы	Қазақстан Республикасы	Күмәнді және үмітсіз активтерді сатып алу және басқару	100.00	24,000	100.00	4,000
				8,621,023		8,323,452
Құнсыздануға арналған резерв				(3,504,487)		-
				5,116,536		8,323,452

2010 жылғы 1 сәуірде Банк "Тройка Диалог Банкі" ААҚ ресей банкіндегі 99.99% мөлшеріндегі үлесін үшінші тараптан 22,075 мың АҚШ доллары және 150 мың рубль мөлшерінде жалпы өтеу үшін сатып алды, есеп айырысу ақша қаражатымен жүргізілді. Банктің жалғыз акционері 0.09 АҚШ долларына 0.01% мөлшерінде қалған үлесті сатып алды.

"Тройка Диалог" Банкі " ААҚ сатып алғаннан кейін "Еуразиялық банк" ААҚ болып өзгертілді. 2014 жылғы 28 қарашада Банк Акционерлерінің кезектен тыс жалпы жиналысы ашық акционерлік қоғамнан жария акционерлік қоғам атауын өзгерту туралы шешім қабылдады.

2017 жылғы 21 тамызда Банктің еншілес кәсіпорындары "Еуразиялық жоба 1" ЖШС және "Еуразиялық жоба 2" ЖШС тіркелді. Осы кәсіпорындардың негізгі қызметі Банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алу және басқару болып табылады.

18 Негізгі қаражат және материалдық емес активтер және Пайдалану құқығы нысанындағы активтер

	Жер телімдері мен ғимараттар	Компьютер-лер және банк жабдықтары	Көлік құралдары	Офистік жиһаз	Аяқталмаған құрылыс және орнатылатын жабдықтар	Жалдамалы жылжы-майтын мүлікті жақсарту	Сауда белгісі	Бағдарлама-лық қамтамасыз ету және басқа материалдық емес активтер	Барлығы
мың теңге									
Нақты құны									
2019 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	11,830,093	14,696,752	641,897	811,140	461	787,305	1,075,716	15,184,771	45,028,135
Түсімдер	-	1,115,150	-	44,799	-	-	-	1,223,108	2,383,057
Шығулар	-	(282,296)	(65,443)	(14,646)	-	-	-	(22,707)	(385,092)
2019 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	11,830,093	15,529,606	576,454	841,293	461	787,305	1,075,716	16,385,172	47,026,100
Тозу және амортизация									
2019 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	(2,126,624)	(11,343,605)	(522,019)	(514,437)	-	(714,136)	(731,157)	(8,948,210)	(24,900,188)
Жыл ішіндегі тозу және амортизация	(150,078)	(1,338,846)	(50,624)	(74,570)	-	(62,942)	(103,416)	(1,361,386)	(3,141,862)
Шығулар	-	276,776	45,759	14,002	-	-	-	371	336,908
2019 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	(2,276,702)	(12,405,675)	(526,884)	(575,005)	-	(777,078)	(834,573)	(10,309,225)	(27,705,142)
Баланстық құны									
2019 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	9,553,391	3,123,931	49,570	266,288	461	10,227	241,143	6,075,947	19,320,958

мың теңге	Жер телімдері мен ғимараттар	Компьютер-лер және банк жабдықтары	Көлік құралдары	Офистік жиһаз	Аяқталмаған құрылыс және орнатылатын жабдықтар	Жалдамалы жылжымайтын мүлікті жақсарту	Сауда белгісі	Бағдарлама-лық қамтамасыз ету және басқа материалдық емес активтер	Барлығы
Нақты құны									
2018 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	11,855,969	14,270,800	721,920	812,610	6,198	775,130	1,075,716	14,020,552	43,538,895
Түсімдер	-	802,869	-	25,594	-	12,175	-	1,206,131	2,046,769
Аударымдар	-	457	(457)	-	-	-	-	-	-
Шығулар	(25,876)	(377,374)	(79,566)	(27,064)	(5,737)	-	-	(41,912)	(557,529)
2018 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	11,830,093	14,696,752	641,897	811,140	461	787,305	1,075,716	15,184,771	45,028,135
Тозу және амортизация									
2018 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	(1,983,783)	(10,162,852)	(512,904)	(462,386)	-	(571,157)	(662,216)	(7,551,323)	(21,906,621)
Жыл ішіндегі тозу және амортизация	(150,239)	(1,552,708)	(78,388)	(76,705)	-	(142,979)	(68,941)	(1,403,472)	(3,473,432)
Шығулар	7,398	371,955	69,273	24,654	-	-	-	6,585	479,865
2018 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	(2,126,624)	(11,343,605)	(522,019)	(514,437)	-	(714,136)	(731,157)	(8,948,210)	(24,900,188)
Баланстық құны									
2018 жылы 31 желтоқсанда	9,703,469	3,353,147	119,878	296,703	461	73,169	344,559	6,236,561	20,127,947

Негізгі қаражаттар объектілерді сатып алумен немесе құрылысымен байланысты қарыздар бойынша капиталдандырылған шығыстар 2019 және 2018 жылы болған жоқ.

	2019 ж. мың теңге
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	
Нақты құны	
ХКЕС (IFRS) 16 (3-ескертпе) қолданудың әсері	3,497,699
2019 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	3,497,699
Түсімдер	779,616
Шығулар	(283,433)
2019 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	3,993,882
Тозу және амортизация	
2019 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	-
Жыл ішіндегі тозу және амортизация	(1,292,705)
Шығулар	283,405
2019 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	(1,009,300)
Баланстық құны	
2019 жылғы 31 желтоқсанда	2,984,582

19 Басқа да активтер

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Пластикалық карталары бойынша есеп айырысулар	7,596,254	4,121,031
Қарыз операциялары бойынша дебиторлар	5,497,027	6,272,463
Берілген активтерге жалғасты қатысудан актив (15 (ғ)- ескертпе)	1,429,693	1,571,962
Бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушыларымен есеп айырысулар	1,360,566	3,599,533
Есептелген комиссиялық кірістер	1,126,871	430,544
Кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша дебиторлар	1,115,462	-
Басқалары	5,974,242	4,094,193
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(9,637,080)	(7,928,654)
Басқа қаржылық активтердің барлығы	14,463,035	12,161,072
Балансқа қабылданған кепіл мүлкі	-	2,094,162
Алдын ала төлемдер	790,071	673,519
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	735,020	
Табыс салығынан басқа салықтар бойынша алдын ала төлем	877,402	537,139
Күрделі шығындар бойынша алғы төлемдер (аванс)	446,050	257,935
Шикізат және материалдар	242,320	182,140
Асыл металдар	18,123	24,026
Басқа қаржылық емес активтердің барлығы	3,108,986	3,768,921
Басқа да активтердің барлығы	17,572,021	15,929,993

Қарыз операциялары бойынша дебиторлар көбінесе 3,637,295 мың теңге мөлшерінде берілген қарыздар бойынша талап ету құқықтарын беру бойынша дебиторлық берешекпен ұсынылған (2018 жылғы 31 желтоқсанда: 3,637,295 теңге). 2018 жылғы және 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк құнсыздануға арналған резервті талаптардың осы құқықтарының толық мөлшерінде таныды.

Қатысуды жалғастырудан түскен 1,429,693 мың теңге сомасындағы актив (2018 жылы 31 желтоқсанда: 1,571,962 мың теңге) 2014 жылғы маусымда мен 2013 жылғы желтоқсанда ипотекалық компанияның кредиттерін сату нәтижесінде пайда болды.

Құнсыздануға арналған резервтің өзгерісін талдау

2019 және 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы құнсыздануға арналған резервтің өзгерісі келесі түрде көрсетілуі мүмкін:

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша құнсыздануға арналған резервтің көлемі	7,928,654	7,702,283
Құнсыздануға арналған резервтің таза құрылуы / (азаюы)	1,158,327	(1,780,441)
Берешекті есептен шығару	(214,822)	(270,057)
Бұрын есептен шығарылған берешектерді қайта қалпына келтіру	724,855	2,067,910
Бағамдық айырманың әсері	40,066	208,959
Жыл соңындағы жағдай бойынша құнсыздануға арналған резервтің көлемі	9,637,080	7,928,654

2018 жылы 2,735,486 мың теңге мөлшеріндегі өзге активтер бойынша құнсыздануға резервті қалпына келтіру дебиторлық берешекті несиелік берешекке қайта сыныптаумен байланысты болды. Пайда болған несиелік берешек сомасына Банк 100% резерв қалыптастырды.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да активтер құрамына 115,381 мың теңге сомасындағы мерзімі кешіктірілген дебиторлық берешек (2018 жылы 31 желтоқсанда: 71,655 мың теңге) кіреді, оның ішіндегі 89,376 мың теңге мөлшеріндегі дебиторлық берешек 90 күннен аса, бірақ бір жылдан кем мерзімге кешіктірілген (2018 жылы 31 желтоқсанда: 14,103 мың теңге) және 16,495 мың теңге бір жылдан аса мерзімге кешіктірілген болып табылады (2018 жылы 31 желтоқсанда: 46,459 мың теңге).

20 Банктердің шоттары мен депозиттері

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Мерзімді депозиттер	57,389	38,420
«Востро» түріндегі шоттар	1,324,262	482,558
	1,381,651	520,978

21 «Репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек**Кепілге салынған бағалы қағаздар**

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша "репо" мәмілелері бойынша кредиторлық берешек болған жоқ (2018 жылғы 31 желтоқсан: 79,882,889 мың теңге). РЕПО келісімдері бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген активтердің әділ құны 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 82,370,583 мың теңгені құрайды.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша "репо" мәмілелері бойынша қамтамасыз ету ретінде салынған бағалы қағаздар болған жоқ (2018 жылғы 31 желтоқсан: Банктің "репо" мәмілелері бойынша қамтамасыз ету ретінде салынған бағалы қағаздары болған) (13-ескертпе және 16-ескертпе).

22 Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Ағымдағы шоттар мен талап етілгенге дейінгі депозиттер		
- Бөлшек клиенттер	61,364,944	41,428,671
- Корпоративтік клиенттер	99,170,535	59,992,272
Мерзімді депозиттер		
- Бөлшек клиенттер	372,932,395	363,989,074
- Корпоративтік клиенттер	262,144,848	293,814,130
	795,612,722	759,224,147

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк клиенттерінің жалпы сомасы 4,981,262 мың теңге болатын (2018 жылғы 31 желтоқсан: 5,180,402 мың теңге) ағымдағы шоттары мен депозиттері Банк берген кредиттер мен танылмаған кредиттік құралдар бойынша міндеттемелерді орындаудың қамтамасыз етуі болып табылады.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің шоттары мен депозиттері бойынша қалдықтары меншікті капиталдың 10% астамын құрайтын 5 клиенті бар (2018 жылы 31 желтоқсанда: 8 клиент). Көрсетілген клиенттердің шоттары мен депозиттері бойынша қалдықтарының жиынтық көлемі 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 146,129,949 мың теңгені құрайды (2018 жылы 31 желтоқсанда: 186,759,673 мың теңге).

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жалпы сомасы 9,523,118 мың теңге болатын бөлшек клиенттердің ағымдағы шоттары мен талап етілгенге дейінгі депозиттері (2018 жылғы 31 желтоқсан: 6,606,654 мың теңге) кредиттер бойынша алдын ала төлем болып табылады. Кредиттер бойынша алдын ала төлемдер бөлшек қарыз алушылар мерзімінен бұрын жүзеге асырған төлемдерді білдіреді. Бұл төлемдер кезекті жарнаны төлеу басталған күнгі кредит қалдығы есебінен есептеледі.

23 Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Номиналды құны	32,230,319	44,339,619
Дисконт	(657,127)	(1,504,337)
Есептелген сыйақы	470,573	876,300
	32,043,765	43,711,582

2019 жылғы және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша облигациялық шығарылымдар туралы ақпарат төменде берілген:

	Шығарылымның бірінші орналастыру күні	Өтеу күні	Купон мөлшер-лемесі	Тиімді сыйақы мөлшер-лемесі	Баланстық құны	
					2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Он бесінші эмиссия облигациялары	2017 жылғы 6 қыркүйек	2020 жылғы 14 мамыр	8.50%	13.16%	12,185,446	11,694,265
Бесінші эмиссия облигациялары	2008 жылғы 24 қазан	2023 жылғы 1 қыркүйек	инфляция +1%	7.79%	7,936,268	7,870,048
Он алтыншы эмиссия облигациялары	2018 жылғы 17 қазан	2020 жылғы 17 қазан	11.00%	12.01%	2,891,245	22,634,074
Он сегізінші эмиссия облигациялары	2019 жылғы 15 тамыз	2026 жылғы 15 тамыз	10.95%	10.96%	2,082,238	-
Депозиттік сертификаттар	2019 жылғы 18 шілде	2020 жылғы 18 шілде	8.00%	8.00%	6,948,568	-
Жетінші эмиссия облигациялары	2010 жылғы 23 қараша	2019 жылғы 21 қаңтар	инфляция +1%	10.86%	-	1,513,195
					32,043,765	43,711,582

24 Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Номиналды құны	167,469,550	177,464,550
Дисконт	(105,537,991)	(108,259,533)
Есептелген сыйақы	1,505,698	1,530,181
	63,437,257	70,735,198

2019 жылғы және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздарға Банктің қамтамасыз етілмеген міндеттемелері кіреді. Банкрот болған жағдайда, реттелген борыштық бағалы қағаздар Банк өзінің барлық өзге міндеттемелерін толық өтегеннен кейін өтеледі.

2019 жылғы және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша реттелген борыштық бағалы қағаздар эмиссиялары бойынша ақпарат төменде берілген:

	Шығары- лымды тіркеу күні	Өтеу күні	Купон мөлшер- лемесі	Тиімді сыйақы мөлшер- лемесі	Баланстық құны	
					2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Он жетінші эмиссия облигациялары	2017 жылғы 18 қазан	2032 жылғы 18 қазан	4.00%	18.00%	48,402,166	46,268,702
Сегізінші эмиссия облигациялары	2009 жылғы 21 тамыз	2023 жылғы 15 қазан	инфля- ция +1%	11.74%	12,795,534	12,345,790
Он үшінші эмиссия облигациялары	2016 жылғы 25 тамыз	2024 жылғы 10 қаңтар	9.00%	13.81%	2,239,557	2,176,172
Он бірінші эмиссия облигациялары	2013 жылғы 14 маусым	2019 жылғы 26 желтоқсан	8.00%	8.64%	-	9,944,534
					63,437,257	70,735,198

Инфляция деңгейі бойынша купондық төлемдермен индекстелген кірістірілген туынды құралдары негізгі борыштық құралдармен тығыз байланысқан ретінде қарастырылады, себебі инфляция индексі әдетте, осы мақсатта теңгені борыштық жүктемесіз экономикалық ортада қолданылады.

Банк секторының қаржылық тұрақтылығын арттыру бағдарламасына қатысу

ҚРҰБ 2017 жылғы 27 қыркүйектегі № 183 қаулысымен Банктің Қазақстан Республикасының банк секторының қаржылық тұрақтылығын арттыру бағдарламасына («Бағдарлама») қатысуы мақұлданды.

Бағдарлама шарттарына сәйкес Банк Шығарылым проспектісінде көзделген шарттарға сәйкес Банктің жай акцияларына айырбасталатын Банктің атаулы купондық реттелген облигацияларын ("Облигациялар") шығару арқылы ҚРҰБ еншілес ұйымы "Қазақстанның орнықтылық қоры" АҚ-тан ақша қаражатын алды.

Банк өз қызметінде Облигацияларды орналастыру күнінен бастап 5 жыл ішінде қолданылатын мынадай шектеулерді (ковенанттарды) қабылдайды, олардың кез келгенін бұзу Облигацияларды ұстаушылардың Облигацияларды Банктің жай акцияларына айырбастау құқығын іске асыруға әкеп соғады:

- Банк Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктері үшін уәкілетті орган белгілеген меншікті капиталдың жеткіліктілік коэффициенттерін орындауға міндеттенеді;
- Банк активтерін шығару бойынша Банк іс-әрекеттер жасамауға міндеттенеді; бұл ретте, активтерді шығару ретінде қарастырылатын жағдайлардың тізімі Облигацияларды Шығару проспектісінде келтірілген.

Осы Бағдарламаға қатысу аясында, 2017 жылғы 18 қазанда Банк "Қазақстан қор биржасы" АҚ-қа 15 жыл айналыс мерзімімен және жылдық 4.00% купон мөлшерлемесімен 150,000,000 мың теңге сомаға Облигацияларды орналастырды. Облигациялардың бастапқы мойындау сәтінде пайда мен шығындар туралы шоғырландырылмаған есепте кіріс түрінде танылған 18.00% нарықтық ставканы пайдаланған кезде облигацияларды дисконттау нәтижесі 106,961,607 мың теңгені құрайды.

25 Басқа да тартылған қаражат

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Мемлекеттік қаржы институттарынан алған кредиттер	32,832,053	34,553,910
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінен алған кредиттер	739,327	925,810
	33,571,380	35,479,720

Бұдан әрі 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қарыздар бойынша өтеу талаптары мен төлем кестелері берілген:

	Валютасы	Орташа сыйақы мөлшерлемесі	Өтеу жылы	Баланстық құны мың теңге
«Даму» шағын кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ	Тенге	1.00-8.50%	2020-2035	18,449,081
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ	Тенге	1.00-2.00%	2034-2037	13,047,639
«ҚазАгро» Ұлттық басқарушы холдингі АҚ	Тенге	3.00%	2020-2021	1,335,333
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігі	Тенге	Ставка рефинансирова- ния НБРК	2023	405,527
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігі	Долл. США	Либор +1%	2023	333,800
				33,571,380

Бұдан әрі 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қарыздар бойынша өтеу талаптары мен төлем кестелері берілген:

	Валютасы	Орташа сыйақы мөлшерлемесі	Өтеу жылы	Баланстық құны мың теңге
«Даму» шағын кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ	Тенге	1.00-8.50%	2019-2035	20,106,061
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ	Тенге	1.00-2.00%	2034-2037	11,475,590
«ҚазАгро» Ұлттық басқарушы холдингі АҚ	Тенге	3.00%	2020-2021	2,852,988
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігі	Тенге	Ставка рефинансирова- ния НБРК	2023	506,908
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігі	Долл. США	Либор +1%	2023	418,902
«Аграрлық Несие Корпорациясы» АҚ	Тенге	10.00%	2019	119,271
				35,479,720

«ҚазАгро» Ұлттық басқарушы холдингі» АҚ-тан («ҚазАгро») алынған, тартылған қаражат агроөнеркәсіптік кешен субъектілерін қаржылық сауықтандыру бағдарламасы жөніндегі ҚазАгро қағидаларына сәйкес. «Аграрлық Кредит Корпорациясы» АҚ-тан («АКК» АҚ) алынған, тартылған қаражат агроөнеркәсіптік кешен субъектілерін қаржыландыру бағдарламасы бойынша алынды. «ДАМУ» КДҚ» АҚ пен «БРК» АҚ-тан алынған, тартылған кредиттер өнеркәсіптің белгілі салаларында қызметін жүзеге асыратын корпоративтік, шағын және орта бизнес («ШОБ») кәсіпорындарын қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламасына («Бағдарлама») сәйкес алынды.

ҚазАгро мен Банк арасындағы кредиттік келісімдерге сәйкес Банк қызметін ауыл шаруашылығында жүзеге асыратын компанияларға олардың қаржылық сауығуына қолдау көрсету мақсатында кредиттер берілуі үшін жауапкершілікте болады. «АКК» АҚ және Банк арасындағы кредиттік келісімдерге сәйкес Банк қызметін ауыл шаруашылығында жүзеге асыратын компанияларға кредиттер берілуі үшін жауапкершілікте болады. «ДАМУ» КДҚ» АҚ-пен және «БРК» АҚ-пен жасалған қарыз шарттарына сәйкес Банк Бағдарламаға қатысуға құқығы бар корпоративтік қарыз алушылар мен ШОБ-қа 10 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен жылдық 6.00% мөлшерлемесі бойынша кредиттер беру міндеттемесін қабылдайды. Банктің басшылығы ҚазАгро, «АКК» АҚ, «ДАМУ» КДҚ» АҚ және «БРК» АҚ берген кредиттер өзіндік ерекше сипатына байланысты белгілі салаларда қызметін жүзеге асыратын субъектілерді қолдау үшін мемлекеттік компаниялар ұсынатын кредит беру нарығында жеке сегментті білдіреді. Нәтижесінде ҚазАгро, «АКК» АҚ, «ДАМУ» КДҚ» АҚ және «БРК» АҚ-тан кредит кәдуілгі мәміле аясында алынды, бұл ретте кредит аясында алынған сома бастапқы мойындау кезінде кредиттің әділ құнын білдіреді.

Банк жоғарыда ұсынылған қаражатты тарту шарттарының талаптарын орындау бойынша белгілі бір міндеттемелерді сақтауға міндетті. Банк 2019 және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы міндеттемелердің қандай да бір бөлігін бұзған жоқ.

Қаржылық қызметтен туындайтын міндеттемелер мен ақша ағындарының өзгерістерін салыстыру

	Міндеттемелер				Барлығы
	Басқа да тартылған қаражат	Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	Жалдау бойынша міндеттемелер	
мың теңге					
2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	35,479,720	70,735,198	43,711,582	-	149,926,500
ХКЕС (IFRS) 16-ға көшу	-	-	-	3,497,699	3,497,699
2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық (қайта есептелген)	35,479,720	70,735,198	43,711,582	3,497,699	153,424,199
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағымына байланысты өзгерістер					
Басқа да тартылған қаражаттан түскен түсім	2,000,000	-	-	-	2,000,000
Басқа да тартылған қаражатты өтеу	(3,877,500)	-	-	-	(3,877,500)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздардан түскен түсім	-	-	8,859,480	-	8,859,480
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздарды өтеу	-	(9,995,000)	-	-	(9,995,000)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздарды өтеу/ өтеуін төлеп алу	-	-	(20,941,044)	-	(20,941,044)
Жалдау шарттары бойынша төлемдер	-	-	-	(1,100,115)	(1,100,115)
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағымына байланысты өзгерістер	(1,877,500)	(9,995,000)	(12,081,564)	(1,100,115)	(25,054,179)
Шетел валютасының айырбастау бағамының өзгеруінің әсері	(1,369)	-	-	-	(1,369)
Басқа да өзгерістер					
Пайыздық шығыс	1,296,171	10,754,453	3,710,176	331,553	16,092,353
Төленген пайыздар	(1,325,642)	(8,057,394)	(3,296,429)	(330,943)	(13,010,408)
Жалдау бойынша міндеттемелерді тану	-	-	-	779,738	779,738
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық	33,571,380	63,437,257	32,043,765	3,177,932	132,230,334

	Міндеттемелер			Барлығы
	Басқа да тартылған қаражат	Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	
мың теңге				
2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	37,994,781	67,955,179	20,598,790	126,548,750
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағымына байланысты өзгерістер				
Басқа да тартылған қаражаттан түскен түсім	10,368,580	-	-	10,368,580
Басқа да тартылған қаражатты өтеу	(13,225,081)	-	-	(13,225,081)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздардан түскен түсімдер	-	-	22,156,342	22,156,342
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағымына байланысты өзгерістердің барлығы	(2,856,501)	-	22,156,342	19,299,841
Шетел валютасының айырбастау бағамының өзгеруінің әсері	369,595	-	-	369,595
Басқа да өзгерістер				
Пайыздық шығыс	1,472,944	10,517,107	2,832,518	14,822,569
Төленген пайыздар	(1,501,099)	(7,737,088)	(1,876,068)	(11,114,255)
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық	35,479,720	70,735,198	43,711,582	149,926,500

26 Басқа да міндеттемелер

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Төлем карталары бойынша есеп айырысулар	5,889,865	2,974,714
Жалғасып жатқан қатысудан міндеттеме (15 (ғ)-ескертпе)	2,608,098	1,127,197
Қайта берілген талап ету құқықтары бойынша кредиторлық берешек	1,268,302	1,269,644
Кредит беру операциялары бойынша қарыз алушылар алдындағы кредиторлық берешек	937,992	1,934,676
Есептелген әкімшілік шығыстар	797,646	709,260
Шығарылған электронды ақша бойынша міндеттемелер	710,188	1,164,700
Сақтандыру компаниялары алдындағы берешек	417,783	355,738
Күрделі шығындар бойынша кредиторлық берешек	79,121	-
Басқа да қаржылық міндеттемелер	3,104,176	1,399,576
Басқа да қаржылық міндеттемелердің барлығы	15,813,171	10,935,505
Қызметкерлер алдындағы кредиторлық берешек	1,022,339	1,325,977
Демалыстар бойынша резерв	747,416	583,332
Алдағы кезеңдердің кірістері	362,755	289,117
Төленуі тиіс басқа да салықтар	334,314	146,770
Шартты міндеттемелер бойынша зияндарға арналған бағалау резерві	65,550	1,034,085
Басқа қаржылық емес міндеттемелер	101,684	12,919
Басқа да қаржылық емес міндеттемелердің барлығы	2,634,058	3,392,200
Басқа да міндеттемелердің барлығы	18,447,229	14,327,705

27 Акционерлік капитал

(а) Шығарылған акционерлік капитал және эмиссиялық кіріс

Банктің тіркелген акционерлік капиталы 2,034,807,500 кәдімгі акциядан (2018 жылғы 31 желтоқсан: 2,034,807,500 кәдімгі акциядан) және 3,000,000 сатып алуға жатпайтын шоғырландырымалы артықшылықты акциялардан (2018 жыл: 3,000,000 артықшылықты акциялардан) тұрады.

2019 жылы акциялар шығарылмады (2018 жылы: акциялар шығарылған жоқ).

31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығарылмаған және айналымдағы акционерлік капитал толық төленген келесі кәдімгі акциялардан тұрады:

	2019 ж. Акциялардың саны	2018 ж. Акциялардың саны
955.98 теңгеде шығарылғандар	8,368,300	8,368,300
1,523.90 теңгеде шығарылғандар	2,631,500	2,631,500
1,092.00 теңгеде шығарылғандар	2,930,452	2,930,452
6,532.60 теңгеде шығарылғандар	6,417,823	6,417,823
Шығарылған және айналымдағы акциялардың барлығы	20,348,075	20,348,075

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің жарғылық капиталы 57,135,194 мың теңгені (2018 жылғы желтоқсан: 57,135,194 мың теңге) құрады.

Кәдімгі акциялардың иелері жариялануына қарай дивидендтер алуға құқылы, сондай-ақ Банк акционерлерінің жылдық және жалпы жиналыстарында акцияға бір дауыс беру құқығына ие.

(ә) Дивидендтер

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Банк акционерлерінің банк резервтерін бөлу құқығы пруденциялық нормативтердің деңгейімен, сондай-ақ ХҚЕС сәйкес дайындалған Банктің шоғырландырылмаған қаржылық есептілігінде көрсетілген бөлінбеген пайда шамасымен немесе жинақталған зиян болған жағдайда, егер таза табысты бөлу Банктің төлем қабілетсіздігіне немесе дәрменсіздігіне әкеп соқпаса немесе егер банктің меншікті капиталының мөлшері банктің меншікті капиталының мөлшерін бөлу нәтижесінде теріс болса, ағымдағы жылғы таза пайда сомасымен шектеледі.

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде дивидендтер жарияланбады және төленбеді (2018 жылы: дивидендтер жарияланбады және төленбеді).

(б) Акцияның баланстық құны

Қазақстан Қор биржасының листинг ережелеріне сәйкес Банк шоғырландырылмаған қаржылық есептілікте кәдімгі акцияның баланстық құнының көлемін көрсетуі тиіс.

Кәдімгі акцияның баланстық құны материалдық емес активтерін шегеріп, таза активтерді айналымдағы кәдімгі акциялардың санына бөлу арқылы есептеледі. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша акцияның баланстық құны 4,489.63 теңгені құрады (2018 жылы 31 желтоқсанда: 4,302.96 теңге).

(в) Резервтердің сипаты мен мақсаты

Жалпы банктік тәуекелдерді жабуға резервтер

2013 жылға дейін, Қазақстан Республикасының қаржылық нарығын және қаржылық ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігінің («ҚҚА») «Екінші деңгейлі банктерде резервтік капиталдың минималдық мөлшерін белгілеу туралы» №196 қаулысына (2013 жылы күшін жойды) 2011 жылғы 31 қаңтарда енгізілген түзетулерге сәйкес, Банк бөлінбеген пайдадағы соманы бөлінбейтін (бөлінуге жатпайтын) резерв құрамына аудару арқылы резервтік капитал құруы тиіс еді.

2013 жылдан бастап осы резервті қалыптастыруды Банк басшылығы дербес айқындайды. 2019 жылғы 31 желтоқсанда және 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде жалпы банктік тәуекелдердің орнын толтыру резервіне аударымдар жүзеге асырылмады.

Динамикалық резерв

ҚРҰБ Басқармасының 2013 жылғы 27 мамырдағы № 137 "Екінші деңгейдегі банктердің динамикалық резервті қалыптастыру қағидаларын бекіту және динамикалық резервтің ең аз мөлшерін, күтілетін шығындардың мөлшерін белгілеу туралы" Қаулысына сәйкес, Банк қаулыда көрсетілген формуланы пайдалана отырып есептелген динамикалық резервті қалыптастырды. Қаулыға сәйкес резервтің мәні нөлден аз болмауы тиіс және резервтерді қалпына келтіруден түскен кірісті шегере отырып, ХҚЕС-ке сәйкес есепті тоқсандық кезең ішінде танылған құнсызданудан салық мақсаттары үшін шегерілетін шығындар бойынша күтілетін шығындардың сомасы мен нақты есептеу сомасы арасындағы айырма ретінде есептеледі. Күтілетін шығындар белгілі бір коэффициенттерге көбейтілген есепті тоқсан ішінде клиенттерге берілген кредиттер көлемінің ұлғаюы негізінде бағаланды. Қаулы 2013 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енді.

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банкке қойылатын бөлінбейтін динамикалық резервке қатысты талап 7,594,546 мың теңгені құрайды. 2018 жылы Банк осы резервті ҚР 2017 жылғы 25 желтоқсандағы №122-VI Заңына сәйкес таратты.

28 Акцияға пайда

Акцияға пайданы есептеу шоғырландырылмаған таза пайданың шамасына және айналымдағы кәдімгі акциялардың орташа өлшенген санына негізделеді және бұдан әрі көрсетілгендей жүзеге асырылады. Банктің әлеуетті ажыратылған кәдімгі акциялары жоқ.

	2019 жыл мың теңге	2018 жыл мың теңге
Таза пайда	4,492,113	9,141,462
Кәдімгі акциялардың орташа өлшенген саны	20,348,075	20,348,075
Акцияға базалық пайда (теңге)	220.76	449.25

29 Сегменттер бойынша талдау

Банк, бұдан әрі сипатталғандай, Банктің негізгі шаруашылық бөлімшелері болып табылатын бес есептік сегменттен тұрады. Көрсетілген негізгі шаруашылық бөлімшелері әр түрлі өнімдер мен қызметтерді ұсынады және түрлі технологиялар мен нарықтық стратегияларды қолдануды қажет ететіндіктен жеке-жеке басқарылады. Операциялық шешімдерді қабылдауға жауапты тұлға, атап айтқанда Басқарма төрағасы басшылықтың әрбір негізгі шаруашылық бойынша ішкі есептерін тоқсанына кем дегенде бір рет қарастырады. Бұдан әрі қарай есеп берілетін әрбір сегмент операцияларының қысқаша сипаттамасы берілген.

- Корпоративтік банктік қызмет көрсету – кредит беру, депозиттер тарту және корпоративтік клиенттермен жүргізілетін басқа да операциялар жатады;
- Бөлшек банктік қызмет көрсету – кредит беру, депозиттер тарту және жеке клиенттермен жүргізілетін басқа да операциялар жатады;
- Активтерді және міндеттемелерді басқару – өтімді активтердің портфелін жүргізу (ақша қаражаты, ҚРҰБ, РФОБ-ғы және басқа банктердегі «Ностро» шоттары, банкаралық қаржыландырулар (мерзімі 1 айға дейін), өтімді активтерге инвестициялар және облигация эмиссияларын басқару жатады;
- Шағын және орта кәсіпорындарға банктік қызмет көрсету – кредит беру, депозиттер тарту және шағын және орта кәсіпорындармен жүргізілетін басқа да операциялар жатады;

- Қазынашылық – Банкті нарықтық тәуекелдерді өтімді бағалы қағаздарға инвестицияларды (корпоративтік облигациялар) хеджирлеу мақсатында банкаралық алыс-беріс (алып пайдалану) және туынды қаржы құралдарын пайдалану арқылы қаржыландыру жатады.

Әрбір есептік сегменттің қызметінің нәтижелеріне қатысты ақпарат бұдан әрі келтіріледі. Сегмент қызметінің нәтижелері Басқарма төрағасы қарайтын, басшылықтың ішкі есептеріне кіргізген бойда табыс салығын шегерілгеннен кейін сегменттің алған пайдасы негізінде бағаланады. Сегмент алған пайда оның қызметінің нәтижелерін бағалау үшін қолданылады, басшылықтың пікірі бойынша бұл ақпарат экономиканың сол салаларында қызмет атқаратын басқа кәсіпорындармен салыстырғанда белгілі сегменттердің қызметінің нәтижелерін бағалау кезінде барынша өзекті болып табылады. Сегменттер арасындағы операцияларда баға жасау тараптардың тәуелсіздігі талаптарында жүзеге асырылады.

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
АКТИВТЕР		
Бөлшек банктік қызмет көрсету	464,996,472	370,899,984
Активтерді және міндеттемелерді басқару	340,396,222	405,511,706
Корпоративтік банктік қызмет көрсету	182,271,232	254,595,426
Қазынашылық	19,453,332	33,407,611
Шағын және орта кәсіпорындарға банктік қызмет көрсету	17,224,607	18,131,947
Бөлінбеген активтер	39,179,065	33,464,294
Активтердің барлығы	1,063,520,930	1,116,010,968

МІНДЕТТЕМЕЛЕР		
Бөлшек банктік қызмет көрсету	432,635,050	398,180,448
Корпоративтік банктік қызмет көрсету	276,250,956	309,044,000
Шағын және орта кәсіпорындарға банктік қызмет көрсету	117,762,249	80,346,322
Активтерді және міндеттемелерді басқару	87,812,737	194,850,647
Қазынашылық	2,032,814	526,443
Бөлінбеген міндеттемелер	45,571,138	38,552,980
Міндеттемелердің барлығы	962,064,944	1,021,500,840

Жалпы активтер мен есепті сегменттердің міндеттемелері арасындағы салыстырып тексеру келесі түрде берілуі мүмкін:

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Есептік сегменттердің жалпы активтері	1,063,520,930	1,116,010,968
Шетел валютасын сатып алу-сату шарттарының толық сомасын көрсету	(7,499,288)	(13,389,043)
Басқа түзетулер	(4,826,112)	(729,078)
Активтердің барлығы	1,051,195,530	1,101,892,847

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Есептік сегменттердің жалпы міндеттемелері	962,064,944	1,021,500,840
Шетел валютасын сатып алу-сату шарттарының толық сомасын көрсету	(7,499,288)	(13,389,043)
Басқа түзетулер	(1,042,594)	(357,018)
Міндеттемелердің барлығы	953,523,062	1,007,754,779

2019 жылы 31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы негізгі есептік сегменттер бойынша ақпарат келесі түрде берілуі мүмкін:

мың теңге	Шағын және орта			Қазынашылық	Активтерді және міндеттемелерді басқару	Бөлінбеген активтер мен міндеттемелер	Барлығы
	Корпоративтік банктік қызмет көрсету	кәсіпорындорға банктік қызмет көрсету	Бөлшек банктік қызмет көрсету				
Пайыздық кірістер	17,404,676	1,730,946	96,669,900	385,928	16,030,186	-	132,221,636
Комиссиялық кірістер	1,474,122	1,929,451	33,027,866	96,681	240	-	36,528,360
Бағалы қағаздармен жасалатын операциялардан, дилингтік операциялардан және бағамдық айырмалардан таза пайда / (зиян)	1,015,526	875,712	881,118	2,664,570	(2,338,821)	-	3,098,105
Басқа кірістер	-	-	32,599	-	-	55,656	88,255
Қорларға трансферттік бағаның құрылуы	19,160,053	10,326,245	35,131,845	36,117	27,136,818	-	91,791,078
Түсім	39,054,377	14,862,354	165,743,328	3,183,296	40,828,423	55,656	263,727,434
Пайыздық шығыстар	(13,287,993)	(5,946,663)	(26,874,720)	-	(15,259,198)	-	(61,368,574)
Комиссиялық шығыстар	(66,550)	-	(13,940,032)	(213,769)	(328,862)	-	(14,549,213)
Құнсызданудың зияндары	(28,696,797)	(2,798,738)	(17,868,019)	3,731	(169,039)	(2,229,149)	(51,758,011)
Қорларға трансферттік бағаның құрылуы	(16,362,133)	(929,476)	(56,524,774)	(735,638)	(15,457,687)	(1,781,370)	(91,791,078)
Операциялық шығыстар (тікелей)	(661,650)	(850,486)	(11,335,265)	(121,431)	(32,160)	-	(13,000,992)
Операциялық шығыстар (жанама)	(1,785,404)	(2,293,622)	(18,156,276)	(432,571)	(28,025)	-	(22,695,898)
Корпоративтік табыс салығы	-	(139,813)	(1,439,900)	(115,197)	(653,671)	-	(2,348,581)
Сегменттің қаржылық нәтиже	(21,806,150)	1,903,556	19,604,342	1,568,421	8,899,781	(3,954,863)	6,215,087
Сегменттер бойынша басқа көрсеткіштер							
Негізгі қаржының түсімі	-	-	-	-	-	2,383,057	2,383,057
Тозу және амортизация	(1,612)	(6,212)	(635,404)	(517)	(28)	(3,790,794)	(4,434,567)

2018 жылы 31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы негізгі есептік сегменттер бойынша ақпарат келесі түрде берілуі мүмкін:

	Шағын және орта			Активтерді және міндеттемелерді басқару		Бөлінбеген активтер мен міндеттемелер	Барлығы
мың теңге	Корпоративтік банктік қызмет көрсету	кәсіпорындорға банктік қызмет көрсету	Бөлшек банктік қызмет көрсету	Қазынашылық			
Пайыздық кірістер	24,934,491	1,884,519	74,991,532	250,975	16,613,056	-	118,674,573
Комиссиялық кірістер	1,942,065	1,496,112	25,567,953	37,057	258	-	29,043,445
Басқа кірістер	-	-	10,016	-	-	66,178	76,194
Қорларға трансферттік бағаның құрылуы	17,408,116	3,778,749	31,231,493	8,494	33,520,615	-	85,947,467
Түсім	44,284,672	7,159,380	131,800,994	296,526	50,133,929	66,178	233,741,679
Пайыздық шығыстар	(12,352,077)	(2,399,556)	(28,969,553)	-	(19,163,366)	-	(62,884,552)
Комиссиялық шығыстар	(1,171,185)	(12,799)	(11,043,247)	(68,559)	(101,712)	-	(12,397,502)
Бағалы қағаздармен жүргізілген операциялардан, дилингтік операциялардан және бағам айырмаларынан түскен таза пайда / (зиян)	758,003	530,335	1,375,045	(3,768,496)	-	-	(1,105,113)
Құнсызданудың зияндары	(11,613,823)	(3,411,945)	(10,881,755)	(35,914)	(22,179)	(809,391)	(26,775,007)
Қорларға трансферттік бағаның құрылуы	(22,448,397)	(475,532)	(41,638,479)	(438,824)	(19,170,026)	(1,776,209)	(85,947,467)
Операциялық шығыстар (тікелей)	(639,747)	(1,053,072)	(9,926,557)	(155,869)	(512,873)	(198,358)	(12,486,476)
Операциялық шығыстар (жанама)	(2,492,907)	(1,701,632)	(15,296,628)	(126)	(85,926)	(327,076)	(19,904,295)
Корпоративтік табыс салығы	-	-	(452,373)	-	(342,355)	-	(794,728)
Сегменттің қаржылық нәтиже	(5,675,461)	(1,364,821)	14,967,447	(4,171,262)	10,735,492	(3,044,856)	11,446,539
Сегменттер бойынша басқа көрсеткіштер							
Негізгі қаржының түсімі	-	-	-	-	-	2,046,769	2,046,769
Тозу және амортизация	(301,473)	(341,775)	(2,750,199)	(7,198)	(65,019)	(7,768)	(3,473,432)

Есептік сегменттердің түсімінің және пайданың немесе зиянның көлемі арасындағы салыстырып тексерулер келесі түрде берілуі мүмкін:

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Есептік сегменттердің түсімі	263,727,434	233,741,679
Қорларға трансферттік бағаның құрылуы	(91,791,078)	(85,947,467)
Басқа түзетулер	(6,874,302)	(7,172,661)
Түсімнің барлығы	165,062,054	140,621,551
	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Есептік сегменттердің пайдасы	6,215,087	11,446,539
Басқа түзетулер	(3,467,856)	(372,060)
Пайданың барлығы	2,747,231	11,074,479

Басқа түзетулер: аталған түзетулер негізінде басқа активтер мен басқа да міндеттемелердің, кірістер мен шығыстардың өзара есепке алу түрінде берілген. Басқа түзетулер Төрағаның басшылыққа жалпы есептеу негізінде дайындалған ішкі есептердің талдауын жүргізу нәтижесінде туындайды, сондай-ақ ХҚЕС-қа сәйкес әзірленген шоғырландырылмаған қаржылық есептілік мақсаты үшін өзара есепке алу бөлінбеген активтер/міндеттемелер құрамына кіргізілген белгілі басқа да активтерге/міндеттемелерге қатысты жүзеге асырылады.

Қорларға трансферттік бағаның құрылуы: басшылыққа ішкі есептіліктің мақсаты үшін трансферттік бағаның құрылуы ақша ресурстарын тартатын сегменттер мен ақша қаражатын пайдаланып, пайыздық кірісті тудырушы активтер құрайтын сегменттер арасындағы кірістер мен шығыстарды өзара бөлуді білдіреді.

Ірі клиенттерге және географиялық өңірлерге қатысты ақпарат

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Банктің табысы жалпы табыстың 10%-дан асатын ірі корпоративтік клиенттері жоқ 2018 жылғы 31 желтоқсанда: жоқ).

Сыртқы клиенттермен жүргізілген операциялардан түсетін табыстың басым бөлігі Қазақстан Республикасының резиденттерімен жүргізілген операцияларға келеді. Ұзақ мерзімді активтердің басым бөлігі Қазақстан Республикасында орналасқан.

30 Тәуекелдерді басқару

Тәуекелді басқару банк қызметі негізінде жатыр және Банктің операциялық қызметінің маңызды элементтері болып табылады. Нарықтық тәуекелдігі, кредит тәуекелдігі, өтімділік тәуекелдігі және операциялық тәуекелдігі Банктің өз қызметін іске асыру кезінде тап болатын тәуекелдердің негізгілері болып табылады.

(а) Тәуекелді басқару саясаты мен рәсімдері

Тәуекелдерді басқару бойынша Банк саясаты тәуекелдіктердің тиісті лимиттерін және бақылауларын белгілеуге, сонымен бірге тәуекелдік деңгейін және олардың белгіленген лимиттермен сәйкестігін тұрақты бағалауға Банк тап болған тәуекелдіктерді анықтауға, талдауға және басқаруға бағытталған. Тәуекелдерді басқару саясаты және рәсімдері банктік өнімдермен және қызметтермен ұсынылған және ең жақсы тәжірибе пайда болған нарықтық жағдайлардағы өзгерістерді көрсету мақсатында тұрақты негізде қайта қаралады.

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару бойынша бақылау жүйесінің тиісті дәрежеде жұмыс істеуіне, негізгі тәуекелдіктерді басқаруға және тәуекелдіктерді басқару саясаты және рәсімдерін, сондай-ақ ірі мәмілелерді мақұлдауға жауап береді. Тәуекелдер және ішкі бақылау жөніндегі комитет осы мәселелерді алдын ала қарайды және Директорлар кеңесінің алдында осы мәселелерді қарау және/немесе бекіту туралы өтініш жасайды.

Басқарма тәуекелдіктердің мониторингіне және азайту бойынша шараларды бақылау мен ендіруге, сонымен қатар Топ тәуекелдіктерді белгіленген шегінде өз қызметін іске асыруына жауап береді. Тәуекел менеджменті бөлімшелері басшыларының міндетіне тәуекелдік басқармасын жалпы басқару және қолданыстағы заңнама талаптарын сақтаумен бақылауды іске асыру, сондай-ақ қаржылық тәуекелдік бойынша да, қаржылық емес тәуекелдік бойынша да есептерді табу, бағалау, басқару және құрастыру бойынша жалпы қағидалар мен әдістерді пайдалануға бақылауды жүзеге асыру кіреді. Тәуекел менеджменті бөлімшелері басшылары тікелей Басқарма Төрағасына және Директорлар кеңесіне тікелей Тәуекел мен ішкі бақылау жөніндегі комитет арқылы есеп береді.

Кредит және нарықтық тәуекелдер мен өтімділік тәуекелін Кредит комитеттері, Нарықтық тәуекелдер мен өтімділікті басқару комитеті (НТМӨБК) тұтас алғанда портфель деңгейімен қатар, сондай-ақ жекелеген мәмілелер деңгейінде басқарады және бақылайды. Шешім қабылдау процесінің тиімділігін арттыру үшін Топ тәуекелдің түріне және ұшырау көлеміне байланысты кредит комитеттерінің иерархиялы құрылымын құрды.

Тәуекелдің ішкі және сонымен қатар сыртқы факторлары Топ шеңберінде анықталады және басқарылады. Тәуекел факторларының барлық тізбесін анықтауға және және тәуекелдерді азайту бойынша ағымдағы рәсімдердің жеткілікті деңгейіне ерекше көңіл бөлінеді. Кредит және нарықтық тәуекелдердің стандартты талдауынан басқа, Тәуекел менеджменті блогы жекелеген бағыттар бойынша сараптама бағасын алу мақсатында операциялық бөлімшелермен жүйелі түрде кездесу өткізу арқылы қаржылық және қаржылық емес тәуекелдердің мониторингін жүргізеді.

(ә) Нарықтық тәуекелдігі

Нарықтық тәуекелдігі – бұл әділ құнының өзгеруі тәуекелі немесе нарықтық бағаның өзгеруі салдарынан қаржылық құрал бойынша болашақ ақша құралдарының ағымы. Нарықтық тәуекел валюталық тәуекелдіктен, сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі тәуекелдігінен, сонымен қатар басқа да баға тәуекелдіктерінен тұрады. Нарықтық тәуекелдік нарығындағы жалпы және арнайы өзгерулері әсерінен және нарықтық бағаның волатилді деңгейінің өзгерулері әсерінен бүлінген валюталық және үлестік қаржылық құралдардың пайыздық қатынасына ашық жайғасым арқылы туындайды.

Нарықтық тәуекелдіктің бүлінуі қабылданатын параметрлер шеңберінен шығып кетпеуін басқару және бақылау жасау, сонымен қатар қабылданған тәуекелдікке алынған пайданы оңтайландыруды қамтамасыз ету нарықтық тәуекелдіктің тапсырмасы болып табылады.

НТМӨБК нарықтық тәуекел мен өтімділіктің басқаруына жауапкершілікте болады. НТМӨБК Тәуекел менеджменті блогының ұсынымдарын негізге ала отырып, нарықтық тәуекелдің лимиттерін қарастырады және Басқарма мен Директорлар кеңесінің келісімдеуіне және бекітуіне ұсынады.

Банк нарықтық тәуекелдіктерді жеке қаржылық құралдары бойынша портфель көлеміне қатысты сыйақы мөлшерлемесі, валюталық жайғасымның өзгеру мерзімдерін, лимиттерін жоғалту бойынша лимиттер белгілеу арқылы ашық жайғасым бойынша басқарады. Банк әрдайым Басқарма мен Директорлар кеңесімен жаңартылатын және бекітілетін осы жайғасымдар мониторингін жүргізеді.

Банк, бұдан басқа жекелеген нарықтық сценарийлердің жекелеген сауда портфельдері мен жалпы жайғасымға (позицияға) қаржының ықтимал әсерін қарастыру үшін әр түрлі «стресс-тестілер» қолданады. Стресс-тестілер экстремалдық (төтенше) жағдайларда туындауы мүмкін шығындардың потенциалдық мөлшерін анықтауға мүмкіндік береді. Банктің пайдаланатын «стресс-тестілеріне» жататындар: тәуекел факторларының «стресс-тестілері», олардың шеңберінде тәуекелдің әрбір санаты стрестік өзгерістерге ұшырайды, сондай-ақ жекелеген позицияларға ықтимал стрестік оқиғалар қолдану қоса кіретін арнайы «стресс-тестілер».

Сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарастыру мерзімдерін талдауға негізделген сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелін басқару Банктің таза пайыздық маржасының әр түрлі стандартты және сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі стандартты емес сценарийлерінің сезімталдық мониторингімен толықтырылады.

Банк, сондай-ақ өз сауда жайғасымдары (позициялары) бойынша нарықтық тәуекелдерді басқару үшін тәуекелдер (VAR) құнын бағалау әдіснамасын пайдаланады.

(i) *Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі*

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі – бұл әділ құны өзгеруінің тәуекелі немесе нарықтық пайыздық мөлшерлеменің өзгеруі салдарынан қаржылық құралдар бойынша ақша қаражатының болашақ ағымы. Банк нарықтық пайыз мөлшерлемелерінің басымдылығы оның шоғырландырылмаған қаржылық жағдайы мен ақша қаражаттарының ағынының тербелісі ықпалына ұшырағыш болады. Осы ауытқушылықтар пайыздық маржа деңгейін өсіруі мүмкін, немесе кенеттен пайыздық мөлшерлеме өзгергенде оны азайтуы да мүмкін, ол залалдардың туындауына алып келеді.

Пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарастыру мерзімдерін талдау

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі негізінен пайыздық мөлшерлеменің өзгеруін мониторингілеу және болжау, пайыздық активтер мен міндеттемелердің уақытша алшақтығын қысқарту арқылы басқарылады. 2018 жылғы және 2017 жылғы 31 желтоқсанда негізгі қаржы құралдары бойынша пайыздық мөлшерлемелерін қайта қарауға қатысты қысқаша ақпарат келесі түрде берілуі мүмкін:

2019 жылғы және 2018 жылғы 31 желтоқсанда негізгі қаржы құралдары бойынша пайыздық мөлшерлемелерін қайта қарауға қатысты қысқаша ақпарат келесі түрде берілуі мүмкін:

мың теңге	3 айдан кем мерзім	3-6 ай	6-12 ай	1-5 жыл	5 жылдан аса	Пайызсыз	Баланстық құны
2019 жылы 31 желтоқсанда							
АКТИВТЕР							
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	92,536,272	-	-	-	-	120,345,956	212,882,228
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	25,896,674	56,909	52,038,225	8,646,625	17,143,050	-	103,781,483
Банктердегі шоттар мен депозиттер	2,907,421	-	-	-	3,780,414	2,603,172	9,291,007
Клиенттерге берілген кредиттер	124,660,007	53,056,481	134,148,101	311,097,623	27,941,636	-	650,903,848
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	260,954	75,115	9,523,175	14,265,756	4,688,840	-	28,813,840
	246,261,328	53,188,505	195,709,501	334,010,004	53,553,940	122,949,128	1,005,672,406
МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	-	-	-	1,381,651	1,381,651
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	115,898,559	108,840,555	239,481,670	165,246,126	16,734,440	149,411,372	795,612,722
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	102,070	12,249,017	17,692,565	-	2,000,113	-	32,043,765
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	106,038	-	13,995,535	2,133,520	47,202,164	-	63,437,257
Басқа да тартылған қаражат	4,234,217	1,170,951	934,061	5,890,800	21,341,351	-	33,571,380
Жалдау бойынша міндеттемелер	16,495	32,121	71,621	1,601,913	1,455,782	-	3,177,932
	120,357,379	122,292,644	272,175,452	174,872,359	88,733,850	150,793,023	929,224,707
	125,903,949	(69,104,139)	(76,465,951)	159,137,645	(35,179,910)	(27,843,895)	76,447,699

мың теңге	3 айдан кем мерзім	3-6 ай	6-12 ай	1-5 жыл	5 жылдан аса	Пайызсыз	Баланстық құны
2018 жылы 31 желтоқсанда							
АКТИВТЕР							
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	56,438,487	-	-	-	-	71,875,980	128,314,467
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	1,073,676	-	-	-	-	-	1,073,676
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	18,065,439	35,534,631	102,107,196	3,430,425	14,037,792	-	173,175,483
Банктердегі шоттар мен депозиттер	2,306,660	84,956	-	-	1,127,912	2,520,549	6,040,077
Клиенттерге берілген кредиттер	138,393,293	38,570,488	128,425,416	302,285,183	26,263,251	-	633,937,631
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	92,904,717	7,069,013	164,651	5,443,511	8,872,420	-	114,454,312
	309,182,272	81,259,088	230,697,263	311,159,119	50,301,375	74,396,529	1,056,995,646
МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	-	-	38,420	482,558	520,978
«Репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек	79,882,889	-	-	-	-	-	79,882,889
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	104,682,166	90,513,853	264,295,689	147,561,942	65,670,592	86,499,905	759,224,147
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	1,698,373	635,048	7,684,870	33,693,291	-	-	43,711,582
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	106,037	224,144	11,135,649	12,130,531	47,138,837	-	70,735,198
Басқа да тартылған қаражат	722,285	578,333	1,934,202	10,351,852	21,893,048	-	35,479,720
	187,091,750	91,951,378	285,050,410	203,737,616	134,740,897	86,982,463	989,554,514
	122,090,522	(10,692,290)	(54,353,147)	107,421,503	(84,439,522)	(12,585,934)	67,441,132

Орташа тиімді пайыздық мөлшерлемелері

Келесі кесте бұдан әрі қарай 2019 жылғы және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайыздық активтер мен міндеттемелер бойынша пайыздық орташа тиімді мөлшерлемесін көрсетеді. Аталған пайыздық мөлшерлемелері тиісті активтер мен міндеттемелерді өтеудің шамамен алғандағы кірісін көрсетеді.

	2019 ж. Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %			2018 ж. Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %		
	Тенге	АҚШ доллары	Басқа валюталар	Тенге	АҚШ доллары	Басқа валюталар
Пайыздық активтер						
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	8.24	0.57	1.84	-	1.43	0.34
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржылық активтер	10.00	2.22	2.58	8.61	4.12	2.54
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	3.47	-	-	2.94	4.50
Клиенттерге берілген кредиттер	21.15	6.42	17.51	20.30	7.10	13.50
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	9.76	4.80	-	8.72	4.99	-
Пайыздық міндеттемелер						
«Репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек	-	-		8.26	-	-
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері						
- Корпоративтік клиенттер	7.29	1.36	3.27	7.77	1.81	0.95
- Бөлшек клиенттер	9.46	1.25	0.35	10.13	1.38	0.48
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	10.87	-	-	11.43	-	-
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	16.54	-	-	14.85	-	-
Басқа да тартылған қаражат						
- Мемлекеттік қаржы институттарынан алған кредиттер	3.52	-	-	3.91	-	-
- Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінен алған кредиттер	9.25	4.33	-	9.25	4.23	-

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімталдықты талдау

Пайыздық мөлшерлемелері қайта қарастыру мерзімін талдауға негізделген пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелдігін басқару қаржылық активтер мен міндеттемелер сезімталдығына мониторинг (бақылау) жүргізумен толықтырылады. 2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданыстағы пайыздық активтер мен міндеттемелер бойынша сыйақы мөлшерлемесін ұлғайту немесе азайту жағына 100 базистік тармаққа параллельді жылжудың оңайлатылған сценарийі негізінде жасалған пайданың немесе зиянның және меншікті капиталдың (салықтарды шегергенде) пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне сезімталдығын талдау (пайыздық мөлшерлемелері қайта қарау тәуекелі) мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

	2019 ж.		2018 ж.	
	Пайда немесе зиян мың теңге	Меншікті капитал мың теңге	Пайда немесе зиян мың теңге	Меншікті капитал мың теңге
Мөлшерлемелері азайту жағына қарай 100 базистік тармаққа параллельді ауыстыру	(382,875)	(382,875)	(692,466)	(692,466)
Мөлшерлемелері ұлғайту жағына қарай 100 базистік тармаққа параллельді ауыстыру	382,875	382,875	692,466	692,466

Сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі салдарынан (2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданыстағы позициялар негізінде жасалған) таза пайданың немесе зиянның және капиталдың әділ құны бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнының өзгеруіне сезімталдығын және сыйақы мөлшерлемесін ұлғайту немесе азайту жағына 100 базистік тармаққа параллель жылжудың оңайлатылған сценарийін талдау мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

	2019 ж.		2018 ж.	
	Пайда немесе зиян мың теңге	Меншікті капитал мың теңге	Пайда немесе зиян мың теңге	Меншікті капитал мың теңге
Мөлшерлемені азайту жағына қарай 100 базистік тармаққа параллельді ауыстыру	-	1,552,493	-	1,869,344
Мөлшерлемені ұлғайту жағына қарай 100 базистік тармаққа параллельді ауыстыру	-	(1,552,493)	-	(1,869,344)

(ii) **Валюталық тәуекел**

Банктің бірнеше шетел валютасында көрсетілген активтер мен міндеттемелері бар.

Валюталық тәуекел – бұл әділ құны өзгеруінің тәуекелдігі немесе валюта бағамын айырбастаудағы өзгерістердің салдарынан қаржылық құралдары бойынша ақшалай қаражаттың болашақтағы ағымының өзгеру тәуекелдігі. Банк өзінің валюта тәуекеліне ұшырауын хеджирлейді. Банк шетел валютасындағы өзінің жайғасымын валюталық жайғасымдар бойынша лимиттер белгілеу арқылы және таза валюталық жайғасымдарға лимиттер белгілеу арқылы басқарады.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюта бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы былайша берілуі мүмкін:

	АҚШ доллары мың теңге	Еуро мың теңге	Ресей рублі мың теңге	Басқа валюталар мың теңге	Барлығы мың теңге
АКТИВТЕР					
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	154,646,480	21,548,439	3,602,146	391,470	180,188,535
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	38,529,887	538,336	-	-	39,068,223
Банктердегі шоттар мен депозиттер	6,687,835	-	-	-	6,687,835
Клиенттерге берілген кредиттер	80,458,608	1,711,039	3,601,624	-	85,771,271
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	19,290,666	-	-	-	19,290,666
Басқа қаржылық активтер	1,785,932	167,370	626	-	1,953,928
Активтердің барлығы	301,399,408	23,965,184	7,204,396	391,470	332,960,458
МІНДЕТТЕМЕЛЕР					
Банктердің шоттары мен депозиттері	1,255,578	87,360	549	416	1,343,903
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	291,249,397	23,384,707	7,480,400	338,513	322,453,017
Басқа да тартылған қаражат	333,799	-	-	-	333,799
Басқа қаржылық міндеттемелер	6,145,405	185,939	46,105	9,925	6,387,374
Міндеттемелердің барлығы	298,984,179	23,658,006	7,527,054	348,854	330,518,093
2019 жылғы 31 желтоқсандағы таза жайғасым	2,415,229	307,178	(322,658)	42,616	2,442,365
Тәуекелдерді басқару үшін ұсталатын туынды қаржы құралдарының әсері**	(918,216)	-	-	-	(918,216)
Тәуекелдерді басқару мақсатында ұсталатын туынды қаржы құралдарының ықпалы ескерілген 2019 жылғы 31 желтоқсандағы таза ұстаным	1,497,013	307,178	(322,658)	42,616	1,524,149

** СПОТ мәмілелерін ескере отырып.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюта бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы былайша берілуі мүмкін:

	АҚШ доллары мың теңге	Еуро мың теңге	Ресей рублі мың теңге	Басқа валюталар мың теңге	Барлығы мың теңге
АКТИВТЕР					
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	87,849,051	12,636,806	2,752,992	466,196	103,705,045
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	9,743,790	4,377,462	-	-	14,121,252
Банктердегі шоттар мен депозиттер	3,433,934	-	84,956	-	3,518,890
Клиенттерге берілген кредиттер	118,677,398	3,502,449	1,287,656	-	123,467,503
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	14,556,013	-	-	-	14,556,013
Басқа қаржылық активтер	1,755,846	201,076	705	-	1,957,627
Активтердің барлығы	236,016,032	20,717,793	4,126,309	466,196	261,326,330
МІНДЕТТЕМЕЛЕР					
Банктердің шоттары мен депозиттері	289,747	102,632	502	19,999	412,880
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	316,578,444	19,748,710	3,786,617	305,475	340,419,246
Басқа да тартылған қаражат	418,901	-	-	-	418,901
Басқа қаржылық міндеттемелер	3,437,165	59,319	95,148	44	3,591,676
Міндеттемелердің барлығы	320,724,257	19,910,661	3,882,267	325,518	344,842,703
2018 жылғы 31 желтоқсандағы таза жайғасым	(84,708,225)	807,132	244,042	140,678	(83,516,373)
Тәуекелдерді басқару үшін ұсталатын туынды қаржы құралдарының әсері**	86,387,370	-	-	-	86,387,370
Тәуекелдерді басқару мақсатында ұсталатын туынды қаржы құралдарының ықпалы ескерілген 2018 жылғы 31 желтоқсандағы таза ұстаным	1,679,145	807,132	244,042	140,678	2,870,997

** СПОТ мәмілелерін ескере отырып.

Төмендегі кестеде көрсетілгендей, 2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша келесі валюталарға қатысты теңге бағамының өзгеруі, төменде сипатталғандай меншікті капиталдың және табыс пен шығынның өсуіне/(кемуіне) алып келер еді. Аталған талдау, есептілік кезеңнің соңындағы жағдай бойынша мүмкін деп есептелінген Банктің көзқарасы бойынша, салықтарды шегерумен және валюта бағамы өзгеруінің негізінде жүргізілді. Талдау басқа барлық ауыспалылардың, оның ішінде сыйақы мөлшерлемелері өзгеріссіз қалатыны туралы жорамалдарға сүйеніп жүргізілді.

	2019 ж.		2018 ж.	
	Пайда немесе зиян мың теңге	Меншікті капитал мың теңге	Пайда немесе зиян мың теңге	Меншікті капитал мың теңге
Теңге қатысты АҚШ доллары бағамының 20% өсуі	239,522	239,522	268,663	268,663
Теңге қатысты Еуро бағамының 20% өсуі	49,148	49,148	129,141	129,141
Теңге қатысты Ресей рублі бағамының 20% өсуі	(51,625)	(51,625)	39,047	39,047
Теңге қатысты басқа валюталар бағамының 20% өсуі	6,819	6,819	22,508	22,508

Теңге бағамының 2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жоғарыда көрсетілген валюталарға қатысты ұлғаюы тең бағалы болатын еді, бірақ қалған басқа ауыспалылар өзгеріссіз қалған жағдайда кері әсерін тигізетін еді.

(iii) Басқа баға тәуекелдері

Басқа баға тәуекелдері – әділ құнның немесе қаржы құралдары бойынша ақша қаражатының болашақтағы ағындарының нарықтық бағалардың өзгеруі (сыйақы мөлшерлемелерінің немесе валюталық тәуекелдің өзгеру тәуекелінің ықпалы нәтижесінде туындаған өзгерістерден басқа) нәтижесінде, осындай өзгерістер аталған нақты құралына немесе оның эмитентіне тән факторлардың немесе нарықтағы айналымдағы осыған ұқсас барлық қаржы құралдарына әсер ететін факторлар салдарынан болғанына байланыссыз, ауытқу тәуекелі. Басқа баға тәуекелдері Банктің қаржы құралдары бойынша ұзақ немесе қысқа жайғасымы бар болған жағдайда туындайды.

(iv) Тәуекел (VAR) құнын бағалау әдіснамасы

Банк валюталық жайғасыммен байланысты нарықтық тәуекел мониторингі үшін тәуекел құнын (VAR) бағалау әдіснамасын пайдаланады.

Тәуекел құнын бағалау әдіснамасы белгілі бір сенімгерлік межелеме берілген кездегі нақты уақыт аралығындағы нарықты мөлшерлемелер мен бағалардың өзгеруі нәтижесінде болған тәуекел позициялары бойынша орын алуы мүмкін ықтимал шығындарды бағалау тәсілін білдіреді. Банк пайдаланатын тәуекел құнын бағалау моделі 99% мөлшерінде сенімгерлік межелемеден шығады және қаржы құралын жайғасым түріне қарай ұзақтығы 1 күндік ұстап тұру кезеңін болжайды. Тәуекел құнын бағалау үлгісі көбінше тарихи деректерге негізделген болжалдауды білдіреді. Үлгі нарықтық мөлшерлемелердің тарихи уақытша қатарларын негізге алып және әртүрлі нарықтар мен мөлшерлердің арасындағы өзара байланысты назарға ала отырып болашақты дамытудың ықтимал сценарийлерін жасайды. Нарықтық бағалардың ықтимал өзгерістері кем дегенде соңғы 12 айдағы нарықтық деректер негізінде анықталады.

Тәуекел құнын бағалау әдіснамасы нарықтық тәуекелдің ықтимал мәнін бағалауда маңызды құрал болып табылатындығына қарамастан оның бірқатар, әсіресе, өтімділігі төмен нарықтарға қатысты шектеулері бар, олар төменгі түрде берілуі мүмкін:

- Тарихи деректерді болашақтағы оқиғаларды анықтау үшін негіз ретінде қолдану барлық мүмкін болатын сценарийлерді көрсетпеуі мүмкін (бұл, әсіресе тек қана стандартты емес сценарийлерге қатысты);
- Қаржы құралын ұстау кезеңінің ұзақтығы бір күнді қолдану барлық жайғасымдар 1 күнді құрайтын кезең ішінде сатылуы немесе хеджирленуі мүмкін дегенді болжалдайды. Іс жүзінде бұл барлық жағдайларда мүмкін болады, алайда, тек қана нарықтың төмен өтімділігі ұзақ кезеңге жалғасатын жағдайлар да болады;
- Сенімгерлік межелемесін 99% қолдану, осы межелеменің шегінен тыс туындауы мүмкін шығындарды назарға алмайды. Шығындар тәуекелдің құнынан да көп көлемді құрауы мүмкін деген ықтималдық 1% құрайды;
- Тәуекел құнының көлемін есептеу сауда-саттық сессияларының жабылу деректері негізінде жүргізілетіндіктен, күн ішіндегі ауытқушылықты ол әрдайым көрсете бермейді;
- Тәуекел құнын бағалау әдіснамасы бойынша есептелген тәуекелдің көлемі нарықтық бағалардың жайғасымына және құбылмалылығына байланысты болады. Егер нарықтық бағалардың құбылмалылығы төмендесе, белгілі жайғасым үшін тәуекелдің құны да төмендейді және керісінше.

Банк нарықтық тәуекелді бағалауды жүргізу кезінде тек тәуекел құнының есебіне ғана сүйенбейді, себебі аталған әдіснамаға жоғарыда көрсетілген кейбір шектеулер тән. Тәуекел құнын есептеу әдісіне шектеулер, әрбір сауда портфелі бойынша тәуекелдерді ықтимал шоғырландыру шектеулерін, сондай-ақ жайғасымдар арасындағы сәйкессіздіктердің құрылымдық талдауын қоса, басқа жайғасымдарға қосымша басқа лимиттер мен сезімталдық лимиттерін енгізу арқылы есептеледі.

31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің валюталық тәуекеліне қатысты тәуекел құнының көлемі туралы деректер төменде көрсетілген:

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Валюталық бағамдардың ауытқу тәуекелі	31,066	89,731

(б) Кредит тәуекелдігі

Кредит тәуекелдігі - бұл қарыз алушымен немесе Банк контрагентімен міндеттемелерді орындамау нәтижесінде туындаған қаржылық шығасы тәуекелдігі. Банк кредит тәуекелін (танылған қаржылық активтер мен танылмаған шартты міндеттемелер бойынша) кредит тәуекелінің шоғырлану лимиттерін анықтау және сақтау талаптары кіретін, бекітілген саясаттар мен рәсімдерді қолдану арқылы, сондай-ақ міндетіне кредит тәуекеліне белсенді мониторинг жүргізу кіретін Кредит Комитетін құру арқылы басқарады. Кредит саясатын Директорлар Кеңесі қарастырады және бекітеді.

Кредит саясаты келесілерді белгілейді:

- кредит өтінімдерін қарастыру және мақұлдау рәсімдері;
- қарыз алушылардың (корпоративтік және жеке) кредит қабілеттілігін бағалау әдіснамасы;
- контрагенттердің, эмитенттердің және сақтау компанияларының кредит қабілеттілігін бағалау әдіснамасы;
- ұсынылатын қамтамасыз етуді бағалау әдіснамасы;
- кредит құжаттамасына қойылатын талаптар;
- кредит тәуекелділігін әкелетін кредиттер мен басқа өнімдерге тұрақты бақылау (мониторинг) жүргізу рәсімдері.

Корпоративтік клиенттердің кредиттерді алуға өтінімдерін клиенттермен жұмыс жүргізу жөніндегі тиісті менеджерлер жолдайды, содан кейін олар заңды тұлғаларға берілген кредиттер портфелі үшін жауапкершілікте болатын Корпоративтік блокқа қарастыруына беріледі. Содан кейін өтінімдер кредиттік талдау бөлімшесіне қарауға өтеді, оның талдаушыларының қорытындысы бизнестің құрылымдық талдауына және қарыз алушының қаржылық жағдайына негізделеді. Содан кейін өтінімдер мен қорытындылар Тәуекел-менеджменті блогында тәуелсіз бағалаудан өтеді, ол екінші қорытынды береді; бұл ретте кредиттік саясат талаптарының тиісінше орындалуы тексеріледі. Кредит Комитеті Банктің ішкі бөлімшелерінің қорытындылары негізінде шешімдер қабылдайды. Кредит комитеті жекелеген операцияларды мақұлдас бұрын, оларды тәуекел ерекшелігіне қарай заң бөлімі, салық бөлімі мен бухгалтерия тексереді.

Банк жекелеген кредиттердің жай-күйіне тұрақты мониторинг жүргізеді және ұдайы негізде өз қарыз алушыларының төлемге қабілеттілігін қайта бағалау шарасын жүргізеді. Қайта бағалау рәсімдері қарыз алушының соңғы есепті күндегі қаржылық есептілігінің талдауына немесе қарыз алушы өзі берген немесе Банк басқа да тәсілмен алған басқа да ақпаратқа негізделеді. Қамтамасыз етудің ағымдағы нарықтық құнын сондай-ақ ұдайы негізде кәсіпқой бағалаушылардың тәуелсіз фирмалары немесе Банктің мамандары бағалайды. Қамтамасыз етудің нарықтық құны кеміген жағдайда әдетте қарыз алушыға қосымша қамтамасыз ету беру туралы талап қойылады.

Жеке тұлғалардың кредиттер алуға өтінімдерін қарастырумен Банктің Бөлшек бизнес блогы айналысады. Бұл ретте кредит алуға өтінімдегі деректерді тексерудің Тәуекел-менеджменті блогымен бірлесе әзірленген скорингтік модельдері мен рәсімдері пайдаланылады.

Кредиттік тәуекел және кепілдерді бағалау бөлімшесі жекелеген қарыз алушылар бойынша жүргізетін талдаудан басқа Тәуекел-менеджмент блогы сондай-ақ кредиттер мен нарықтық тәуекелдердің шоғырлануы қатысында жалпы кредит портфеліне бағалау жүргізеді.

Кредит пен кредит карталарының лимиттері қатысында мақұлдау кез келген сәтте күшін жоюы мүмкін.

Кредит тәуекелінің ең жоғарғы деңгейі, әдетте, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте қаржылық активтердің баланстық құнында және танылмаған шартты міндеттемелер сомасында көрсетіледі. Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу мүмкіндігі ықтимал кредит тәуекелін азайту үшін елеулі маңызға ие емес.

Кредит тәуекелінің есептік күнгі жағдай бойынша қаржы активтеріне қатысты максималды деңгейі келесі түрде көрсетілуі мүмкін:

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
АКТИВТЕР		
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	176,253,880	92,999,081
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	-	1,073,676
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	103,781,483	173,175,483
Банктердегі шоттар мен депозиттер	9,291,007	6,040,077
Клиенттерге берілген кредиттер	650,903,848	633,937,631
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	28,813,840	114,454,312
Басқа қаржылық активтер	14,463,035	12,161,072
Тәуекелдің максималды деңгейінің барлығы	983,507,093	1,033,841,332

Клиенттерге берілген кредиттер бойынша кредит тәуекелінің шоғырландыруына талдау 15-ескертпеде көрсетілген.

Танылмаған шартты міндеттемелерге қатысты есептік күнгі жағдай бойынша кредит тәуекеліне ұшыраудың ең жоғарғы деңгейі 32-ескертпеде көрсетілген.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің бір борышкері бар (ҚРҰБ) (31 желтоқсан 2018 жылы: біреу), оған қатысты кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы кредиттік тәуекелге ұшырағыштықтың ең жоғары деңгейінің 10% асады. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша көрсетілген контрагентпен жиынтық қалдықтар 215,631,985 мың теңгені құрады (2018 жылғы 31 желтоқсан: 287,536,530 мың теңге).

Қаржы активтері мен міндеттемелерін өзара есепке алу

Бұдан әрі кестелерде берілген ақпаратты ашу қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелерді қамтиды, олар:

- Банктің қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылмаған есепте өзара есепке алынады, немесе
- қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылмаған есепте өзара есепке алынуына байланыссыз өзара есепке алу туралы бас келісімнің немесе осыған ұқсас қаржы құралдарына қолданылатын осындай келісімдердің нақты заңды мәні болып табылады.

Ұқсас қаржы құралдарына туынды құралдары, «репо» мәмілелері, «кері репо» мәмілелері, бағалы қағаздарды қарызға алу және қарызға беру туралы келісім мәмілелері жатады.

Банк туынды құралдарымен операцияларды биржада іске асырылмайтын орталық контрагент арқылы жүзеге асырады. Басшылық осыған ұқсас келісімдер маңызына қарай өзара есепке алумен теңестіріледі, және Банк өзара есепке алуды жүргізу критерийлеріне жауап береді, себебі толық сомалардағы есептеу механизмі кредит тәуекелінің және өтімділік тәуекелінің ең төменгі деңгейіне алып келетіндіктен, Банк осы арқылы бірыңғай есептеу процесі немесе циклді шеңберінде дебиторлық немесе кредиторлық берешекті реттей алады деп есептейді.

Банк қамтамасыз етуді ақша қаражаты және төмендегі мәмілелерге қатысты нарықтағы айналымдағы бағалы қағаздар түрінде алады және қабылдайды:

- туынды құралдары;
- «репо» мәмілелері, «кері репо» мәмілелері; және

- бағалы қағаздарды қарызға алу және қарызға беру туралы келісімдер.

Осыған ұқсас келісімдер своп және туынды қаржылық құралдар жөніндегі дилерлердің халықаралық ассоциациясының («ISDA») қарыз алуды қамтамасыз ету туралы толықтырудың стандарттық талаптарының мәні болып табылады. Бұл қамтамасыз ету ретінде алынған/кепілге берілген көрсетілген бағалы қағаздар кепілге берілуі мүмкін және мәміленің әрекет ету мерзімі ішінде сатылуы мүмкін, бірақ мәмілені өтеу мерзіміне дейін қайтарылуы мүмкін екендігін білдіреді. Мәміле талаптары, сондай-ақ әрбір контрагентке қамтамасыз етуді ұсынуға контрагенттің қабілетсіздігі нәтижесінде тиісті мәмілелерді тоқтату құқығын береді.

Бұдан әрі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзара есепке алу туралы бас келісімдер мен осыған ұқсас келісімдердің заңды нақты мәні болып табылатын қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері беріледі:

мың теңге	Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте өзара есепке алынған қаржы активтерінің/қаржы міндеттемелерінің танылған толық сомасы	Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептегі қаржы активтерінің/қаржы міндеттемелерінің таза сомасы	Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылмаған есепте өзара есепке алынбаған сомалар			
			Қаржы құралдары	Ақшалай алынған қамтамасыз ету	Таза сома	
Клиенттерге берілген кредиттер	1,088,128	-	1,088,128	-	(1,088,128)	-
Қаржы активтерінің барлығы	1,088,128	-	1,088,128	-	(1,088,128)	-
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	(1,088,128)	-	(1,088,128)	-	1,088,128	-
Қаржылық міндеттемелерінің барлығы	(1,088,128)	-	(1,088,128)	-	1,088,128	-

Бұдан әрі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзара есепке алу туралы бас келісімдер мен осыған ұқсас келісімдердің заңды нақты мәні болып табылатын қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері беріледі:

мың теңге	Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте өзара есепке алынған қаржы активтерінің/қаржы міндеттемелерінің танылған толық сомасы		Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептегі қаржы активтерінің/қаржы міндеттемелерінің таза сомасы		Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылмаған есепте өзара есепке алынбаған сомалар	
	Қаржы активтерінің/қаржы міндеттемелерінің танылған толық сомасы	Қаржы активтерінің/қаржы міндеттемелерінің танылған толық сомасы	Қаржы активтерінің/қаржы міндеттемелерінің таза сомасы	Қаржы активтерінің/қаржы міндеттемелерінің таза сомасы	Қаржы активтерінің/қаржы міндеттемелерінің таза сомасы	Қаржы активтерінің/қаржы міндеттемелерінің таза сомасы
Қаржы активтерінің/қаржы міндеттемелерінің түрлері						
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	82,370,583	-	82,370,583	(79,882,889)	-	2,487,694
Клиенттерге берілген кредиттер	868,345	-	868,345	-	(868,345)	-
Қаржы активтерінің барлығы	83,238,928	-	83,238,928	(79,882,889)	(868,345)	2,487,694
«Репо» мәмілелері бойынша						
кредиторлық берешек	(79,882,889)	-	(79,882,889)	79,882,889	-	-
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	(868,345)	-	(868,345)	-	868,345	-
Қаржылық міндеттемелерінің барлығы	(80,751,234)	-	(80,751,234)	79,882,889	868,345	-

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте берілген қаржылық активтердің және қаржылық міндеттемелердің толық сомалары және олардың таза сомалары және ертеректе келтірілген кестелерде ашып көрсетілгендер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте келесі негізде бағаланады:

- «Репо» мәмілелері, «кері репо» мәмілелері нәтижесінде туындаған активтер мен міндеттемелер, қарыз алып пайдалану туралы келісім және бағалы қағаздарды қарызға беру – амортизацияланған құн.

«Репо» келісімдері бойынша (13-ескертпе және 16-ескертпе) кепілге салынған бағалы қағаздар берілген, танылуы тұтастай алғанда тоқтатылмаған қаржы активтерін білдіреді. Қарызға берілген немесе кері сатып алу міндетімен сату туарлы келісімдер шеңберінде сатылған бағалы қағаздар үшінші тарапқа беріледі, бұл ретте Банк ақша қаражатын алады. Осы қаржы активтері кепілге қайтадан берілуі мүмкін немесе Банктің өз міндеттемелерін орындамаған жағдайда контрагенттермен сатылуы мүмкін, алайда контрагент шарттың әрекет ету мерзімі аяқталғанда бағалы қағаздарды қайтаруға міндеттенеді. Банк аталған бағалы қағаздарға меншік құқығынан туындайтын барлық тәуекелдер мен пайдалар өзінде сақталады деп анықтады. Банк бағалы қағаздардан түсетін ақша ағындарына өзінің шарттық құқықтарын сататын болғандықтан ол берілген активтерді келісімнің әрекет ету мерзімі ішінде пайдалануға мүмкіндігі жоқ.

(в) Өтімділік тәуекелдігі

Өтімділік тәуекелі – Топтың жоспарланған мерзімге сәйкес қаржылық міндеттемелерін орындай алмауы нәтижесінде қаржылық шығындардың туындау ықтималдығы. Өтімділік тәуекелі активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің сәйкессіздігі кезінде туындайды. Активтер мен міндеттемелердің өтеу мерзімі мен сыйақы мөлшерлемесі бойынша сәйкес келулер және/немесе бақыланатын үйлеспеулер өтімділік тәуекелдігін басқаруда негіздік сәт болып табылады. Жүргізілген операциялардың әртүрлілігі және олармен байланысты белгісіздіктер салдарынан активтерді өтеу мен міндеттемелер бойынша толық сәйкестік операцияның табыстылығын өсіретін мүмкіндік беретін қаржылық институттар үшін қалыпты тәжірибе болып табылмайды. Мұндай сәйкессіздіктер операцияның пайдалылығын өсіруге мүмкіндік береді, алайда шығындардың туындауы тәуекелдігін өсіреді.

Банк міндеттемелерді орындау мерзімдерінің басталу шамасына қарай өз міндеттемелерін төлеу үшін ақша қаражатының болуын тұрақты қамтамасыз ету мақсатында өтімділіктің қажетті деңгейін ұстап тұрады. Өтімділікті басқару саясатын Басқарма қарастырады және бекітеді.

Банк шығарылған борыштық бағалы қағаздардан, басқа банктердің ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді кредиттерінен тұратын қаржыландыру көздерінің диверсификацияланған және тұрақты құрылымын, сондай-ақ Банктің өтімділікке қатысты күтпеген талаптарына жедел және шұғыл ауытқушылықсыз қабылдауға қабілетті болуы үшін өтімділігі жоғары активтердің диверсификациялау портфелін белсенді қолдау көрсетуге бағытталады.

Өтімділікті басқару саясаты мыналарды талап етеді:

- негізгі валюталар бөлінісінде ақша қаражатының ағынын болжау және өтімді активтердің қажетті деңгейінің ақша қаражатының осы ағындарымен байланысты есеп айырысу;
- қаржыландыру көздерінің әртараптандырылған құрылымдарын қолдау;
- қарыз қаражатының шоғырлануы мен құрылымын басқару;
- қарыз қаражаты есебінен қаржыландыру тарту бойынша жоспарлар әзірлеу;
- ақша ағымы үзілген жағдайда қорғаныш шарасы ретінде еркін іске асыруға мүмкін болатын өтімділігі жоғары активтер портфелін ұстану;
- өтімділік пен қаржыландырудың тапсырылған деңгейін ұстану бойынша резервтегі жоспарларды әзірлеу;
- өтімділіктің көрсеткіштерін заңды белгіленген нормативтермен сәйкестігін бақылауды жүзеге асыру.

ALM басқармасы бөлімшелерден олардың қаржы активтері мен міндеттемелерінің өтімділік құрылымы туралы және жоспарланған болашақ бизнестен күтілетін ақша қаражатының ағынын болжау туралы ақпарат алады. Содан кейін ALM басқармасы жалпы Банк үшін өтімділіктің қажетті деңгейін қамтамасыз ету үшін, негізінен қысқа мерзімді өтімді бағалы қағаздардан тұратын, өзге жиынтық кіріс, банктердегі шоттар мен депозиттер және өзге де банкаралық өнімдер арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қысқа мерзімді өтімді активтердің тиісті портфелін қалыптастырады.

ALM басқармасы күн сайын өтімділік жайғасымының мониторингін жүргізеді, ал Тәуекел-менеджменті блогы жүйелі түрде нарық жағдайының қалыпты жағдайымен қатар қолайсыз жағдайында да болуы мүмкін әртүрлі сценарийлерді ескеріп «стресс-тестілер» жүргізеді. Қалыпты нарық жағдайларында өтімділік жағдайы туралы есептер апта сайын жоғары басшылыққа ұсынылады. Өтімділікті басқару регламентіне қатысты шешімдерді НТМӨБК қабылдайды және қазынашылық операциялар және ALM басқармасымен орындалады.

Бұдан кейінгі кестелерде қаржы міндеттемелері мен шарттың талаптарына сәйкес өтеу мерзімінің барынша ертерек басталу күніне қатысты кредит сипатындағы танылмаған міндеттемелер бойынша ақша қаражатының дисконтталмаған ағыны туралы ақпарат көрсетіледі. Осы кестелерде көрсетілген ақша қаражатының ағыны мен жылыстауының жиынтық мәні қаржы активтері мен міндеттемелері немесе шартты міндеттемелер бойынша ақша қаражатының дисконтталмаған шартты ағынын білдіреді.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржы міндеттемелерінің өтеу мерзімдері бойынша талдауы келесі түрде берілуі мүмкін:

тыс. тенге	Талап етілгенге дейін және 1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 6 айға дейін	6 айдан 12 айға дейін	1 жылдан аса	Ақша қаражаты ағынының шығу/(түсу) жиынтық мәні	Баланстық құны
Туынды емес қаржылық міндеттемелер							
Банктердің шоттары мен депозиттері	1,324,262	-	-	-	57,389	1,381,651	1,381,651
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	195,453,375	78,958,859	117,131,221	250,189,239	212,250,067	853,982,761	795,612,722
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	46,666	462,638	13,079,290	10,422,721	12,991,717	37,003,032	32,043,765
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	112,275	-	479,186	6,591,461	243,130,589	250,313,511	63,437,257
Басқа да тартылған қаражат	65,545	4,292,116	629,646	1,470,623	33,069,621	39,527,551	33,571,380
Басқа қаржылық міндеттемелер	15,809,945	3,000	158	2	66	15,813,171	15,813,171
Туынды қаржылық міндеттемелер*							
- Түсімдер	(7,500,804)	-	-	-	-	(7,500,804)	(1,516)
- Шығулар	7,499,288	-	-	-	-	7,499,288	-
Міндеттемелердің барлығы	212,810,552	83,716,613	131,319,501	268,674,046	501,499,449	1,198,020,161	941,858,430
Кредит сипатындағы шартты міндеттемелер	63,811,937	-	-	-	-	63,811,937	63,811,937

* СПОТ мәмілелерін ескере отырып.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржы міндеттемелерінің өтеу мерзімдері бойынша талдауы келесі түрде берілуі мүмкін:

мың теңге	Талап етілгенге дейін және 1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 6 айға дейін	6 айдан 12 айға дейін	1 жылдан аса	Ақша қаражаты ағынының шығу/(түсу) жиынтық мәні	Баланстық құны
Туынды емес қаржылық міндеттеме-лер							
Банктердің шоттары мен депозиттері	482,558	-	-	-	38,420	520,978	520,978
«Репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек	79,949,543	-	-	-	-	79,949,543	79,882,889
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	123,652,374	74,913,704	100,289,688	274,949,040	244,927,161	818,731,967	759,224,147
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	1,522,779	280,102	1,758,611	2,038,712	48,117,244	53,717,448	43,711,582
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	112,275	-	916,422	17,023,697	250,613,001	268,665,395	70,735,198
Басқа да тартылған қаражат	102,201	1,165,672	799,527	2,622,440	38,132,095	42,821,935	35,479,720
Басқа қаржылық міндеттемелер	10,670,404	-	-	2,792	146,722	10,819,918	10,935,505
Туынды қаржылық міндеттемелер*							
- Түсімдер	(13,389,043)	-	-	-	-	(13,389,043)	-
- Шығулар	13,504,630	-	-	-	-	13,504,630	115,587
Міндеттемелердің барлығы	216,607,721	76,359,478	103,764,248	296,636,681	581,974,643	1,275,342,771	1,000,605,606
Кредит сипатындағы шартты міндеттемелер	41,064,794	-	-	-	-	41,064,794	41,064,794

* СПОТ мәмілелерін ескере отырып.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес - салымшылар кез келген уақытта Банктен өздерінің мерзімді депозиттерін алып қоюға құқылы, бұл ретте олар көп жағдайда есептелген проценттік табыс алу құқығынан айырылады. Осы депозиттер шарттарда белгіленген оларды өтеу мерзімдеріне сүйене отырып берілді. Мерзімді депозиттердің жалпы сомасын өтеу мерзімдері былайша берілген:

- 37,272,120 мың теңге талап етілгенге дейін бір айдан кем санатында ұсынылды (2018 жылғы 31 желтоқсан: 25,272,240 мың теңге);
- 78,905,125 мың теңге бір айдан үш айға дейінгі санатта ұсынылды (2018 жылғы 31 желтоқсан: 74,891,559 мың теңге);
- 116,836,437 мың теңге үш айдан алты айға дейінгі санатта ұсынылды (2018 жылғы 31 желтоқсан: 99,847,912 мың теңге);
- 250,157,694 мың теңге алты айдан он екі айға дейінгі санатта ұсынылды (2018 жылғы 31 желтоқсан: 274,697,850 мың теңге);
- 210,260,331 мың теңге бір жылдан асатын санатта ұсынылды (2018 жылғы 31 желтоқсан: 242,484,349 мың теңге).

Солай бола тұрса да басшылық осы опциялардың бар болуына және салымдардың басым бөлігі талап етілгенге дейінгі шоттарды білдіретін фактісіне байланыссыз осы шоттар мен депозиттерді саны мен салымшылардың типі бойынша әртараптандыру және Банктің бұрынғы тәжірибесі осы шоттардың ұзақ мерзімді және қаржыландырудың тұрақты көзі екендігіне негіз болып табылады деп болжайды.

Басшылық белгілі қаржылық активтер мен міндеттемелерге қатысты ақша қаражаты ағынының қозғалысы басшылықтың ақша қаражаты ағынының қозғалысын басқаруға уәкілетті болуынан немесе өткен тәжірибеде аталған қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша ақша қаражаты ағынының қозғалыс мерзімдері шартта белгіленген мерзімдерден өзгеше екендігін көрсететіндіктен шартта белгіленгеннен өзгеше болуы мүмкін деп күтеді.

Төмендегі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте (туынды құралдарды қоспағанда) көрсетілген сомаларға талдау (күтілетін өтеу мерзімдері бөлігінде) ұсынылған:

мың теңге	Талап етілгенге дейін және 1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан аса	Өтеу мерзімінсіз	Мерзімі кешіктіріл- гендер	Барлығы
Туынды емес қаржылық активтер								
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	212,882,228	-	-	-	-	-	-	212,882,228
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	17,201,623	8,695,051	52,095,134	8,646,625	17,143,050	-	-	103,781,483
Банктердегі шоттар мен депозиттер	2,554,172	-	-	-	6,736,835	-	-	9,291,007
Клиенттерге берілген кредиттер	49,609,572	43,939,325	185,654,328	314,315,189	28,024,791	-	29,360,643	650,903,848
Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	260,954	-	9,598,290	14,265,756	4,688,840	-	-	28,813,840
Еншілес кәсіпорындарға салынған инвестициялар	-	-	-	-	-	5,116,536	-	5,116,536
Ағымдағы салық активі	529,027	-	-	-	-	-	-	529,027
Негізгі қаражат және материалдық емес активтер	-	-	-	-	-	19,320,958	-	19,320,958
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	6,148	10,632	92,666	1,534,921	1,340,215	-	-	2,984,582
Басқа да активтер	15,190,413	310,884	182,206	1,528,538	58,450	242,320	59,210	17,572,021
Активтердің барлығы	298,234,137	52,955,892	247,622,624	340,291,029	57,992,181	24,679,814	29,419,853	1,051,195,530
Туынды емес қаржылық міндеттемелер								
Банктердің шоттары мен депозиттері	1,324,262	-	-	-	57,389	-	-	1,381,651
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	191,914,435	72,665,938	348,667,784	165,613,913	16,750,652	-	-	795,612,722
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	19,945	253,885	22,005,314	7,764,508	2,000,113	-	-	32,043,765
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	106,038	-	1,399,661	14,729,394	47,202,164	-	-	63,437,257
Басқа да тартылған қаражат	59,012	4,175,206	1,555,446	6,440,365	21,341,351	-	-	33,571,380
Жалдау бойынша міндеттемелер	5,752	13,173	101,312	1,601,913	1,455,782	-	-	3,177,932
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	-	-	-	-	-	5,851,126	-	5,851,126
Басқа да міндеттемелер	17,541,148	812,099	93,916	56	10	-	-	18,447,229
Міндеттемелердің барлығы	210,970,592	77,920,301	373,823,433	196,150,149	88,807,461	5,851,126	-	953,523,062
Таза жайғасым	87,263,545	(24,964,409)	(126,200,809)	144,140,880	(30,815,280)	18,828,688	29,419,853	97,672,468
Жинақталған таза позиция	87,263,545	62,299,136	(63,901,673)	80,239,207	49,423,927	68,252,615	97,672,468	97,672,468

Төмендегі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте (туынды құралдарды қоспағанда) көрсетілген сомаларға талдау (күтілетін өтеу мерзімдері бөлігінде) ұсынылған:

мың теңге	Талап етілгенге дейін және 1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан аса	Өтеу мерзімінсіз	Мерзімі кешіктіріл- гендер	Барлығы
Туынды емес қаржылық активтер								
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	128,314,467	-	-	-	-	-	-	128,314,467
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	15,920,982	2,144,458	137,641,826	3,430,425	14,037,792	-	-	173,175,483
Банктердегі шоттар мен депозиттер	4,827,209	-	84,956	-	1,127,912	-	-	6,040,077
Клиенттерге берілген кредиттер	39,502,373	50,112,117	168,341,341	297,517,505	24,170,921	-	54,293,374	633,937,631
Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	92,904,717	-	7,233,664	5,443,511	8,872,420	-	-	114,454,312
Еншілес кәсіпорындарға салынған инвестициялар	-	-	-	-	-	8,323,452	-	8,323,452
Ағымдағы салық активі	515,809	-	-	-	-	-	-	515,809
Негізгі қаражат және материалдық емес активтер	-	-	-	-	-	20,127,947	-	20,127,947
Басқа да активтер	8,437,390	586,102	3,745,222	136,228	573,321	2,276,301	175,429	15,929,993
Активтердің барлығы	290,422,947	52,842,677	317,047,009	306,527,669	48,782,366	30,727,700	54,468,803	1,100,819,171
Туынды емес қаржылық міндеттемелер								
Банктердің шоттары мен депозиттері	482,558	-	-	-	38,420	-	-	520,978
«Репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек	79,882,889	-	-	-	-	-	-	79,882,889
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	120,140,004	68,950,220	356,783,497	147,675,445	65,674,981	-	-	759,224,147
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	1,513,195	185,178	635,048	41,378,161	-	-	-	43,711,582
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	106,037	-	11,359,793	12,130,531	47,138,837	-	-	70,735,198
Басқа да тартылған қаражат	82,001	640,285	2,512,535	10,351,851	21,893,048	-	-	35,479,720
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	-	-	-	-	-	3,872,560	-	3,872,560
Басқа да міндеттемелер	13,908,455	14,045	257,817	-	147,388	-	-	14,327,705
Міндеттемелердің барлығы	216,115,139	69,789,728	371,548,690	211,535,988	134,892,674	3,872,560	-	1,007,754,779
Таза жайғасым	74,307,808	(16,947,051)	(54,501,681)	94,991,681	(86,110,308)	26,855,140	54,468,803	93,064,392
Жинақталған таза позиция	74,307,808	57,360,757	2,859,076	97,850,757	11,740,449	38,595,589	93,064,392	93,064,392

Басшылық мынадай факторлар бір жылға дейінгі мерзімге өтімділік алшақтығының азаюын қамтамасыз етеді деп санайды:

- Басшылықтың соңғы үш жыл бойы мерзімді депозит салымшыларының тәртібін талдауы бәсекеге қабілетті сыйақы мөшерлемелерінің ұсынысы мерзімді депозиттер шарттарын жаңғыртудың жоғары деңгейін қамтамасыз ететіндігін көрсетеді;
- 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша міндеттемелерін өтеу мерзімі бір жылдың ішінде басталатын байланысты тараптардың шоттары мен депозиттеріндегі қалдық сомалары 128,552,335 мың теңгені құрайды (2018 жыл: 157,310,823 мың теңге). Басшылық олар бойынша міндеттемелерін орындау мерзімі басталған және клиенттер өздерінің шоттарынан елеулі сома алған кезде мерзімді депозиттер шарттары Банктің өтімділікті қолдау бойынша міндеттерді шешу шеңберінде байланыстырылатын болады деп болжалдайды.

(г) Операциялық тәуекелдігі

Операциялық тәуекелдігі – бұл Банктің процестерімен, қызметкерлерімен, технологиялармен және инфрақұрылыммен байланысты түрлі себептердің нәтижесінде туындайтын, сондай-ақ кредиттік тәуекелден, нарықтық тәуекелден және өтімділік тәуекелінен сыртқы факторлардың нәтижесінде ерекшеленетін заңды және нормативтік талаптардың және жалпыға танылған корпоративтік тәртіптердің стандарттарының салдарынан туындайтын тікелей немесе жанама залалдардың тәуекелі. Операциялық тәуекелдер Банктің қызметтерінің барлық бағыттарына байланысты туындайды.

Банктің мақсаты операциялық тәуекелдерді, бір жағынан қаржылық тәуекелдерді және Банктің абырой-беделіне зиян келтіруді шығарып тастаумен, екінші жағынан тараптар жалпы экономикалық тиімділік пен инновацияны қамтамасыз етумен байланыстырылады. Банктің саясаты барлық жағдайларда да барлық қолданылатын құқықтар мен нормативтік талаптарды сақтауды талап етеді.

Банк операциялық тәуекелді басшылық анықтайтын өзінің қызметінің әрбір аймағындағы қажеттіліктеріне ішкі бақылау жасау жолымен басқарады.

31 Капиталды басқару

ҚРҰБ Банк капиталының деңгейіне қойылатын талаптарды белгілейді және орындалуын бақылайды.

Банк кредиттік институттардың меншікті капиталын құраушы баптар ретінде заңнамаға сәйкес анықталған баптарды капитал ретінде белгілейді.

Негізгі капитал төленген жай акциялардың, қосымша төленген капиталдың, ағымдағы жылдың және өткен жылдардың бөлінбеген пайдасының және оларға қарсы құрылған резервтердің, меншікті сатып алынған жай акцияларды, гудвиллді қоса алғанда, материалдық емес активтерді, өткен жылдардың залалдарын және ағымдағы жылдың залалдарын, кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін шегергендегі кейінге қалдырылған салық активін шегергенде, шегерілетін уақытша айырмаларға қатысты танылған кейінге қалдырылған салық активтерінің бір бөлігін, өзге де қайта бағалау бойынша резервтердің, активтерді секьюриттеу бойынша транзакцияларға байланысты сатылымнан түсетін кірістердің, осындай міндеттеме бойынша кредиттік тәуекелдің өзгеруіне байланысты қаржылық міндеттеменің әділ құнының өзгерістерінен түсетін кірістердің немесе залалдардың, қосымша капиталдан шегерілуге жататын, бірақ оның деңгейінің жеткіліксіздігіне байланысты негізгі капиталдан шегерілетін реттеушілік түзетулердің және Банктің қаржылық есептілігін жасау кезінде қаржылық есептілігі шоғырланбайтын заңды тұлғалардың қаржы құралдарына инвестициялардың сомасы ретінде есептеледі. Қосымша капиталға Банктің меншікті мерзімсіз қаржы құралдарына инвестицияларын, меншікті сатып алынған артықшылықты акцияларды, қаржылық есептілігі банктің қаржылық есептілігін жасау кезінде Шоғырландырылмаған заңды тұлғалардың қаржы құралдарына инвестицияларды және екінші деңгейдегі капиталдан шегерілуге жататын, бірақ оның қосымша капиталдан шегерілетін деңгейінің жеткіліксіз болуына байланысты реттеушілік түзетулерді шегере отырып, мерзімсіз шарттар және төленген артықшылықты акциялар енгізіледі.

2-деңгейдегі Капитал Банктің кейбір шектеулермен Банктің қаржылық есептілігін жасау кезінде қаржылық есептілігі шоғырланбайтын, шығарылған акциялардың он немесе одан көп пайызы болатын қаржы ұйымдарының реттелген борышына инвестицияларды шегере отырып, теңгемен көрсетілген реттелген борыш сомасы ретінде есептеледі.

Жалпы капитал 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1-деңгейдегі капитал мен 2-деңгейдегі капитал сомасын білдіреді (2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жалпы капитал бөлшек клиенттердің депозиттерінің сомасы мен 5.5-ке көбейтілген нормативтік капитал арасындағы оң айырманы алып тастағандағы және ХҚЕС сәйкес құнсыздануға арналған нормативтік белгіленген резервтер мен құнсыздануға арналған резерв арасындағы оң айырманың 33.33% - ын алып тастағандағы 1-деңгейдегі капитал мен 2-деңгейдегі капитал сомасын білдіреді).

Жалпы капиталдың жоғарыда аталған элементтеріне қолданылатын жіктеудің әртүрлі шектеулері мен өлшемдері бар.

ҚРҰБ белгілеген қолданыстағы талаптарға сәйкес банк жалпы капиталдың жеткіліктілігін мынадай коэффициенттер деңгейінде ұстауға міндетті:

- негізгі капиталдың нарықтық тәуекелді және операциялық тәуекелдің сандық шараларын ескере отырып есептелген кредиттік тәуекел дәрежесі, активтер, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелер бойынша мөлшерленген активтер, шартты және ықтимал міндеттемелер сомасына қатынасы (k1);
- 1 деңгейдегі капиталдың нарықтық тәуекелді және операциялық тәуекелдің сандық шараларын ескере отырып есептелген кредиттік тәуекел дәрежесі бойынша мөлшерленген активтердің, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелердің сомасына қатынасы (k1-2);
- жалпы капиталдың нарықтық тәуекелді және операциялық тәуекелдің сандық шарасын (k2) ескере отырып есептелген кредиттік тәуекел дәрежесі, активтер, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелер бойынша мөлшерленген активтер, шартты және ықтимал міндеттемелер сомасына қатынасы.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банкке қолданылатын коэффициенттердің деңгейлері:

	Консервациялық буферді ескере отырып		Консервациялық буферді есепке алмағанда	
	2019 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2018 ж.
k1 – төмен емес	0.075	0.075	0.055	0.055
k1-2 – төмен емес	0.085	0.085	0.065	0.065
k2 – төмен емес	0.100	0.100	0.080	0.080

2019 жылдың 1 қазанынан бастап ҚРҰБ капиталдандыру нормативтеріне жаңа реттеуші буфер енгізді. Реттеуші буфер қарыз және дебиторлық берешек түріндегі банк активтерінің құнсыздануына арналған провизияларды қалыптастыру жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес есептелген провизиялар мен ХҚЕС және Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес Банктің бухгалтерлік есебінде қалыптастырылған және көрсетілген провизиялар (бұдан әрі - оң айырма) арасындағы оң айырманың тәуекел дәрежесі бойынша мөлшерленген активтер мен шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелер сомасына қатынасы ретінде есептеледі.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк реттегіш буферді есепке алмай k1, k1-2 және k2 капиталдандырудың барлық пруденциалдық нормативтерін орындады. Осы коэффициенттердің нақты мәндері: k1 – 0.100, k1-2 – 0.100 және k2 – 0.262 (2018 жылғы 31 желтоқсан: k1 - 0.095, k1-2 - 0.095 және k2-0.238).

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2017 жылғы 13 қыркүйектегі № 170 "Пруденциалдық қалыптардың қалыптық және өзге де орындалуы міндетті нормалар мен лимиттерді маңызы мен есептеу әдістемелерін, белгілі бір күнге шекті банк капиталының мөлшерін және Ашық валюталық позицияларды есептеу қағидалары мен олардың лимиттерін белгілеу туралы" қаулысымен белгіленген талаптарға сәйкес есептелген 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктің меншікті капиталының мөлшері 249,720,379 мың теңгені (2018 жылғы 31 желтоқсанда: 219,942,270 мың теңге) құрады. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірінші деңгейдегі капитал мөлшері 95,097,739 мың теңгені құрады (2018 жылғы 31 желтоқсанда: 87,892,397 мың теңге).

32 Кредит сипатындағы шартты міндеттемелер

Банктің кредит ресурстарын беру бойынша міндеттемелері бар. Бұл міндеттемелер мақұлданған кредит, кредит карталары бойынша лимиттер, сондай-ақ овердрафт түрінде кредит ресурстарын беруді қарастырады.

Банк қаржы кепілдіктерін береді және өз клиенттерінің үшінші тұлғалар алдындағы міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету мақсатында аккредитивтер ашады. Көрсетілген келісімдер міндеттемелердің лимиттерін белгілейді және әдетте, әрекет ету мерзімдері бес жылға дейін болады.

Банк қаржы кепілдіктерін, кредиттік баланстан тыс міндеттемелер мен аккредитивтер ұсыну кезінде клиенттерге кредит беру кезінде қолданылатын саясатты және тәуекелдерді басқару рәсімдерін қолданады.

Шартты міндеттемелердің шарттық сомалары бұдан әрі кестеде санаттар бойынша көрсетіледі. Кестеде көрсетілген кредит беру бойынша міндеттемелерге қатысты сомалар, көрсетілген міндеттемелердің толық орындалады деп жобаланғанын көрсетеді. Кепілдіктер мен аккредитивтерге қатысты кестеде көрсетілген сомалар, егер контрагенттер шарттың талаптарына сәйкес өз міндеттемелерін орындай алмаған жағдайдағы есептік күнгі жағдай бойынша көрсетілуі мүмкін бухгалтерлік залалдың ең жоғарғы мәнін білдіреді.

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Шартқа сәйкес сомасы		
Кредит және кредит желілерін беру бойынша міндеттемелер	41,327,455	18,822,576
Қаржылық кепілдіктер	22,461,287	22,242,218
Аккредитивтер	23,195	-
Барлығы	63,811,937	41,064,794
Зияндарға арналған бағалау резерві	(65,550)	(1,034,085)
Резервті шегергендегі жиыны	63,746,387	40,030,709

Басшылық кредит және кредит желілерін беру бойынша міндеттемелер ағымдағы кредит портфелі бойынша жоспарлы өтеулерден алынған қаражат есебінен талап етілетін көлемде қаржыландырылады деп күтеді.

Көрсетілген міндеттемелер оларды ішінара немесе толық орындамай-ақ тоқтатылуы мүмкін. Сондықтан, жоғарыда көрсетілген міндеттемелер ақша қаражатының күтілетін жылыстауын білдірмейді.

Банк 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредит сипатындағы шартты міндеттемелері оның алдындағы кредит сипатындағы жалпы шартты міндеттемелердің 10%-нан асатын 1 клиенті бар (2018 жылы 31 желтоқсанда: 1 клиент). 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы міндеттемелердің көлемі 12,833,821 мың теңгені құрады (2018 жылы 31 желтоқсанда: 13,747,016 мың теңге).

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шартты міндеттемелер бойынша зияндарға арналған бағалау резервінің өзгеруі келесі кестеде келтірілген.

мың теңге

Кредиттік сипаттағы шартты

міндеттемелер

Жыл басындағы жағдай бойынша

күтілетін кредиттік шығындарға

арналған резерв мөлшері

Зияндарға арналған бағалау резервінің

таза өзгеруі

Жаңадан құрылған немесе сатып алынған

қаржы активтері

Жыл соңындағы жағдай бойынша

болжалды кредиттік зияндарға

арналған резерв мөлшері

	1-саты	2-саты	3-саты	Барлығы
Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резерв мөлшері	19,534	-	1,014,551	1,034,085
Зияндарға арналған бағалау резервінің таза өзгеруі	(19,524)	-	(949,020)	(968,544)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	9	-	-	9
Жыл соңындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв мөлшері	19	-	65,531	65,550

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шартты міндеттемелер бойынша зияндарға арналған бағалау резервінің өзгеруі келесі кестеде келтірілген.

мың теңге

Кредиттік сипаттағы шартты

міндеттемелер

Жыл басындағы жағдай бойынша

күтілетін кредиттік шығындарға

арналған резерв мөлшері – ХҚЕС

(IFRS) 9

1-сатыға ауыстыру

3-сатыға ауыстыру

Зияндарға арналған бағалау резервінің

таза өзгеруі

Жаңадан құрылған немесе сатып алынған

қаржы активтері

Бағамдық айырмалар және өзге де

өзгерістер

Жыл соңындағы жағдай бойынша

болжалды кредиттік зияндарға

арналған резерв мөлшері

	1-саты	2-саты	3-саты	Барлығы
Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резерв мөлшері – ХҚЕС (IFRS) 9	144	-	36,721	36,865
1-сатыға ауыстыру	4	-	(4)	-
3-сатыға ауыстыру	-	(140)	140	-
Зияндарға арналған бағалау резервінің таза өзгеруі	18,873	139	977,475	996,487
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	698	-	-	698
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	(185)	1	219	35
Жыл соңындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв мөлшері	19,534	-	1,014,551	1,034,085

2019 жыл ішінде Банк жалпы сомасы 14,273,574 мың теңгеге (2018 жылы: 6,275,527 мың теңге), оның ішінде кейіннен кредиттік сапаның 1-сатысына жатқызылған – 10,402,542 мың теңге сомасына, 2-сатысына – 198 мың теңге сомасына, 3-сатысына – 3,870,834 мың теңге (2018 жылы: кредиттік сапаның 1-сатысына 5,753,726 мың теңге сомасына, 3-сатысына – 521,801 мың теңге) сомасына кепілдіктер берді. 2019 жылдың ішінде Банк жалпы сомасы 14,007,293 мың теңге (2018 жылы: 14,168,849 мың теңге) қаржы кепілдіктері бойынша шартты міндеттемелерді тануды тоқтатты, оның ішінде кредиттік сапаның 1-сатысына жатқызылғандар бойынша – 8,390,988 мың теңге, 2-сатысына – 37,147 мың теңге, 3-сатысына – 5,579,158 мың теңге (2018 жылы: кредиттік сапаның 1-сатысына жатқызылғандар бойынша – 9,225,048 мың теңге, кредиттік сапаның 3-сатысына – 4,943,801 мың теңге).

33 Шартты міндеттемелер

(а) Сақтандыру

Қазақстан Республикасындағы сақтандыру қызметтерінің нарығы қалыптасу сатысында тұр және әлемнің басқа елдерінде кеңінен таралған сақтандырудың көптеген нысандарына Қазақстан Республикасында әзірше қол жеткізу мүмкін емес. Банк өзінің өндірістік ғимараттарын, өндірістің тоқтауына байланысты залалдардан, немесе апат не Банк қызметтерінің салдарынын жылжымайтын объектісіне немесе қоршаған ортаға келтірілген зияндарға байланысты үшінші тараптар алдында туындаған міндеттемелерге қатысты сақтандыруды толық сақтай алмайды. Банктің барабар сақтандыруды жабу мүмкіндігі болмайынша белгілі бір активтерді жоғалту немесе бұзып алу қаупі бар, бұл Банктің қызметі мен шоғырландырылмаған қаржылық жағдайына біршама теріс әсерін тигізуі мүмкін.

(ә) Сот талқылаулары

Банк нарықта өз қызметін іске асыру барысында әртүрлі заң шағымдарымен кездеседі. Банк басшылығы сот талқылауы нәтижесінде пайда болған міндеттемелердің соңғы өлшемі (мұндайлар бар болған жағдайда) болашақта Банк қызметінің нәтижелері қаржы жағдайларына айтарлықтай теріс әсерін тигізбейді деп жобалайды.

(б) Шартты салықтық міндеттемелер

Қазақстан Республикасының салық жүйесі, біршама жаңа болса да, заң нормаларының, көбінесе айқын баяндалмайтын және қарама-қайшы болып келетін ресми түсіндірмелер мен сот шешімдерінің жиі өзгеруімен сипатталады, бұл әртүрлі салық органдарының оларды әр мағынада түсінуіне әкеп соқтырады, оның ішінде кірістерді, шығыстарды есепке алу тәртібі және ҚЕХС-қа сәйкес шоғырландырылмаған қаржылық есептіліктің басқа да баптары қатысындағы пікірлеріне әсерін тигізеді. Салықтарды есептеудің дұрыстығы қатысында жүргізілетін тексерулермен ірі айыппұлдар салуға және пайыздар алуға құқығы бар, түрлі деңгейдегі реттеуші органдар айналысады. Есепті кезеңдегі салықтарды есептеудің дұрыстығы келесі бес күнтізбелік жыл ішінде тексерілуі мүмкін, әйтсе де белгілі жағдайларда бұл мерзім ұзартылуы мүмкін.

Бұл жағдайлар Қазақстан Республикасындағы салықтық тәуекелдердің басқа елдердегіге қарағанда жоғары болуына әкеп соқтыруы мүмкін. Банк басшылығының пікірі бойынша, Қазақстан Республикасының қолданыстағы салық заңнамасын, нормативтік құжаттардың және сот органдары шешімдерінің ресми түсіндірмелерін басшылықтың түсінуіне қарай салық міндеттемелері толық көрсетілді. Қалай десе де, тиісті органдар бұл ережелерді басқаша түсінуі мүмкін және де, егер олар өз жайғасымының дұрыстығын дәлелдей алса, бұл жәйт осы шоғырландырылмаған қаржылық есепке елеулі әсерін тигізе алады.

34 Байланысты тараптармен жасалған операциялар**(а) Бақылаудың қатынасы**

«Еуразиялық қаржы компаниясы» АҚ Банктің Бас компаниясы («Бас компания») болып табылады. Бас компанияны жеке тұлғалар тобы, А.А.Машкевич мырза, П.К.Шодиев мырза, А.Р.Ибрагимов мырза бақылайды, олардың әрқайсысы 33.3% ие. Бас компания ашық қолжетімді болып табылатын қаржылық есептілігін ұсынады.

(ә) Директорлар кеңесі және Басқарма мүшелерінің және басқа негізгі басқарушы қызметкерлердің қатысуымен жасалған операциялар

31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін «Қызметкерлерге жұмсалған шығыстар» бабына кіргізілген сыйақының жалпы мөлшері келесі түрде берілуі мүмкін:

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Директорлар кеңесінің мүшелері	386,167	496,784
Басқарма мүшелері	858,161	883,622
Басқа негізгі басқарушы қызметкерлер	908,029	1,027,226
	2,152,357	2,407,632

Көрсетілген сомаларға Директорлар кеңесінің, Басқарма мүшелерінің және басқа негізгі басқарушы қызметкерлердің ақшалай емес сыйақылар кіреді.

2019 жылғы және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттардағы қалдықтар және Директорлар кеңесінің, Басқарма мүшелерімен және басқа негізгі басқарушы қызметкерлермен жасалған операциялар бойынша орташа сыйақы мөлшерлемесі келесіні құрады:

	2019 ж. мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	2018 ж. мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есеп				
АКТИВТЕР				
Клиенттерге берілген кредиттер	15,206	8.27	108,752	9.17
Клиенттерге берілген кредиттер (болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв)	(401)	-	(73,658)	-
МІНДЕТТЕМЕЛЕР				
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	15,379,011	5.42	13,538,039	3.91

Директорлар кеңесі, Басқарма мүшелерімен және басқа негізгі басқарушы қызметкерлермен 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы жасалған операциялар бойынша пайда немесе зиян құрамына жатқызылған сомалар келесі түрде берілуі мүмкін:

	2019 ж. мың теңге	2018 ж. мың теңге
Пайда немесе зиян		
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер	2,013	8,041
Пайыздық шығыстар	(762,947)	(1,193,336)
Комиссиялық кірістер	304	-
Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған зияндарды қалпына келтіру / (зияндар)	107	(5,597)

(б) Байланысты басқа тараптармен жасалған операциялар

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттардағы қалдықтар және орташа келісімшарттық сыйақы мөлшерлемесі, сондай-ақ 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін байланысты басқа тараптармен жасалған операциялар бойынша тиісті пайда немесе зиян келесіні құрады:

2019 жылғы 31 желтоқсан	Бас компания		Бас кәсіпорынның басқа еншілес компаниялары		Банктің еншілес кәсіпорындары		Байланысты басқа тараптар*		Барлығы мың теңге
		Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %		Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %		Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %		Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	
	мың теңге		мың теңге		мың теңге		мың теңге		
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есеп									
АКТИВТЕР									
Ақша қаражаты мен оның баламасы									
- теңгеде	-	-	-	-	12,945	-	-	-	12,945
- АҚШ долларында	-	-	-	-	65,643	-	-	-	65,643
- басқа валюталарда	-	-	-	-	281,957	-	-	-	281,957
Банктерге берілген кредиттер мен аванстар									
- АҚШ долларында	-	-	-	-	3,780,414	5.54	-	-	3,780,414
Еншілес кәсіпорынға инвестициялар									
- теңгеде	-	-	-	-	5,116,536	-	-	-	5,116,536
Клиенттерге берілген кредиттер									
- теңгеде	-	-	-	-	13,272,339	6.00	4,767,754	13.84	18,040,093
- АҚШ долларында	-	-	-	-	406,981	5.00	49,151,704	4.87	49,558,685
- басқа валюталарда	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Клиенттерге берілген кредиттер (болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв)	-	-	-	-	(6,312,613)	-	(1,328,316)	-	(7,640,929)
Басқа да активтер									
- теңгеде	-	-	253,146	-	1,379,374	-	17,697	-	1,650,217

2019 жылғы 31 желтоқсан	Бас компания		Бас кәсіпорынның басқа еншілес компаниялары		Банктің еншілес кәсіпорындары		Байланысты басқа тараптар*		Барлығы мың теңге
	Орташа тиімді сыйақы мөлшер-лемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшер-лемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшер-лемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшер-лемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшер-лемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшер-лемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшер-лемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшер-лемесі, %	
	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге
МІНДЕТТЕМЕЛЕР									
Банктердің шоттары мен депозиттері									
- теңгеде	-	-	-	-	4,272	-	-	-	4,272
- АҚШ долларында	-	-	-	-	105	-	-	-	105
- басқа валюталарда	-	-	-	-	498	-	-	-	498
Клиенттердің шоттары мен депозиттері									
- теңгеде	116,982	6.99	6,217,328	11.13	187,293	5.09	31,372,286	6.39	37,893,889
- АҚШ долларында	-	-	2,193,923	1.37	-	-	114,754,926	1.24	116,948,849
- басқа валюталарда	-	-	517,340	3.17	-	-	2,463,518	4.19	2,980,858
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар									
- теңгеде	-	-	12,229,207	8.49	-	-	-	-	12,229,207
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар									
- теңгеде	-	-	23,215	6.40	-	-	-	-	23,215
Басқа да міндеттемелер									
- теңгеде	-	-	421,462	-	-	-	5,546	-	427,008
- АҚШ долларында	-	-	-	-	-	-	8,900	-	8,900

2019 жылғы 31 желтоқсан	Бас компания		Бас кәсіпорынның басқа еншілес компаниялары		Банктің еншілес кәсіпорындары		Байланысты басқа тараптар*		Барлығы мың теңге
	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте танылмаған баптар									
Кредиттер мен кредит желілерін беру жөніндегі міндеттемелер	-	-	-	-	-	-	1,178,986	-	1,178,986
Берілген кепілдіктер	-	-	-	-	-	-	120,569	-	120,569
Алынған кепілдіктер	-	-	-	-	-	-	3,864,472	-	3,864,472
Аккредитивтер	-	-	-	-	-	-	14,793	-	14,793
Пайда/(зиян)									
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер	-	-	-	-	823,731	-	1,566,154	-	2,389,885
Пайыздық кірістер өзге де	-	-	-	-	140,075	-	813,151	-	953,226
Пайыздық шығыстар	(232,924)	-	(2,156,415)	-	(8,583)	-	(3,625,704)	-	(6,023,626)
Комиссиялық кірістер	799	-	1,315,813	-	756	-	588,233	-	1,905,601
Комиссиялық шығыстар	-	-	(4,378)	-	(6)	-	-	-	(4,384)
Өзгеруі кезеңдегі пайда немесе зиянның құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен операциялардан түскен таза пайда (зиян)	-	-	-	-	(160,990)	-	61,579	-	(99,411)
Шетел валютасымен операциялардан таза пайда/ (зиян)	-	-	123,862	-	(44,837)	-	2,336,068	-	2,415,093
Басқа да операциялық шығыстар	-	-	-	-	(380,711)	-	-	-	(380,711)
Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған зияндар	-	-	-	-	(6,849,903)	-	(351,998)	-	(7,201,901)
Еншілес кәсіпорындарға инвестициялардың құнсыздануынан болған зияндар	-	-	-	-	(3,504,487)	-	-	-	(3,504,487)
Өзге жалпы және әкімшілік шығыстар	-	-	(91,776)	-	-	-	(167,433)	-	(259,209)

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттардағы қалдықтар және орташа сыйақы мөлшерлемесі, сондай-ақ 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін байланысты басқа тараптармен жасалған операциялар бойынша тиісті пайда немесе зиян келесіні құрады:

2018 жылғы 31 желтоқсан	Бас компания		Бас кәсіпорынның басқа еншілес компаниялары		Банктің еншілес кәсіпорындары		Байланысты басқа тараптар*		Барлығы мың теңге
	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есеп АКТИВТЕР									
Ақша қаражаты мен оның баламасы									
- теңгеде	-	-	-	-	12,945	-	-	-	12,945
- АҚШ долларында	-	-	-	-	2,261,478	-	-	-	2,261,478
- басқа валюталарда	-	-	-	-	149,694	-	-	-	149,694
Банктерге берілген кредиттер мен аванстар									
- АҚШ долларында	-	-	-	-	1,152,600	7.07	-	-	1,152,600
Еншілес кәсіпорынға инвестициялар									
- теңгеде	-	-	-	-	8,323,452	-	-	-	8,323,452
Клиенттерге берілген кредиттер									
- теңгеде	-	-	-	-	119,786	6.00	6,439,745	12.73	6,559,531
- АҚШ долларында	-	-	-	-	12,454,263	5.00	67,247,004	6.47	79,701,267
- басқа валюталарда	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Клиенттерге берілген кредиттер (болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв)	-	-	-	-	945,773	-	(567,163)	-	378,610
Басқа да активтер									
- теңгеде	-	-	100,888	-	10	-	93,082	-	193,980

2018 жылғы 31 желтоқсан	Бас компания		Бас кәсіпорынның басқа еншілес компаниялары		Банктің еншілес кәсіпорындары		Байланысты басқа тараптар*		Барлығы мың теңге
	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	
мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге
МІНДЕТТЕМЕЛЕР									
Банктердің шоттары мен депозиттері									
- теңгеде	-	-	-	-	46,233	-	-	-	46,233
- АҚШ долларында	-	-	-	-	166	-	-	-	166
- басқа валюталарда	-	-	-	-	502	-	-	-	502
Клиенттердің шоттары мен депозиттері									
- теңгеде	166,194	9.50	4,540,590	11.20	26,916	8.53	24,717,178	8.25	29,450,878
- АҚШ долларында	-	-	2,518,337	2.50	-	-	154,220,248	1.87	156,738,585
- басқа валюталарда	-	-	189,150	5.85	-	-	1,515,321	2.72	1,704,471
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар									
- теңгеде	-	-	11,746,660	8.49	-	-	-	-	11,746,660
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар									
- теңгеде	-	-	27,378	7.07	-	-	-	-	27,378
Басқа да міндеттемелер									
- теңгеде	-	-	356,000	-	-	-	4,656	-	360,656

2018 жылғы 31 желтоқсан	Бас компания		Бас кәсіпорынның басқа еншілес компаниялары		Банктің еншілес кәсіпорындары		Байланысты басқа тараптар*		Барлығы мың теңге
	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылмаған есепте танылмаған баптар									
Кредиттер мен кредит желілерін беру жөніндегі міндеттемелер	-	-	-	-	-	-	752,987	-	752,987
Берілген кепілдіктер	-	-	-	-	-	-	13,062	-	13,062
Алынған кепілдіктер	-	-	-	-	-	-	8,864,495	-	8,864,495
Пайда/(зиян)									
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер	-	-	-	-	1,541,019	-	3,333,648	-	4,874,667
Пайыздық кірістер өзге де	-	-	-	-	-	-	626,188	-	626,188
Пайыздық шығыстар	(58,440)	-	(1,974,616)	-	(1,517)	-	(3,146,198)	-	(5,180,771)
Комиссиялық кірістер	585	-	336,341	-	291	-	543,018	-	880,235
Комиссиялық шығыстар	-	-	(5,773)	-	(9)	-	-	-	(5,782)
Өзгеруі кезеңдегі пайда немесе зиянның құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен операциялардан түскен таза пайда	-	-	-	-	-	-	989,368	-	989,368
Шетел валютасымен операциялардан таза (зиян) / пайда	-	-	(98,852)	-	3,909,723	-	(5,398,758)	-	(1,587,887)
Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған зияндар	-	-	-	-	1,018,567	-	559,874	-	1,578,441
Өзге жалпы және әкімшілік шығыстар	-	-	(60,085)	-	-	-	(190,871)	-	(250,956)

* Өзге байланысты тараптар Бас компанияның акционерлері бақылайтын компаниялардан тұрады.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жалпы бақылаудағы сақтандыру компаниясы сақтандырған клиенттерге берілген кредиттер болған жоқ (2018 жылғы 31 желтоқсан: 1,438,208 мың теңге).

Таза баланстық құны 51,652,416 мың теңге болатын байланысты тараптарға берілген кредиттер, (2018 жылғы 31 желтоқсан: 68,964,231 мың теңге) жер учаскелерімен және басқа да жылжымайтын мүлікпен, кепілдіктермен, жылжымалы мүлікпен және құны артық қамтамасыз етуді есепке алмай, осы кредиттердің баланстық құнын едәуір дәрежеде жабатын өзге де қамтамасыз ету түрлерімен қамтамасыз етілді. Байланысты тараптарға берілген кредиттердің қалған сомасы қамтамасыз етілмеген.

35 Қаржылық активтер мен міндеттемелер: әділ құны және есептік жіктеулері**(а) Есептік жіктеулер мен әділ құны**

Келесі кесте 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

мың теңге	Өзгерістері кезең ішінде пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын	Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын	Жалпы баланстық құны	Әділ құны
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	-	-	212,882,228	212,882,228	212,882,228
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	-	103,781,483	-	103,781,483	103,781,483
Банктердегі шоттар мен депозиттер	3,780,414	-	5,510,593	9,291,007	9,291,007
Клиенттерге берілген кредиттер	-	-	-	-	-
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер	8,079,667	-	180,759,737	188,839,404	188,159,033
Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер	-	-	462,064,444	462,064,444	446,819,952
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар	-	-	-	-	-
Мемлекеттік облигациялар	-	-	23,272,845	23,272,845	24,510,374
Корпоративтік облигациялар	-	-	5,540,995	5,540,995	5,735,007
Басқа қаржылық активтер	-	-	14,463,035	14,463,035	14,463,035
	11,860,081	103,781,483	904,493,877	1,020,135,441	1,005,642,119
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	1,381,651	1,381,651	1,381,651
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	-	-	795,612,722	795,612,722	812,546,644
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	-	32,043,765	32,043,765	31,351,783
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	-	63,437,257	63,437,257	63,078,287
Басқа да тартылған қаражат	-	-	33,571,380	33,571,380	33,571,380
Басқа қаржылық міндеттемелер	-	-	15,813,171	15,813,171	15,813,171
	-	-	941,859,946	941,859,946	957,742,916

Келесі кесте 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

мың теңге	Өзгерістері кезең ішінде пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын	Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын	Жалпы баланстық құны	Әділ құны
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	-	-	128,314,467	128,314,467	128,314,467
Өзгерістері кезең ішінде пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	1,073,676	-	-	1,073,676	1,073,676
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	-	173,175,483	-	173,175,483	173,175,483
Банктердегі шоттар мен депозиттер	1,152,600	-	4,887,477	6,040,077	6,040,077
Клиенттерге берілген кредиттер					
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер	12,017,505	-	252,424,923	264,442,428	256,967,308
Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер	-	-	369,495,203	369,495,203	356,077,812
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын инвестициялар					
Мемлекеттік облигациялар	-	-	108,846,150	108,846,150	109,052,508
Корпоративтік облигациялар	-	-	5,608,162	5,608,162	5,791,833
Басқа қаржылық активтер	-	-	12,161,072	12,161,072	12,161,072
	14,243,781	173,175,483	881,737,454	1,069,156,718	1,048,654,236
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	520,978	520,978	520,978
«Репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек	-	-	79,882,889	79,882,889	79,882,889
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	-	-	759,224,147	759,224,147	774,704,012
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	-	43,711,582	43,711,582	44,235,076
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	-	70,735,198	70,735,198	68,269,922
Басқа да тартылған қаражат	-	-	35,479,720	35,479,720	35,479,720
Басқа қаржылық міндеттемелер	-	-	10,935,505	10,935,505	10,935,505
	-	-	1,000,490,019	1,000,490,019	1,014,028,102

Әділ құнды бағалау активтерді сату кезінде алынатын және бағалау күнгі нарыққа қатысушылар арасындағы ұйымдастырылған нарықта іске асатын операциялар жағдайында міндеттемелерді беру кезінде төленетін бағаны анықтауға бағытталған. Соған қарамастан белгісіздік факторын, сонымен қатар қолданылатын көзқарастардың субъективтілігін пен есепке ала отырып, әділ құн активтерді тез арада сатылатын құн, ал міндеттемелер – реттелген болып қарастырылмауы тиіс.

Әділ құнын бағалау активті сату кезінде немесе бағалау күнгі нарық қатысушылары арасында ұйымдасқан нарықта жүзеге асырылатын операциялар талаптарындағы міндеттемелерді беру кезінде төленетін бағаны анықтауға бағытталған. Қаржылық құралдардың барлығы үшін Банк әділ құнды бағалау әдісін қолдана анықтайды.

Бағалау әдістерінің мақсаты активтерді сату кезінде алынатын және бағалау күнгі нарыққа қатысушылар арасындағы ұйымдастырылған нарықта іске асатын операциялар жағдайында міндеттемелерді беру кезінде бағаға әсер ететін әділ құнды бағалау тәсілдерінің жетістігі болып табылады.

Бағалау әдістеріне осы ағымдағы сәтке таза жеткізілген құн мен ақшалай қаржы ағынын дисконттау, таныс нарықтық баға белгілеуге қатысты ұқсас құралдармен салыстыру үлгілері, сондай-ақ басқа да баға белгілеу үлгілері кіреді. Бағалау үшін қолданылатын талқылау мен мәліметтерге тәуекелсіз және базалық пайызсыз мөлшерлемелер, кредит спрэдтері және дисконттық мөлшерлемені бағалау үшін пайдаланылатын басқа да түзетулер, акциялар мен облигациялардың бағасын белгілеу және валюта бағамдары кіреді. Бағалау әдістері нарықтың тәуелсіз қатысушыларымен анықталатын есеп берілетін күнгі жағдай бойынша қаржы құралдарының құнын көрсететін әділ құнды анықтауға бағытталған.

Банк стандартты және барынша қарапайым қаржы құралдарының әділ құнын анықтау үшін пайыздық және валюталық своп тәрізді жалпыға қолжетімді нарықтық деректерді ғана қолданатын және басшылықтың пайымдауын немесе бағалауын қажет етпейтін бағалаудың кеңінен танылған үлгілерін пайдаланады. Бақыланатын баға белгілеулері мен бастапқы деректер, әдетте, борыштық және үлестік бағалы қағаздар, биржада айналымдағы туынды құралдар нарығында айналымдағы үлгілер үшін, сондай-ақ пайыздық своптар сияқты қарапайым биржадан тыс туынды қаржылық құралдары нарықта қолжетімді.

Аса күрделі құралдар үшін Банк бағалаудың меншік үлгілерін пайдаланады. Кейбір немесе барлық аса мәнді деректер осы үлгілерде пайдаланылатын кейбір немесе барлық маңызды деректер жалпыға бірдей қолжетімді нарықтық деректер болмауы мүмкін және нарықтық баға белгілеулердің немесе мөлшерлемелердің туындылары, немесе талқылаулар негізінде қалыптастырылған бағалар болып табылады. Құралдардың мысалы бақыланбайтын нарықтық деректерге қолдануда активті нарығы жоқ кейбір кредиттер және бағалы қағаздарға негізделген баға болуы мүмкін.

Келесі жорамалдарды басшылық қаржылық құралдарының әділ құнын бағалау үшін пайдаланады:

- корпоративтік клиенттерге берілген кредиттерден және жеке клиенттерге берілген кредиттерден болашақтағы ақша қаражатының ағынын дисконттау үшін сәйкесінше, 4.40 – 13.60% және 6.00 – 27.98% дисконттау мөлшерлері қолданылды (2018 жылғы 31 желтоқсан: сәйкесінше 4.90 – 15.40% және 9.50 – 26.98%);
- корпоративтік және жеке клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері бойынша болашақтағы ақша қаражатының болжамды ағынын есептеу үшін сәйкесінше, 0.80 – 7.40% және 1.40 – 8.80% дисконттау мөлшерлері қолданылды (2018 жылғы 31 желтоқсан: сәйкесінше 0.90 – 7.10% және 1.30 – 9.70%);
- шығарылған борыштық бағалы қағаздардың әділ құнын белгілеу үшін бағасы белгіленген нарықтық құны қолданылады.

Әділ құнын бағалау тараптардың бір-біріне байланыссыз шын мәнінде осындай мәмілені жасауға тілек білдірген, жақсы мәліметтендірілгендердің арасында айырбасталуы мүмкін қаржылық құралдар бойынша аса нақты құнды анықтауға бағытталған. Алайда қазіргі кездегі бағалаудың айқын еместігі мен субъективтілігіне байланысты әділ құн активтерді тез арада сату немесе міндеттемелерді орындау мүмкін болатын құн ретінде қаралмауы тиіс.

(ә) Әділ құнды бағалау иерархиясы

Банк қаржы жағдайы жөніндегі шоғырландырылмаған есептілікте көрсетілген қаржы құралдарының әділ құнын көрсетілген бағаларды қалыптастыру кезінде қолданылатын деректердің маңыздылығын ескеретін, әділ құнды бағалаудың төмендегі иерархиясын пайдалана отырып бағалайды:

- 1-деңгей: Бірдей қаржы құралдарына қатысты актив нарығында белгіленетін бағалар (түзетілмеген);
- 2-деңгей: Тікелей (яғни баға белгілеуде) немесе жанама (яғни баға белгілеуден шығатын деректер) қолжетімді нарықтық деректерге негізделген бағалау әдістері. Бұл санатқа мыналарды пайдалана отырып бағаланатын құралдар енеді: ұқсас құралдарға арналған активтік нарықта нарықтық баға белгілеу, активтік ретінде қаралмайтын нарықта бірдей немесе ұқсас құралдарға арналған нарықтық баға белгілеу немесе барлық пайдаланылатын деректер бақыланатын нарықтық деректерге тікелей немесе жанама негізделетін басқа да бағалау әдістері;
- 3-деңгей: Бақыланбайтын нарықтық деректерге негізделген бағалау әдістері. Бұл санатқа бақыланатын нарықтық деректерге негізделмеген ақпаратты пайдалана отырып бағаланатын құралдар енеді, бұл ретте мұндай бақыланбайтын деректер құралды бағалауға елеулі әсер етеді. Бұл санатқа құралдар арасында айырманы көрсету үшін айтарлықтай бақыланбайтын баға белгілеуді немесе пайымдауларды пайдалану талап етілетін ұқсас құралдарға арналған, баға белгілеуге негізделген құралдар кіреді.

Бұдан әрі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құны бойынша иерархия деңгейінде көрсетілетін қаржы құралдарының талдауы көрсетілген:

мың теңге	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Барлығы
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері				
- Бороты құралдары және табыстылығы тіркелген басқа да құралдар	15,797,007	87,984,476	-	103,781,483
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	-	3,780,414	3,780,414
Клиенттерге берілген кредиттер	-	-	8,079,667	8,079,667
	15,797,007	87,984,476	11,860,081	115,641,564

Бұдан әрі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құны бойынша иерархия деңгейінде көрсетілетін қаржы құралдарының талдауы көрсетілген:

мың теңге	2-деңгей	3-деңгей	Барлығы
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары			
- Туынды активтер	1,073,676	-	1,073,676
- Туынды міндеттемелер	-	-	-
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері			
- Бороты құралдары және табыстылығы тіркелген басқа да құралдар	173,175,483	-	173,175,483
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	1,152,600	1,152,600
Клиенттерге берілген кредиттер	-	12,017,505	12,017,505
	174,249,159	13,170,105	187,419,264

Нарықтың төмен өтімділігі салдарынан, басшылық Қазақстан Қор биржасында бағалары белгіленген мемлекеттік бағалы қағаздарды қоса, актив нарығында баға белгілеу қиын деп есептейді. Тиісінше, 2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, осы қаржы құралдарының әділ бағалау құны қадағаланатын нарықтық деректерді пайдалануға байланысты бағалау әдістерінің нәтижелеріне негізделген.

Бастапқы тану кезінде бақыланбайтын бағалау мәндерінің арасындағы айырмашылық

Көптеген жағдайларда бағалау әдістері негізделген барлық елеулі бастапқы деректер, мысалы, валюта нарығындағы ұқсас мәмілелер бойынша ақпаратқа сүйене отырып, толық қолжетімді болып табылады. Барлық бастапқы деректер байқалатын болып табылмайтын жағдайларда, мысалы, есепті күнгі жағдай бойынша тәуекелдің ұқсас сипаттамаларымен байқалатын мәмілелер жоқ болуына байланысты Банк бағалау әдістерін пайдаланады, олар тек бақыланбайтын бастапқы деректерге, мысалы, негізінде жатқан белгілі бір қаржы құралдарының құбылмалылығына, мәмілелердің қолданылуын тоқтату кезеңдеріне қатысты күтулерге негізделеді.

Егер бастапқы тану кезінде әділ құн белсенді нарықтағы баға белгілеулермен расталмаған немесе тек байқалатын бастапқы деректер пайдаланылатын бағалау әдістеріне негізделмеген жағдайда, бастапқы тану кезінде әділ құн мен мәміле бағасы арасындағы кез келген айырма пайда немесе зиян құрамында дереу көрсетілмейді, ал болашақ кезеңдерге көшіріледі (3(г)(v) ескертуді қараңыз).

Бұдан әрі кестеде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы аяқталған жыл бойынша әділ құны бойынша иерархияның 3-деңгейіне жатқызылғандардың әділ құнын бағалау арасындағы тексеру берілген:

Бұдан әрі кестеде 2019 жылғы және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы аяқталған жыл бойынша әділ құны бойынша иерархияның 3-деңгейіне жатқызылғандардың әділ құнын бағалау арасындағы тексеру берілген:

мың теңге	3-деңгей			
	Банктердегі шоттар мен депозиттер	Банктердегі шоттар мен депозиттер	Клиенттерге берілген кредиттер	Клиенттерге берілген кредиттер
	2019 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2018 ж.
Жылдың басындағы қалдық –ХҚЕС (IFRS) 9	1,152,600	-	12,017,505	18,106,950
Беру	2,812,476	990,780	-	-
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен операциялардан таза (зиян) /пайда	(160,990)	-	61,579	989,368
Есептелген пайыздық кірістер	140,075	-	813,151	626,188
Бағамдық айырмалар мен басқа да өзгерістер	(23,707)	161,820	(106,865)	1,941,700
Өтеу	(140,040)	-	(4,705,703)	(9,646,701)
Жылдың аяғындағы қалдық	3,780,414	1,152,600	8,079,667	12,017,505

Клиенттерге берілген кредиттердің әділ құнын анықтау үшін басшылық АҚШ долларындағы ақша ағындары үшін 10.93% (2018 жылғы 31 желтоқсан: 11.74%) мөлшерлемесін пайдаланды.

Банк оның әділ құнын бағалау дәлме-дәл болып табылады деп пайымдау фактісіне қарамастан әртүрлі әдістемелер мен пайымдауларды қолдану әділ құнды әртүрлі бағалауға алып келуі мүмкін.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, егер ақша ағындарына қолданылатын сыйақы мөлшерлемесі 1% ұлғайған/(азайған) болса, онда клиенттерге берілген, әділ құнды бағалау иерархиясының 3-деңгейіне жатқызылатын кредиттердің әділ құны (төмендеген)/ ұлғайған (118,362)/121,218 мың теңгеге ұлғайар еді (2018 жылғы 31 желтоқсанда: (281,866) / 291,261 мың теңге).